

WILLIAM SAROYAN

İnsanlık Komedi

İngilizce'den çeviren: Beril Eyüboğlu

u s u l g e r e ğ i

*İnsanlık Komedi*si, William Saroyan'ın 1943'te ABD'de yayımlanan *The Human Comedy* adlı romanının çevirisidir.

Bu çeviride, yazar tarafından gözden geçirilmiş
1966 baskısı esas alınmıştır.

Metinde birtakım kavramlar (*) işareti ile verildi ve
dipnotlarla açıklandı; [çev.] ibaresini taşıyan açıklamalar
çevirmen tarafından yapıldı.

Türkçe yazımda Ömer Asım Aksoy'un *Ana Yazım Kılavuzu*
(Epsilon Yay.) temel alındı, Necmiye Alpay'ın
Türkçe Sorunları Kılavuzu'ndan (Metis Yay.)
yardımcı kaynak olarak yararlanıldı.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

İNSANLIK KOMEDİSİ

İNSANLIK KOMEDİSİ

A r a s Y a y ı n c ı l ı k
İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 231/Z
34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02
Fax: (0212) 252 65 19
info@arasyayincilik.com
www.arasyayincilik.com
Sertifika No: 10728

ARAS - QRQU 49

William Saroyan
İnsanlık Komedi

© 1943 William Saroyan

© 2016 Aras Yayıncılık

*Bu kitabın yayın hakları
AnatoliaLit Ajans aracılığıyla alınmıştır*

William Saroyan Dizisi Editörü
Aziz Gökdemir

Yayına Hazırlayan
Altuğ Yılmaz

Kapak Fotoğrafı
Saroyan (şapkalı) ve bir arkadaşı bisiklet üzerinde

Kapak Tasarımı
Aret Gıcı

ISBN 978975265498

Baskı ve Cilt
Sena Ofset, 2. Matbaacılar Sitesi 4NB7-9-11 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 38 46 / Sertifika No: 12064

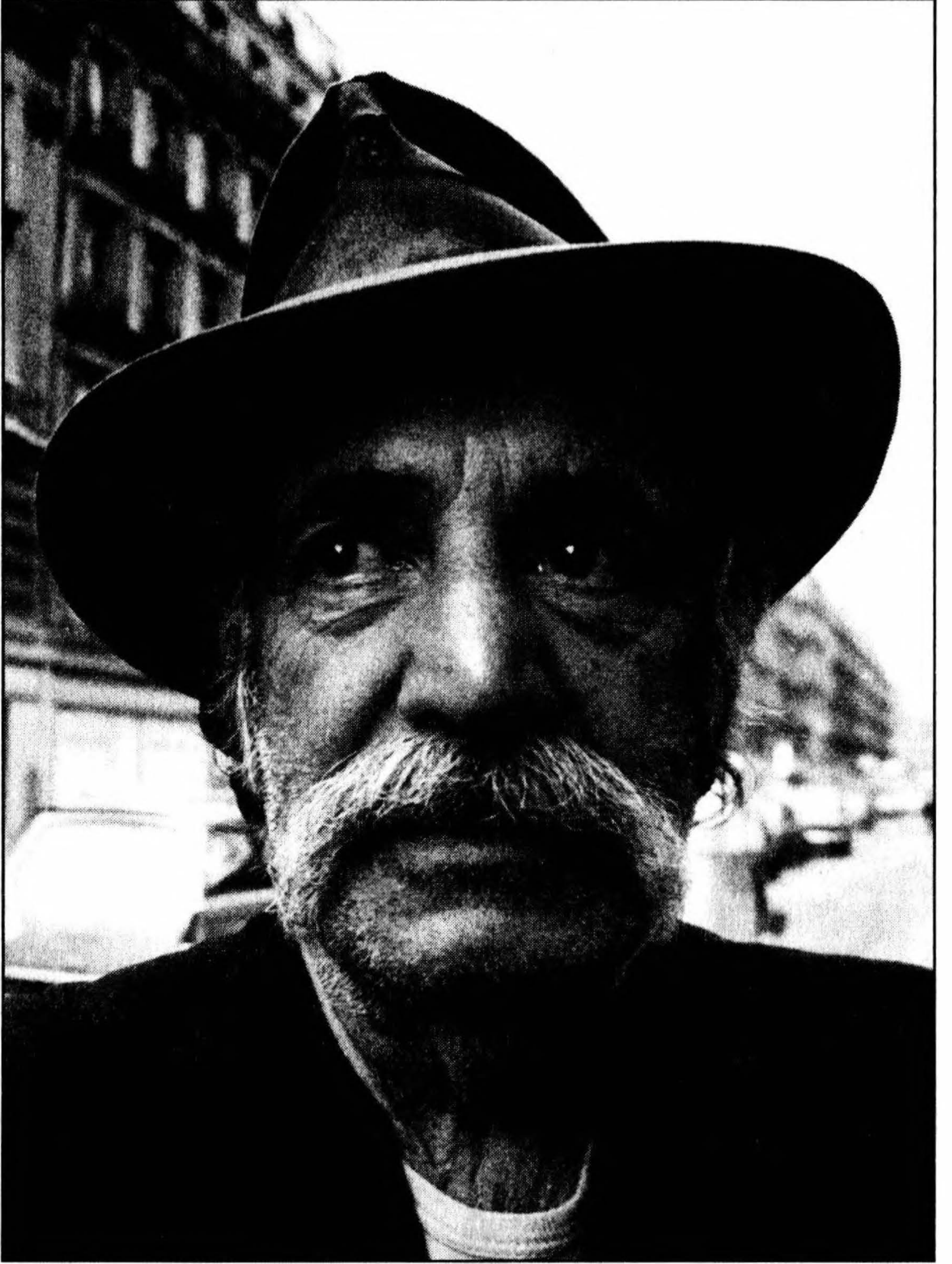
Birinci Baskı: Kasım 2002, İstanbul
İkinci Baskı: Ağustos 2016, İstanbul

İNSANLIK KOMEDİSİ

WILLIAM SAROYAN

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN
BERİL EYÜBOĞLU

Fotoğraf: Ara GÜLER

WILLIAM SAROYAN
1908 - 1981

William Saroyan

William Saroyan, Bitlis'ten Amerika'ya göç etmiş Ermeni bir ailenin, orada doğan ilk ferdi olarak 31 Ağustos 1908'de Kaliforniya eyaletinin Fresno kasabasında dünyaya geldi. Bir Presbiteryen rahibi olan babası, Saroyan üç yaşındayken ölünce, annesi, Saroyan'ı ve üç kardeşini yetimhaneye vermek zorunda kaldı. Yetimhanede geçirilen beş yıldan sonra çocuklar annelerine kavuşarak Fresno'da yeniden bir araya geldiler.

Eğitim sistemiyle yıldızı bir türlü barışmayan Saroyan on beş yaşında okulu terk etti. Aralarında cenaze işlerinin de bulunduğu, insana pek de ilham vermeyen birçok işte çalıştı. Asıl hedefi yazar olmaktı, bunun için bir yandan da öyküler yazmayı sürdürüyordu. Öyküleri birçok editör tarafından geri çevriliyordu. Yazmaktan neredeyse vazgeçmek üzereyken, açlıktan ölmek üzere olan genç bir yazarı anlatan "*The Daring Young Man on the Flying Trapeze*" adlı öyküsü *Story* dergisi tarafından 1933 yılında kabul edildi. Bu, Saroyan için bir dönüm noktasıydı. Derginin editörlerinden hiçbir davet almadığı halde, onlara, 1934 yılının Ocak ayı boyunca her gün yeni bir öykü göndereceğini yazdı. Gönderdi de. Kısa sürede öyküleri *The American Mercury*, *Harper's*, *The Yale Review*, *Scribner's*, *The Atlantic Monthly* gibi dergilerde yayınlanmaya başladı. 1934 yılının Ekim ayında *Randon House* yayınevi Saroyan'ın "*The Daring Young Man on the Flying Trapeze, and Other Stories*" isimli kitabını yayınlamaya hazırdı artık. Kitap o yılın en

çok satan öykü kitabı oldu. Saroyan edebiyat dünyasına bomba gibi düşmüştü.

Bundan sonra, artık hep yazdı, yazmaktan ve gezmekten başka bir iş yapmadı. Bir süre Paris'te yaşadı. İçki ve kumar alışkanlığı yüzünden inişli çıkışlı bir grafik gösterse de elli seneyi aşan, başarılı ve üretken bir kariyer ortaya koydu. 1939 yılında *The Time of Your Life* adlı oyunuyla Pulitzer Ödülü'nü kazandı ama bu eserinin diğerlerinden ne daha iyi ne de daha kötü olduğunu söyleyerek ödülü reddetti.

Saroyan hayatı boyunca altmışı aşkın kitap –öykü, oyun ve roman– yazdı. Düzyazıda kendine özgü bir tarz yarattı. Akıcı, konuşur gibi, coşku dolu bu edebi tarz kendi adıyla “*Saroyanesque*” olarak anılır oldu.

Kendisinin de söylediği gibi, öykülerinde tek bir şeyi anlatır Saroyan; insanı. Yazarken içten ve yalındır. Onun eserlerinde, süslü tabirler, söz oyunları aramak boşunadır; aslolan, öykünün bütünü ve konudur.

William Saroyan, klasik tabirle hızlı bir hayat yaşadı, dünyayı ve bu arada ata yurdu Bitlis'i gezdi, evlendi, boşandı, sonra aynı kadınla tekrar evlendi, sonra yine boşandı. 1981 yılında, doğduğu yerde, Fresno'da öldüğünde, adı Amerikan edebiyatının en iyi kısa öykü, roman ve oyun yazarları arasına çoktan yazılmıştı.

Köklerine ve atalarının kültürüne bağlılığıyla, 1935'te, Avrupa gezisinin bir durağı olarak Sovyet Ermenistanı'nı ziyaret etmiştir Saroyan. 1978'deki üçüncü ve son ziyaretinde, yetmişinci yaş gününü de dostlarıyla birlikte orada kutlar. Vasiyeti üzerine, naaşının bir bölümü Erivan'daki ünlüler panteonuna gömülür.

İnsanlık Komedi Üzerine

İnsanlık Komedi (1943) öyküleriyle ve oyunlarıyla büyük ün kazanmış genç bir yazarın ilk romanı. Birçok ilk roman gibi, olumlu notlar hanesine atak, cesur dilini, epeydir akılda bu fırsat için bekletildiği anlaşılan usta işi sahneleri; diğer haneye ise kendini biraz fazla hissettiren bir “dünyayı keşfe çıkıyorum” tavrını, yer yer bugünün “kaşarlanmış” okuruna hayli zorlama gelebilecek tipler, diyalogları yazabiliriz.

Yirminci yüzyıl Amerikan edebiyatının, özellikle dünyayı yüzyıl ortasında kışkacına alan o uğursuz savaş döneminin en sevilen klasiklerinden biri olan bu kitabın, nasıl olup da aynı anda hem William Saroyan’ın o tanıdık gerçekçiliğini, hem de Norman Rockwell’vari* tül perde yaklaşımını barındırdığını çözebilmek için, oluşum sürecinden kısaca bahsetmek gerekiyor.

1942 yılında MGM film şirketi, Saroyan’a savaşın ülke halkının üzerindeki etkisini betimleyen, seyircinin kolaylıkla sevebileceği ve hükümetin propaganda amacıyla kullanabileceği bir film özeti ısmarlar. Saroyan’ın yazdığı uzun öykü, bir yandan senaryoya dönüştürülüp alelacele Hollywood’un bildik çarkına dahil olurken, diğer yandan da Saroyan tarafından romanlaştırılır (burada parantez açıp senaryoyu Howard Estabrook’un yazmasına karşılık Saroyan’ın “En iyi orijinal öykü” dalında 1944 Oscar

* Norman Rockwell (1894-1978). ABD’li ressam. Özellikle küçük kasabaların gündelik hayatını betimleyen, masalsı “temiz”likte kişilerin boy gösterdiği posterleriyle tanınır.

ödölünü aldığını, başrolde Mickey Rooney'nin, küçük bir rolde de Robert Mitchum'un oynadığını meraklıları için belirtelim). Bu alışılmışın dışında yazım süreci nedeniyle, *İnsanlık Komedi*si, filmi romanından önce piyasaya sürülen nadir yapıtlar arasında yer alır. Ancak ortaya çıkan son senaryo kaynak öyküden o kadar uzağa düşmüş olmalı ki, Saroyan satış bedeli olan altmış bin doları, üstüne tazminat da ekleyerek geri verip yapıtının haklarını yeniden devralmak ister, fakat MGM buna yanaşmaz. Saroyan, sonradan savaş hizmetinde kullanılacak bir yapıta kaynaklık ettiği için kendisini eleştirecektir.

Evet, işin kökeninde “Seni Orduma İstiyorum” diyerek parmağını duvardaki posterden seyirciye doğru uzatmış bir Devlet Baba var; ama Saroyan, bu unsuru dengelemek için olacak, kitabın 33. bölümünde sivil direnişçi yönü hayli kuvvetli bir asker mektubuna yer vermiştir. Kahramanlık hevesi yerine umarsızlık ve dehşet barındıran, “canım feda olsun” diye gürlemek yerine “lanet olsun” diye usulca söven bu mektubu yazan Saroyan'ın, ikinci romanı *Wesley Jackson'ın Maceraları*'nda (1946, kitabı yayımlamak için savaşın sona ermesini beklemek gerekmiştir) kantarın topuzunu iyiden iyiye kaçırıp komutanları tarafından tımarhaneye atılmaya çalışıldığını hatırlatmak yerinde olur sanırım.

Seni çok özlüyorum ve hep seni düşünüyorum. Ben iyiyim. Savaşlara hiç inanmadığım, gerekli olduklarında bile saçma bulduğum halde, şimdi orduda olmaktan onur duyuyorum, çünkü bir sürü insan benim gibi savaşın içinde. Durum bundan ibaret. Hiçbir düşmanı insan olarak kabul etmiyorum, zira insan olan hiç kimse benim düşmanım olamaz. O her kim olursa olsun, benim dostumdur. Benim kavgam onunla değil, önce kendi içimde yok etmeğe çalıştığım, o bahtsız yanıyladır.

Kendimi bir kahraman gibi hissetmiyorum. Bu türden duygular besleme yeteneğim yok. Kimseden nefret etmiyorum. Öte yandan aşırı yurtsever de değilim. Ülkemi, insanlarını, şehirlerini, evimi, ailemi her zaman sevdim. Keşke asker olmasaydım. Keşke savaş olmasaydı. Gelecekte beni neyin beklediğini bilmiyorum ama her ne olacaksa razıyım; hazırım gerekeni yapmaya. Çok korkuyorum, sana itiraf etmeliyim bunu, ama zamanı gelince doğru olanı, yapmam gerekeni yapacağıma inanıyorum. Yüreğimin emrinden başka bir emre boyun eğmeyeceğim.

Bu mektupta beliren temalar –savaşın kaçınılmaz olarak içerdiği barbarlık, savaş suçunun sorumluluğunu “düşman” belletilen varlıkla sınırlamamak– Saroyan’ın Şirak Goryan* takma adını kullandığı ilk dönem öykülerinden (“Ermenistan için Yumruk Yumruğa”, “Nefret”) son dönem yapıtlarına (örneğin ölümünden bir yıl önce yazdığı *Varşova Konuğu* adlı oyun) kadar uzanan bir devamlılık gösterir. Bu yüzden *İnsanlık Komedi*’ni okurken ben filmi bir kenara bırakıyor ve kitabı Mehmed Akif’ten çok Ahmed Arif’e, Ahmet Refik’e, Erich Maria Remarque’a, Wilfred Owen’a yakın görüyorum.

Günahıyla sevabıyla, işte *İnsanlık Komedi*.

Aziz Gökdemir

Ekim 2002

* “Sirak Goryan”, kitap anlamına gelen Ermenice “kirk” kelimesinin harflerinin “Saroyan” ile karışık dizimiyle oluşturulmuş bir takma isimdir.

İÇİNDEKİLER

1. Ulysses	15
2. Homer	18
3. Telgrafhane	20
4. Ev	27
5. Sandoval.....	29
6. Bay Grogan.....	33
7. Bayan Macauley	36
8. Bess ile Mary	39
9. Emekli Asker	45
10. Eski Uygarlıklar Tarihi Dersi	48
11. Burunlara Dair	56
12. Bayan Hicks	60
13. Koca Chris.....	68
14. Diana.....	80
15. Köşe Başındaki Kız	86
16. Eve Gidiş.....	90
17. Üç Asker.....	93
18. Telgraf	100
19. Alan.....	103
20. Sinemadan Sonra	105
21. Vadi Şampiyonu	107
22. Soyguncu	110
23. Karabasan	120
24. Kayısı Ağacı	124
25. Bay Ara.....	131
26. Bayan Macauley	141
27. Lionel.....	144
28. Halk Kütüphanesi	148
29. Konferans Kulübü.....	153
30. Bethel Pansiyonu.....	160
31. Bay Mekano	163
32. Tren.....	173
33. Marcus	180
34. Kilisede.....	185
35. Ağa Düşen Aslan.....	190
36. Spangler	194
37. Ithaca.....	196
38. Nal Oyunu.....	198
39. Ev	205

Bu Hikâye Takuhi Saroyan İçin

Ne zamandır sırf senin için bir hikâye yazmaya uğraşıyor, onun özellikle çok güzel, yazabileceklerimin hepsinden daha güzel olmasını istiyordum. Azıcık aceleye gelmiş olsa da elimden geleni yaptım, nihayet bitirdim. Biraz daha bekleyebilirdim belki; ama bundan sonra ne olacağını kestirmek mümkün değilken, ya da ustalığımdan ve hevesimden geriye ne kalacağını bilemezken, halihazırdaki hüner ve gayretimle bir an önce şansımı denemek istedim. Yakında olağanüstü bir insanın hikâyeyi Ermenice'ye, senin iyi bildiğin dile çevireceğini ümit ediyorum. Hikâyenin çevirisi, İngilizcesi'nden daha hoş gelebilir kulağa; o zaman, ben yazmış olsam bile, eskiden yaptığın gibi bazı bölümlerini bana okumak istersin belki de. Eğer bu gerçekleşirse, pek az insanın bildiği ve hiç kimsenin kıymetini senin kadar takdir etmediği lisanımızın güzelliğine hayranlık duyarak seni dinleyeceğime söz veriyorum. Sen İngilizce'yi Ermenice kadar iyi okuyamadığın, dolayısıyla Ermenice gibi tadına varamadığın, ben- se Ermenice'yi ne okuyabildiğim ne de yazabildiğim için, ümidimizi iyi bir çevirmene bağlamaktan başka çaremiz yok. Her ne hal ise, bu hikâye senin için yazıldı. Umarım beğenirsin. Mümkün olduğu kadar yalın olsun, sana ve ailemize mahsus ciddiyetle uçarılığın bir karışımı olsun istedim. Hikâye yetmeyecek biliyorum, ama ne yapalım! Sana yeterli gelecektir eminim; çünkü onu oğlun yazdı, üstelik de büyük bir iyi niyetle.

William Saroyan
San Francisco, 1942

1. Ulysses

Ulysses Macauley adındaki küçük oğlan, Kaliforniya Eyaleti'ne bağlı Ithaca'da, Santa Clara Caddesi'ndeki evinin arka bahçesinde, daha önce görmediği bir sincap deliği keşfetti o gün. Islak toprağı eşeleleyen sincap, deliğin içinden oğlana kaçamak bir bakış fırlattı; yabancı olduğu kesindi ama düşman değildi herhalde. Oğlanın bu mucizenin keyfini yeterince tatmasına fırsat kalmadan, Ithaca kuşlarından biri arka bahçedeki yaşlı ceviz ağacına doğru uçtu, bir dala konduktan sonra kendinden geçercesine şakımaya başlayarak oğlanın hayranlığını topraktan ağaca yöneltti. Derken, hepsinden daha hoş, çok uzaklardan bir yük treninin oflayıp puflayan homurtusu duyuldu. Oğlan kulak kabarttı ve trenin ayaklarının altındaki toprağı titrettiğini hissetti. Sonra bir koşu tutturdu; kendine kalırsa, dünyadaki tüm canlılardan daha hızlı hareket ediyordu.

Geçide tam zamanında varmış, lokomotif ve yük katarlarıyla birlikte bütün trenin geçişini görebilmişti. Makiniste el salladı, ama makinist onun selamını almadı. Trendeki beş kişiye daha el salladıysa da hiçbirisi orali olmadı. Ne olurdu el sallasalardı sanki, ama yapmadılar işte. O sırada yük vagonunun kenarına abanmış bir zenci göründü. Ulysses, adamın trenin gürültüsünü bastıran bir sesle söylediği şarkıyı duydu:

Artık ağlama sevgilim, ağlama artık bugün
Kentucky'deki eski evimiz için şarkı söyleyeceğiz,
Çok uzaklarda, Kentucky'deki eski evimiz için.*

Ulysses Zenci'ye de el salladı ve o an beklenmedik, harikulade bir şey oldu. Bu adam, bu siyah, ötekilerin hepsinden farklı olan bu adam, Ulysses'e seslenerek el salladı:

“Evime gidiyorum evlat. Ait olduğum yere dönüyorum!”

Küçük oğlanla Zenci, tren neredeyse gözden kayboluncaya kadar birbirlerine el salladılar.

Tren uzaklaştıktan sonra Ulysses etrafına bakındı. Ne varsa orada, çevresindeydi; içinde yaşadığı eğlenceli ve yalnız dünya... Acayip, yabani otlar bürümüş, köhne, olağanüstü, duyarsız ama güzelim dünya! Yoldan, sırtına vurduğu dengiyle bir ihtiyar geliyordu. Ulysses ona da el salladı ama adam küçük bir çocuğun gösterdiği dostluğun keyfine varamayacak kadar yaşlı ve yorgundu. İhtiyar, sanki çocuk da kendisi de çoktan ölmüşmüş gibi baktı Ulysses'e.

Küçük çocuk geri dönerek ağır ağır evin yolunu tuttu. Yürürken kulağında hâlâ trenin sesi, Zenci'nin türküsü ve sevinçle söylediği sözler vardı: “Evime gidiyorum evlat. Ait olduğum yere dönüyorum!” Bütün bunları düşünmek için bir ağacın altında durdu; yere düşmüş kokulu, sarı meyveleri tekmeledi. Az sonra kendi kendine gülümsedi, tüm canlılara *Merhaba* diyen, Macauleyler'e özgü o sevecen, bilge, esrarlı tebessüm... Köşeyi dönüp de Macauley ailesinin evi karşısına çıkınca, sevinçten hopluya zıplaya koşmaya

* “My Old Kentucky Home, Good-Night!” Stephen Foster tarafından, 1853 yılında kölelik karşıtı sözlerle yazılıp bestelenmiş, 1928 yılında, ABD'nin Kentucky eyaletini temsil eden resmi şarkı olarak kabul edilmiştir.

başladı. Bu neşesi yere kapaklanmasına sebep olduysa da hemen ayağa kalkıp yoluna devam etti.

Annesi bahçede tavuklara yem veriyordu. Oğlanın yere kapaklandığını, sonra toparlanıp kalktığını ve yeniden zıplayıp sıçradığını görmüştü. Çocuk usulca annesinin yanına sokuldu, sonra kümese girerek yumurta var mı diye araştırdı. Bir tane buldu. Bir an baktıktan sonra yerden alarak annesine götürdü ve özenle ona uzattı; hiç kimsenin tahmin edemeyeceği ve hiçbir çocuğun söylemeyi akıl edemeyeceği bir anlam yüklüydü bu tavrında.

2. Homer

Ulysses'in ağabeyi Homer, toprak yolda elden düşme bisikletiyle cansiperane bir mücadele veriyordu. Homer'in sırtında kendine bir hayli büyük gelen telgraf habercilerine mahsus bir ceket ve başında oldukça küçük bir kasket vardı. Güneş, Ithacalılar'ın pek hoşlandığı tarzda, akşam sükûnetinin ağırlığıyla batmak üzereydi. Habercinin yolunun üzerinde, Kaliforniya'nın eski, çok eski topraklarında, meyve bahçeleri ve üzüm bağları vardı. Hızla yol almasına karşın, Homer bulunduğu yörenin büyüleyici etkisini hissetmiyor değildi. "Şuna bak hele!" diyordu kendi kendine, "Toprak ve ağaç, bağ, güneş ve bulut. Bir bak hele şunlara!" Bisikletiyle zemine uygun figürler çizerken, vücudunun hareketlerini bu figürlere uyduruyordu; birdenbire içinden yükselen yapmacıksız, coşkun ve tuhaf bir müzikle ileri atıldı. Operanın teması zihninde bir orkestranın yaylılarıyla canlanırken, annesinin arpı ve kız kardeşi Bess'in piyanosu müziğe eşlik etmeye başladı; en sonundaysa, tüm aileyi biraraya getirmek için, gruba şakacı yorumuyla bir akordeon, Homer'in anımsadığı haliyle ağabeyi Marcus katıldı.

Homer'in müziği, gökyüzünden müthiş bir hız ve gürültüyle geçen üç olağanüstü nesne yüzünden uçup gitti. Uçaklara bir göz atan haberci bisikletini hemen küçük, ku-

ru bir hendeğe sürdü. Ansızın bir çoban köpeği çıkageldi; kendini pek önemseyerek, bir iletisi varmışçasına havlamaya başladı. Homer bu iletie kulak asmadı, yalnız başını bir kez o yana çevirerek, muziplik olsun diye, “Hav, Hav!” dedi. Sonra bisikletine atlayıp pedallara yüklendi.

Şehrin evlerinin başladığı kesime vardığında karşısına çıkan tabelayı okumadan geçti:

ITHACA – KALİFORNİYA
NE DOĞUSU, NE BATISI – YOKTUR EVDEN İYİSİ
HOŞGELDİN YABANCI

Bir sonraki köşe başında, asker dolu kamyonların geçişini izlemek için durdu. Tıpkı kardeşi Ulysses’in makinisti ve trendeki serserileri selamladığı gibi onlara el salladı. Askerlerin çoğu habercinin selamına karşılık verdi. Neden vermesinlerdi? Ne kadarcık tecrübeleri vardı ki hayatta?

3. Telgrafhanede

Homer nihayet telgrafhaneye vardığında Ithaca'da akşam olmuştu. Pencerenin içindeki saat yediyi iki dakika geçtiğini gösteriyordu. Homer, içeride telgrafhane müdürü Bay Spangler'ı gördü; bezgin ve tedirgin görünen yirmi yaşlarında genç bir adamın az önce vermiş olduğu telgrafın kelimelerini sayıyordu. Homer içeri girerken, Bay Spangler'la genç adamın arasında geçen konuşmaya kulak kabarttı.

Spangler, "On dört kelime, ödemeli," dedi.

Oğlan, "Telgraf anneme ne zaman ulaşır?" diye sordu.

"Doğu'da şimdi saat hayli ileridir. Bazen gece geç vakit para bulmak kolay olmaz. Ama ben hemen çekeceğim tel-grafı."

Spangler oğlanın yüzüne tekrar bakmadan ceplerini karıştırmaya başladı, bir avuç madeni para, bir banknot, bir de yumurta çıktı sonunda. Oğlana banknotu uzattı, "Al," dedi, "Belki lazım olur. Annenden para gelince geri verisin." Yumurtayı kast ederek, "Bundan yedi gün önce onu bir barda buldum. Uğur getiriyor bana," dedi.

Oğlan şaşkınlıkla paraya baktı, "Teşekkürler," dedikten sonra arkasına bakmadan telgrafhaneden çıktı.

Spangler telgrafı gece vardiyasında çalışan baştelgrafçı Bay William Grogan'a verdi. "Willie, ödenmiş gönder, ben vereceğim parasını," dedi.

Bay Grogan elini manipleye koydu, telgrafı mors alfabesine göre harf harf tıklar tıklar yazmaya başladı:

BAYAN MARGARET STRICKMAN
1874 BIDDLE SOKAĞI
YORK, PENNSYLVANIA

SEVGİLİ ANNE. LÜTFEN OTUZ DOLAR GÖNDER.
EVE GELMEK İSTİYORUM. İYİYİM.
HER ŞEY YOLUNDA.

JOHN

Homer Macauley, dağıtılması gereken telgraf ya da iletilecek haber var mı diye bakındı. Bay Spangler bir süre onu izledikten sonra, “Postacılıktan hoşlanıyor musun?” diye sordu.

“Hoşlanmak mı?” dedi Homer. “Her şeyden çok seviyorum bu işi. Birbirinden farklı bir alay insan görüyor, birbirinden değişik yerlere gidiyorsun.”

“Orası öyle,” dedi Spangler. Çocuğa daha yakından bakmak için biraz duraladı. “Dün gece iyi uyudun mu?”

“Fena sayılmaz,” dedi Homer. “Oldukça yorgundum ama iyi uyudum.”

“Okulda kestirdin mi azıcık?”

“Azıcık.”

“Hangi derste?”

“Eski Uygarlıklar Tarihi’nde.”

“Ya spor? Yani, bu iş yüzünden okuldaki spor faaliyetlerine katılamadığın oluyor mu?”

“Yok, olmuyor. Her gün Beden Eğitimi dersimiz var zaten.”

“Öyle mi? Ben Ithaca Lisesi’ndeyken 200 metre alçak engelli koşardım. Vadi Şampiyonu bile oldum!” Telgraf-

hane müdürü biraz düşündükten sonra, “Sahiden seviyorsun bu işi, öyle mi?” dedi.

“Göreceksiniz, buranın gelmiş geçmiş en başarılı habercisi olacağım.”

“Tamam da, kendini öldürme. Seri hareket et ama aşırı hız yapma; herkese nazik davran, asansörde şapkanı çıkart, ama hepsinden önemlisi, telgrafları kaybedeyim deme sakın.”

“Baş üstüne efendim.”

“Gece mesaisi gündüze benzemez. Geceleyin Çin Mahallesi’ne ya da bağlar semtine gitmek ürkütücü olabilir. Ama korkuya kapılma. İnsanlar her yerde birdir. Korkma kimseden. Kaç yaşındasın?”

Homer yutkundu, “On altı.”

“Evet, biliyorum, dün söylemiştin. İşe alabilmemiz için bir çocuğun en az on altı yaşında olması gerek; ama sana bir fırsat vereyim dedim. Kaç yaşındasın?”

“On dört.”

“Neyse, iki yıl sonra nasılsa on altı olacaksın.”

“Evet efendim,”

“Eğer anlamadığın bir şey olursa bana sormaktan çekinme.”

“Baş üstüne efendim,” dedi Homer, sonra, “Ya şarkılı telgraflar nasıl olacak?” diye sordu.

“Senin sesin güzeldi, değil mi?”

“Presbiteryen Kilisesi Pazar Okulu* korosundaydım.”

“Bak bu iyi. Şarkılı telgraflarımız için bize lazım olan tam da böyle bir ses. Şimdi farz edelim ki bizim Bay Grogan’a bir doğum günü telgrafı gelmiş. Nasıl söyleyeceksin?”

* Pazar Okulu: Kiliselerde pazar günleri din dersleri verilen okul. [Çev.]

Homer Bay Grogan'ın yanına giderek şarkıya başladı:

*Happy birthday to you
Happy birthday to you
Happy birthday, dear Grogan
Happy birthday to you.*

“Teşekkür ederim,” dedi Bay Grogan.

Bay Spangler “Aferin,” dedikten sonra “Ama *dear Grogan* değil, *dear Mr. Grogan*” demelisin,” diye Homer’i uyardı. “On beş dolar haftalığı ne yapacaksın bakalım?”

“Anneme vereceğim.”

“Pekala. Şu andan itibaren düzenli bir işin var. Telgrafhane ekibindensin artık. Hiçbir şeyi gözden kaçırma, dikkatle dinle. Gözün açık, kulağın kırışte olsun.” Telgrafhane müdürü bir an için uzaklara daldı, sonra, “Nasıl bir gelecek hayal ediyorsun?” diye sordu çocuğa.

“Gelecek mi?” dedi Homer. Biraz mahcup olmuş gibiydi, çünkü kendini bildi bileli, ertesi gün için bile olsa, geleceğini planlamaktan hoşlanırdı. “Bilmem ki,” dedi. “Pek emin değilim ama, gelecekte önemli bir kimse olmak istiyorum galiba.”

“Olursun olursun,” dedi Spangler. “Broadway’de Chatterton’un fırını nerede biliyor musun? Al sana bir çeyrek. Git bana iki tane dünden kalma çörek al, biri elmalı, biri hindistancevizi kremalı olsun, ikisi bir çeyreğe.”

Homer, “Baş üstüne,” diyerek, Spangler’ın attığı çeyreği havada kaptığı gibi sokağa fırladı. Spangler, Homer’i kastederek baştelgrafçıya, “Ne dersin?” diye sordu.

“İyi bir çocuk,” dedi Bay Grogan.

* *dear Grogan / dear Mr. Grogan*: Sevgili Grogan / Sevgili Bay Grogan. [Çev.]

“Evleri Santa Clara Caddesi’nde; yoksul, iyi insanlar. Baba yok. Ağabey askerde. Anne yazları yiyecek paketleme işinde çalışıyor. Kız kardeş Eyalet Yüksekokulu’nda okuyor. Oğlanın yaşı tutmuyor, birkaç yaş küçük, hepsi bu.”

“Benim de son kullanma tarihim geçeli birkaç yıl oldu, idare ederiz.”

Spangler, işinin başına dönüp biraz çalıştıktan sonra, birden yerinden kalktı. “Beni arayacak olursan, Corbett’in oradayım. Çörekleri aranızda paylaşın...” demesine kalmadı, Spangler’ın şaşkın bakışları arasında, elinde çörek paketiyle Homer telgrafhaneye daldı.

Spangler, çocuğa adeta bağırarak “Adın neydi senin?” diye sordu.

“Homer Macauley.”

Müdür bey kolunu yeni görevlinin omzuna attı. “Anlaşıldı Homer Macauley, sen tam da bu büronun gece vardiyasında ihtiyaç duyduğu çocuksun. San Joaquin Vadisi’nin en hızlı hareket eden yaratığışın belki de. Gün gelecek büyük adam da olacaksın, eğer ömrün vefa ederse tabii; onun için hayatta kalmaya bakmalısın.”

Homer adamın ne demek istediğini anlamaya çalışırken, o arkasını dönerek telgrafhaneden çıkmıştı bile.

Bay Grogan, “Hadi oğlum, ver çörekleri,” dedi.

Homer paketi Bay Grogan’ın masasının kenarına koydu. Grogan konuşmayı sürdürüyordu. “Homer Macauley, benim adım William Grogan. Ama altmış altı yaşında olma- ma karşın herkes bana Willie der. Çok eski bir telgrafçıyım ben, dünyada türü giderek tükenmekte olanlardan. Ayrıca geceleri baş sorumlusuyum buranın. Üstelik karnım da aç. Şu elmalı ve hindistancevizi kremalı çöreklerle kendimize bir ziyafet çekelim. Bundan böyle, senle ben, dostuz.”

“Tamam efendim,” dedi Homer.

Yaşlı telgrafçı çöreklerden birini dörde böldü, hindis-tancevizi kremalıyı yemeye koyuldular.

“Arada sırada senden bir şeyler isteyebilirim, mesela birlikte şarkı söylemeyi ya da oturup konuşmanı benimle. Sarhoş olduğumda ise, senden on iki yaşını geçmiş erkeklerden umulmayacak derinlikte bir anlayış beklerim. Kaç yaşındasın?”

“On dört, ama oldukça anlayışlıyım.”

“Çok güzel, sözüne inanıyorum. Bundan böyle bu büro-da her gece görevlerimi layıkıyla yerine getirmek hususunda sana güveneceğim. Dürtükleyince kendime gelmezsem eğer, yüzüme soğuk su çarparsın, ardından Corbett’ten bir fincan sade kahve getirirsin.”

“Baş üstüne efendim.”

“Sokakta ise çok farklı bir muamele söz konusu. Eğer içkiden kendimi kaybetmiş bir halde rastlarsan bana, selam verir geçersin, sakın mutluluğuma dil uzatmaya kalkma. Ben hassas adamımdır, el âlemin tecessüsünü çekmek istemem.”

“Büroda soğuk su ve kahve, sokakta sadece selam... Anlaşıldı efendim.” dedi Homer.

Telgraf kutusu tıkırdadı. Bay Grogan çağrıyı yanıtladı, daktilosunun başına geçerken konuşmayı sürdürdü, “Pazar Okulu’nda koroda olduğunu duydum. Ben Washington D.C.’den gelen şu iletiyi yazarken, orada öğrendiğin şarkılardan birini söyler misin lütfen?”

Bay Grogan telgrafı daktilo ederken *Homer Rock of Ages’i** söyledi. Telgraf 1129 G Sokak, Ithaca, Kaliforni-

* Rock of Ages: 1776’da Augustus M. Toplady tarafından yazılmış, 1830’da Thomas Hastings tarafından bestelenmiş, Tanrı’nın bağış-

ya adresindeki Bayan Rosa Sandoval'aydı. Savaş Dairesi'nden geliyor ve Bayan Sandoval'a oğlu Juan Domingo Sandoval'ın çatışma sırasında öldüğünü bildiriyordu.

Bay Grogan telgrafı Homer'e verdi. Sonra iskemlesinin yanındaki çekmecedeki bulundurduğu şişeden kocaman bir yudum aldı. Homer telgrafı katladı, bir zarfa koydu, zarfın ağzını yapıştırdı, şapkasına yerleştirerek dışarı çıktı. O git-tikten sonra yaşlı telgrafçı yüksek sesle Rock of Ages'i söylemeye başladı. Zira o da bir zamanlar herkes gibi gençti.

layıcılığını konu alan bir ilahi. Burada kaya (rock) bir direnç simgesi; mealen, yıllara (ages) direnen anlamında.

Macauleyler'in Santa Clara Caddesi'ndeki evlerinden müzik sesi geliyordu. Bess'le Bayan Macauley piyanoda *All the World Will Be Jealous of Me*'yi* alıyorlardı birlikte. Bu arkı, u sıralarda nerede olduğu bilinmeyen, er Marcus için çalınıyordu; en sevdiği arkıydı çünkü onun. Bitiikteki evden gelerek oturma odasına giren Mary Arena, piyano alan Bess'in yanına geldi ve o da arkıya katıldı. Marcus için söylüyordu, zira tüm dünyasıydı Marcus onun. Küçük oğlan Ulysses ise onları hem dinliyor hem de izliyordu. Her şeyde bir gizem seziyor, uykusu gelmiş olduğu halde olan biteni kavramaya çalışıyordu. Nihayet, "Marcus nerede?" diye soracak kadar gücünü toplayabildi.

"Marcus askerde," dedi Bayan Macauley.

"Ne zaman eve gelecek?"

"Savaş bitince."

"Yarın mı?"

"Hayır, yarın gelemez."

"Ya ne zaman?"

"Biz de bilmiyoruz. Bekliyoruz."

"Peki babam nerede?" diye sordu Ulysses. "Eğer beklersek, Marcus gibi o da gelir mi?"

* *All the World Will Be Jealous of Me*: "Tüm dünya beni kısıkanacak". Sözleri Al Dubin'e, müziği Ernest R. Ball'a ait, ilk olarak 1917'de plağa okunmuş, ak temalı popüler bir arkı.

“Yok, öyle gelmez. Eskiden yaptığı gibi sokaktan yürüye yürüye gelip, merdivenleri çıktıktan sonra verandayı geçerek eve giremez artık o.”

Bu, küçük çocuğu aşan bir açıklamaydı; gerçeğe yakın bir şeye ümit bağlamak ve teselli bulabilmek için tek bir sözcük vardı, o da onu söyledi: “Neden?”

“Baban öleli iki yıl oldu, Ulysses. Ama biz yaşadıkça, hepimiz bir arada olduğumuz sürece, ikimiz beraber oldukça ve onu hatırladıkça, hiçbir şey onu bizden koparamaz.”

Oğlan bir an düşündükten sonra, sabahleyin tanık olduğu şeyi hatırladı.

“Sincaplar ne yapar?” diye sordu.

Annesi onun bu türden sorularına alışkındı. Oğlunun gören gözlere, gözlerden öte bir hayal gücüne sahip olduğunu, dahası öğrenmeye yürekle, aşkla ve tutkuyla hevesli olduğunu biliyordu.

“Bu dünyayı bizimle paylaşıyorlar,” dedi. “Tıpkı bizim gibi onların da bir hayatı var. Bizim kadar, yaşayan her şeyin parçası aynı zamanda onlar.”

“Ya Homer nerede?”

“Ağabeyin, derslerden sonra devam edeceği bir iş buldu dün. Gece yarısı, sen derin derin uyurken gelecek eve.”

Ulysses uyumamak için direniyordu, ama artık mümkün değildi bu. Bayan Macauley gözlerini çocuktan ayırarak ablası Bess’e baktı. “Onu yatırsan iyi olur,” dedi.

Bess’le Mary çocuğu odasına taşıdılar. Onlar çıktıktan sonra Bayan Macauley odada yalnız kaldı. Bir ayak sesi duyar gibi oldu. Başını o yana çevirdi. Matthew Macauley’i gördüğünü sandı kapıda: Çok yakında ölmüş olmasına rağmen ölümünün üzerinden adeta yıllar geçmiş gibi gelen yetişkin erkek değil de, tepeden tırnağa Ulysses’ti sanki.

5. Bayan Sandoval

Haberci, Bayan Sandoval'ın evinin önünde bisikletinden indi. Kapıya hafifçe vurdu. Önsezisi ona içeride birinin olduğunu söylüyordu. Hiç ses duymadığı halde, vuruşunun kapıya birini getireceğinden emindi. Gelenin kim olduğunu, Rosa Sandoval adındaki bu kadını çok merak ediyordu. Kapı aralanmakta gecikmedi, ancak menteşelerini harekete geçirmekte acelesi yoktu. Kapının kımıldamakta nazlanması, içerideki kimsenin dünyada hiçbir şeyden korkmadığı duygusunu uyandırıyorordu. Sonunda kapı açıldı ve Bayan Sandoval görüldü.

Homer Meksikalı kadını çok güzel bulmuştu. Ömrü boyunca zor durumlara karşı koyabilmiş biri olduğunu sezinleyebiliyordu; yılların verdiği bu alışkanlıkla dudaklarına yumuşacık bir tebessüm yerleşmişti. Ama telgraf almaya alışkın olmayan herkes gibi, habercinin evinin kapısında belirmesinden dehşetli kaygılanmıştı. Homer, Bayan Sandoval'ın kendisini görür görmez sarsıldığının farkındaydı. İlk sözü, şaşkınlık ifadesi olan bir ünlem olmuş, "Aaa!" demişti; sanki haberciye değil de, çoktandır tanıdığı ve birlikte olmaktan mutluluk duyacağı birine açmış gibiydi kapıyı. Homer'in gözlerini okumaya çalıştı; Homer onun, gelen haberin hayra alamet olmadığını anladığını hissetti.

Kabahat Homer'de değildi. Onun görevi telgrafları

yerine teslim etmekte. Öyle de olsa, olaydan tamamen kendi sorumluymuş gibi tedirginlik duydu. Aynı zamanda, cesaretini toplayıp “Ben sadece bir haberciyim, Bayan Sandoval. Size böyle bir telgraf getirmiş olduğum için çok üzgünüm, ama ne yapabilirdim, işim bu benim,” demek istiyordu.

“Bayan Rosa Sandoval, 1129 G Sokağı,” dedi Homer. Meksikalı kadına telgrafı uzattı, ama kadın elini sürmedi ona.

“Bayan Sandoval siz misiniz?”

“Rica ederim, içeri gir lütfen.” Bir an durdu, kapının dibinde, ne yapacağını bilmeden dikilen çocuğa baktı.

“Ne diyor telgraf, söyler misin?”

Haberci, “Bayan Sandoval, telgraf diyor ki... “ diye söze başladı.

Ancak kadın onun sözünü kesti, “Ama telgrafı açıp okumalısın bana,” dedi. “Daha açmadın ki.”

O anda, hatasını düzeltmiş olan bir öğretmenle konuşuyormuş gibi, “Haklısınız efendim,” dedi Homer.

Sinirli parmaklarla zarfı açtı. Meksikalı kadın yırtık zarfı almak için öne doğru eğilirken, “Kimden bu telgraf? Oğlum Juan Domingo’dan mı?” diye sordu.

“Hayır efendim, telgraf Savaş Dairesi’nden.”

“Savaş Dairesi mi?” dedi Meksikalı kadın.

Homer bir solukta, “Bayan Sandoval, oğlunuz ölmüş. Belki de bir yanlışlık olmuştur. Sizin oğlunuz değildir ölen. Belki bir başkasıdır. Telgrafta Juan Domingo yazıyor. Ama telgraf yanlış olabilir,” dedi.

Meksikalı kadın duymamış gibi davranıyordu. “Yoo, korkma,” dedi. “Gir içeri, sana şekerleme getireyim.” Çocuğu kolundan tuttu; odanın ortasındaki masaya oturttu.

“Bütün oğlan çocuklar şekerleme sever,” dedi. Bir başka odaya giderek eski bir çikolata kutusu getirdi. Masanın üzerine koyduğu kutuyu açtı, içindeki şekerlemeler bir tuhaf görünüyordu.

“Al, ye bunlardan,” dedi kadın. “Tüm oğlanlar sever şekerlemeyi.”

Homer kutudan bir parça şekerleme alarak ağzına attı, çiğnemeye çalıştı.

“Bana kötü bir telgraf getirmezsın sen,” dedi kadın.

Homer oturmuş, şekerlemeyi çiğnemeye çalışıyor, kadın ise konuşmayı sürdürüyordu. “Bu şekerlemeleri kendimiz yapıyoruz, kaktüsten,” dedi.

Sonra birdenbire tuhaf bir şekilde kesik kesik solumaya başladı; ağlamak utanılacak bir şeymiş gibi kendini tutuyordu. Homer yerinden kalkıp kaçmak istedi ama bir yere gidemeyeceğini biliyordu. Hatta belki de hayatının sonuna kadar orada kalabileceğini aklından geçirdi. Kadının mutsuzluğunu biraz olsun hafifletebilmek için ne yapacağını kestiremiyordu. Bayan Sandoval kendisinden oğlunun yerini almasını isteyecek olsa, hayır demeyi beceremeyeceği için, bu teklifi reddedemeyecekti. Ayağa kalktı, ayakta durmakla, düzeltilmesi mümkün olmayan bir şeyi sanki düzeltmeye önayak olabilirmiş gibi geldiyse de, bunun saçmalığını fark ederek büsbütün mahcup oldu. Bütün kalbiyle defalarca, “Ne yapabilirim? Kahretsin, elimden ne gelir ki? Sadece bir haberciyim ben,” diyordu içinden.

Kadın aniden, “Küçüğüm benim, benim küçücük oğlum!” diyerek ona sarıldı.

Homer nedenini bilmeden, bütün bu olanlardan dolayı sadece incindiğini, fenalaşmak üzere olduğunu hissetti, neredeyse kusacak gibiydi. Kadından hoşlanmadığından

değil; onun başına gelenleri fevkalade haksız ve gereksiz bulduğu, hatta bu yüzden bundan böyle yaşamaya devam etmek istediğinden kuşku duyduğu için.

“Gel buraya,” dedi kadın, “Otur şöyle.” Onu bir başka sandalyeye oturtarak, üzerine doğru eğildi, “Dur bir bakayım sana!” Garip bir ifade vardı gözlerinde. Homer’in keyfi iyiden iyiye kaçmıştı; kıpırdamaktan acizdi. Ne sevgi ne de nefret hissediyor, bir yandan tiksintiye benzer bir şey duyarken, öte yandan sadece biçare kadına değil, her şeye, ayakta kalmak için direnen ve yok olup giden her şeye karşı olağanüstü bir acıma duyuyordu. Bayan Sandoval’ın geçmişte nasıl biri olduğunu gözünde canlandırdı: Minik oğlunun beşiği başında oturan genç ve güzel bir kadın. Bu konuşamayan, aciz, dünyayı kucaklamaya hazır mucizevi yaratığa bakarken gördü onu. Beşiği sallarken bebeğine ninni söyleyişini duydu. Şu haline bak şimdi, dedi içinden.

Ansızın karanlık sokaklarda pedal çeviriyordu gene; hızla yol alırken yanaklarında yaşlar süzülüyor, ağzından çılgın, çocukça küfürler dökülüyordu. Telgrafhaneye vardığında gözyaşları dinmiş, hayat yeniden akmaya başlamıştı. Bunu önlemenin mümkün olmadığını biliyordu. “Aksi halde öleyim daha iyi,” dedi, ağır işiten birine duyurmak istercesine.

6. Bay Grogan

Homer, Bay Grogan'ın karşısına geçip oturdu. Telgraf telleri sessizdi henüz. Ama çok geçmeden kutu tıkırdamaya başladı. Homer, Bay Grogan'ın çağrıya cevap vermesini bekledi, ama o hiçbir harekette bulunmadı. Homer koşar adım masanın öte yanına geçti, adamı hafifçe dürterek, "Bay Grogan, sizi arıyorlar," dedi.

"Uyanın Bay Grogan, uyanın!"

Homer sürahinin durduğu yere koştu, kaptığı bir kâğıt bardağa su doldurdu, çabucak yaşlı telgrafçının yanına geldi, ama kendisine tembih edilenleri yerine getirmekte tereddüt ediyordu. Bardağı masaya koyarak Bay Grogan'ı tekrar dürtükledi.

"Bay Grogan, uyanın, sizi arıyorlar!"

Homer bir bardak dolusu suyu telgrafçının yüzüne çarptı. Adam iskemlesinde doğruldu, gözlerini aralayarak Homer'e baktı, telgrafın tıkırtısını dinledi ve çağrıya cevap verdi.

"Tamam oğlum," dedi. "Şimdi koş, bir fincan sade kahve kap gel, çabuk!"

Homer bir koşu Corbett'e gitti, geri geldiğinde yaşlı tel-grafçının gözleri yeniden kapanmak üzereydi ama işine devam ediyordu.

"Aferin oğlum, merak etme, korkacak bir şey yok. Ne gerekiyorsa yaptın," dedi.

Bay Grogan kahvesini yudumlamak için kablonun öte-

ki ucundaki telgraf aletini durdurdu. “Önce soğuk su, ardından acı kahve, tamam mı?” dedi.

“Tamam efendim,” dedi Homer. “Önemli bir telgraf mı?”

“Yok, hayır. Son derecede önemsiz. İş meselesi. Birikmiş para, faiz. Bir gece mektubu. Şimdi götürmen gerekmez. Hiç önemi yok, ama benim onu almış olmam önemli.” Artık ayıldığı ve gücüne yeniden kavuştuğu için sesini yükseltti:

“Yıllardan beri beni emekliye ayırmak istiyorlar. İcat ettikleri makineleri yerleştirmek istiyorlar yerime, iki yönlü iletişim sağlayan multipleksleri, kendiliğinden yazan cihazları. İnsanların yerine makineleri!”

Sesi yumuşamıştı, kendi kendisiyle ya da onu bu dünyadaki yerinden etmek isteyenlerle konuşur gibiydi:

“Bu işten ayrılacak olursam ne yapacağımı bilemem. Haftasına varmaz ölürüm herhalde. Hayatım boyunca çalıştım, şimdi bırakacak değilim ya.”

“Haklısınız efendim,” dedi Homer.

Bay Grogan, “Yardıma ihtiyacım olursa sana güvenebileceğimi biliyorum,” dedikten sonra telgraf aletini tıkdattı; cevap gelmeye başlayınca hemen daktilo etmeye koyuldu, bir taraftan da Homer’in çok hoşuna giden bir gurur ve canlılıkla konuşuyordu:

“Beni işimden atmaya çalışıyorlar! Olacak şey değil, ben dünyanın en hızlı telgrafçısıydım. Wolinsky’den bile daha hızlı; çift yönlü, aynı zamanda hem alır hem gönderirdim, üstelik hiç hata yapmadan. Willie Grogan! Dünyanın neresinde olursa olsun, telgrafçılar bilir bu adı. Willie Grogan’ın tümünden daha başarılı olduğunu bilirler!”

Durdu; haberciye, dün gece, tam zamanında, kenar mahallelerden birinden gelip de çalışmak için başvuran oğlana, gülümsedi.

“Hadi oğlum, bir şarkı daha söyle.”

Homer hiç düşünmeden eski ilahilerden *Amazing Grace*^{*} söylemeye başladı.

* *Amazing Grace*: “Mucizevi inayet”. Sözleri İngiliz köle taciri ve din adamı John Newton (1725-1817) tarafından yazılmış olan, ezgisinin, kölelerin söylediği bir Şarkıdan alındığı tahmin edilen ve bugün özellikle Afrika kökenli Amerikalılar arasında çok sevilen bir ilahi.

7. Bayan Macauley

Bayan Macauley, Santa Clara Caddesi'ndeki evin oturma odasında, eski bir salıncaklı sandalyede oturmuş, oğlunun eve dönmesini bekliyordu. Çocuk eve gece yarısından az sonra geldi. Annesi onun asık suratlı, yorgun, uykulu ama aynı zamanda da tedirgin ve huzursuz olduğunu fark etti. Konuşmaya başlayınca sesinin, tıpkı kocasının yani çocuğun babasınıninki gibi kısık çıkacağını biliyordu. Oğlan karanlık odada uzunca bir süre öylece durdu. Sonra, o gün başından geçen önemli şeyleri anlatacak yerde, "Her şey yolunda, her gece senin böyle oturup beni beklemene gerek yok," dedi. Biraz durdu, yeniden, "Her şey yolunda," demek gereğini duydu.

"Biliyorum," dedi annesi. "Şimdi otur artık."

Homer puf koltuğa oturmak niyetindeyken yere çöktü. Annesi gülümsedi.

"Yorgun olduğun belli, ama canın da sıkılmış senin. Ne oldu?"

Oğlan bir an duraksadı, sonra hızlı hızlı ama büyük bir ağırbaşlılıkla anlatmaya başladı. "G sokağında oturan bir hanıma telgraf götürmem gerekiyordu," dedi. "Meksikalı bir hanım." Birden durup ayağa kalktı.

"Sana bunu nasıl anlatacağımı bilemiyorum," dedi. "Çünkü telgraf Savaş Dairesi'ndendi. Oğlu öldürülmüştü,

ama kadın buna inanmak istemiyordu. Kesinlikle inanmıyordu. Şimdiye kadar böylesine acı çeken birini görmedim. Şekerleme yedirdi bana, kaktüsten yapılmış. Sarıldı, oğlumsun sen benim dedi. Ona bir yararı dokunacak olsa, benim için fark etmezdi, şekerleme de umurumda değildi.” Gene durdu. “Bana gözünü dikmiş, sanki kendi oğluymuşum gibi bakıyordu, bir ara ben de emin olamadım öyle olmadığımından. Kendimi nasıl kötü hissettim bilemezsin. Telgrafhaneye döndüğümde, yaşlı telgrafçı Bay Grogan, önceden beni uyardığı gibi, sızmıştı. Bu gibi durumlarda ne yapmam gerektiğini tembih etmişti bana, çabucak yüzüne su çarptım, sonra ayılması için koşup bir fincan sade kahve getirdim. Eğer görevini yapamazsa hemen emekliye ayıracaklar, o ise bunu istemiyor. Neyse ki ayıltmayı başardım, o da işini gerektiği gibi yaptı, sonra bana hayatını anlattı, ardından da birlikte şarkı söyledik.”

Konuşmayı kesti, odada bir tur attı. Açık kapının önünde durup annesine bakmadan anlatmaya devam etti. “Birdenbire kendimi değişmiş hissediyorum,” dedi. “Hiç daha önce böyle bir hisse kapılmamıştım. Babam öldüğünde bile böyle hissetmedim. İki gün içinde her şey değişti. Yalnızlık duyuyorum ama nedenini çıkaramıyorum bir türlü.”

Annesi bir şey demeden onun devam etmesini bekledi. Homer, “Neler oluyor ya da bunlar neden oluyor anlayamıyorum ama her ne olursa olsun, hiçbir şeyin seni bu şekilde incitmesine izin verme,” dedi.

Kadın, oğlu başka bir şey söyleyecek mi diye biraz bekledikten sonra, daha fazla konuşmayacağını anlayınca, “Senin için her şey değişti gerçekten de,” dedi. “Ama öte yandan her şey gene eskisi gibi. Artık çocukluktan çıktığın için yalnızlık duyuyorsun. Ama dünyada yalnızlık her

zaman fazlasıyla var. Bu gece Meksikalı kadına gelen türden bir haber alsam, nasıl davranacağımı söyleyemem, bilemem ne yaparım.” Aniden sustu, sonra neredeyse neşeli bir sesle, “Akşam ne yedin bakalım?” diye sordu.

“Çörek,” dedi Homer. “Elmalı ve hindistancevizi kremalı. Telgrafhane müdürü ısmarladı. Tanıdığım en esaslı adam.”

“Yarın sana Bess’le yemek gönderirim.”

“Yemek filan istemem. Dışardan bir şeyler alıp birlikte yemek daha hoş oluyor. Sen de benim için yemek hazırlamak zorunda kalmazsın.” Biraz sustuktan sonra, “Hayatta başıma gelen en olağanüstü şey bu iş,” dedi, “Ama okul bu yüzden anlamsız geliyor artık.”

“Haklısın,” dedi Bayan Macauley, “Okullar sadece çocukların sokağa çıkmasını önlemek içindir; ama eninde sonunda, hoşlarına gitsin gitmesin, sokağa çıkmak zorunda kalırlar. Ana babaların, dünyanın haline bakıp çocukları için kaygılanmaları doğaldır; ama aslında korkulacak bir şey yoktur. Dünya korku içinde küçük çocuklarla dolu, kendileri korktuğu için birbirlerini de korkutuyorlar. Anlamaya çalış. Karşılaştığın herkesi sevmeye çalış. Seni her gece bu odada bekleyeceğim. Ama canın istemediği zaman içeri gelip konuşman gerekmez. Yüreğinden geçenleri ifade etmekte dilinin aciz kalacağı zamanlar olacağını biliyorum.”

Susup oğlana baktı.

“Yorgunsun, hadi git uyu artık,” dedi.

Çocuk, “Tamam,” diyerek odasına gitti.

8. Bess'le Mary

Sabah yedide çalar saatten bir tık sesi geldi. Homer yatağında doğruldu. Çalmasın diye alarmı kesti. Sonra kalktı, New York'tan getirttiği vücut geliştirme kılavuzunu açarak günlük talimatı okumaya başladı. Alarmdan önceki tık sesinden, ağabeyiyle aynı anda uyanan Ulysses, her zamanki gibi onu seyretmeye koyulmuştu. New York'tan, vücut geliştirme kitapçığının yanı sıra bir de elastik gergi gelmişti. Ulysses bu gizemli nesneye biraz daha yakın olmak için, yedinci dersin sayfasını açan Homer'in kolunun altına sokuldu. Derin soluk almak türünden sıradan bir dizi başlangıç egzersizinden sonra Homer yere sırtüstü yatarak ayaklarını dimdik havaya kaldırdı.

“Ne bu?” dedi Ulysses.

“İdman.”

“Niçin?”

“Kas geliştirmek için.”

“Dünyanın en güçlü adamı olmak için mi?”

“Hı hı.”

“Sonra ne olacak?”

“Hadi, yat uyu sen.”

Ulysses yatağa girip oturdu, gözünü Homer'den ayırmıyordu hâlâ. Homer giyinmeye başladı sonunda.

“Nereye gidiyorsun?”

“Okula.”

“Bir şeyler öğrenmek için mi?”

“Evet, hem de 200 metre alçak engelli yarışına katılacağım.”

“Nerede?”

“Öyle herhangi bir yerde değil. On on beş metrede bir ahşap engellerin bulunduğu bir yerde. Koşarken onların üzerinden atlamam gerek.”

“Neden?”

“Yarışın kuralları böyle. Bu kasabada doğmuş herkes 200 metre engelliye koşar. Ithaca’nın en önemli yarışı. Benim çalıştığım telgrafhanenin müdürü de Ithaca Lisesi’ndeyken katılmış bu yarışa, Vadi Şampiyonu olmuş.”

“Vadi Şampiyonu nedir?”

“Koşucuların en üstünü.”

“Sen mi olacaksın en üstün?”

“Deneyeceğim. Ama hadi uyu artık,.”

Ulysses yatağın içine süzüldü, o arada, “Yarın” dedi, sonra yanlısını düzelterek, “Dün, treni gördüm,” dedi.

Homer kardeşinin neden bahsettiğini anlamıştı. Küçükken, geçip giden trenlerden kendisinin de nasıl büyülediğini hatırladı.

“Nasıldı?” diye sordu.

“Siyah bir adam bana el salladı.”

“Sen de el salladın mı ona?”

“İlk önce ben el salladım. Sonra o salladı ilk, sonra ben, sonra gene o. ‘Eve gidiyorum!’ dedi bana.” Ağabeyine baktı: “Biz ne zaman eve gideceğiz?”

“Biz evdeyiz zaten.”

“O zaman neden o adam buraya gelmedi?”

“Herkesin evi ayrı. Kimi Doğu’da, kimi Batı’da, kimi Güney’de, kimi de Kuzey’de. Biz Batı’dayız.”

“Batı mı en güzeli?”

“Bilmem ki, başka yere gitmedim hiç.”

“Gidecek misin?”

“Günün birinde...”

“Nereye?”

“New York’a”

“New York nerde?”

“Doğu’da. New York’tan sonra Londra. Londra’dan sonra Paris. Paris’ten sonra Berlin. Daha sonra Viyana, Roma, Moskova, Stockholm. Bir gün gelecek, dünyanın bütün büyük kentlerine gideceğim. “

“Geri gelecek misin?”

“Elbette.”

“Sevinecek misin geldiğine?”

“Elbette.”

“Neden?”

“Geri gelmek her zaman güzeldir de ondan.”

Küçük kardeş içtenlikle yalvardı, “Gitme n’olur.”

“Hemen gitmiyorum ki, okula gidiyorum şimdi, hepsi o kadar.”

“Hiçbir zaman gitme,” dedi Ulysses.

“Benim gitmeme daha çok zaman var. İyisi mi sen uyu şimdi.”

“Tamam,” dedi Ulysses, “Yüz ikiye katılacak mısın?”

“200!”

Homer kahvaltı masasına oturdu; ablası Bess onu bekliyordu. Bir saniye başını önüne eğdikten sonra, doğrularak yemeğe başladı.

Bess, “Hangi duayı okudun?” diye sordu.

“Sofrada her zaman okuduğumu,” dedi Homer. Sonra henüz doğru dürüst konuşmayı bile beceremediği sırada

öğrenmiş olduğu sözleri tıpkı o zamanki deyişle tekrarladı:

“Tanrım, soframıza onur ver.

Yüce Tanrım, bizden de başkalarından da varlığını esirgeme. Seninle Cennet’te buluşabilmemiz için tüm canlıları kutsa.

Amin.”

“Bu eski bir dua. Ayrıca sen ne anlama geldiğini bile bilmiyorsun.”

“Pekâlâ da biliyorum. Sen hangi duayı okudun bakalım?”

“Sen önce sözcüklerin anlamını söyle bana.”

“Ne diyorsa o işte.”

“Peki, ne diyor bakalım?”

“Soframıza onur ver Tanrım, soframıza onur ver demek. Bizden ve başkalarından varlığını esirgeme, yani iyiliğin her yerde hissedilsin... Canlılar, yani bizler ve öteki herkes... Kutsa, yani koru bizi, ya da onun gibi bir şey işte. Seninle Cennet’te buluşabilmemiz için, tam da dediği gibi; öyle değilse ne?.. Sen karar ver. Seninle Cennet’te buluşmamıza izin ver, hepsi bu. Ben bugün 200 metre engellide yarışacağım, koşu alanında. Önemli bir yarış bu. Ithaca Lisesi’ndeyken Bay Spangler da katılmış. Hem koşman hem de engellerin üzerinden atlaman gerek. Bay Spangler yanında uğur getirsin diye bir katı yumurta bulunduruyor hep.

“Uğur getirsin diye yanında katı yumurta taşımak batıl inanç,” dedi Bess.

“Bana ne bundan. Bana Chatterton’dan bir gün önceden kalma elmalı ve hindistancevizi kremalı çörek ısmarladı. İkisi bir çeyreğe. Tazelerinin tanesi bir çeyrek. Sadece

bir çeyrek varsa cebinde o zaman ancak bir tane alabilirsin. Halbuki bir gün öncekilerin ikisi bir çeyreğe, o zaman iki tane alabiliyorsun. Her birinin yarısı bana, yarısı da Bay Grogan’a ama o bir iki dilimden fazlasını yiyemiyor. Böylece çoğu bana kalıyor reklerin. Bay Grogan yemekten çok içmeyi seviyor.”

Komşu kızı Mary Arena arka kapıdan mutfağa girdi. Elindeki küçük kseyi masaya bıraktı.

Homer yerinden kalkarken, “Gel, otur Mary,” dedi.

“Yok, hayır Homer, kahvaltını bitir sen. Babama yaptığım kuru şeftali reçelinin tadına bir bak.”

“Sağ ol,” dedi Homer. “Baban nasıl?”

“ok iyi. Bu sabah masaya gelir gelmez, mektup var mı, Marcus’tan yeni mektup geldi mi, diye sordu.”

Bess, “Yakında gelir,” dedikten sonra masadan kalktı. “Haydi Mary, gidelim artık,” dedi.

Mary, Bayan Macauley’e dönerek “Doğrusunu isterse-
niz, bu yüksekokul da kabak tadı verdi artık. Liseden farkı yok. Okula gidecek yaşı geçtim. Devir değiştı. Benim asıl istediğim bir yerde iş bulup çalışmak,” dedi.

Bess atıldı, “Benim de.”

“Saçmalamayın. İkiniz de ocuksunuz, on yedi yaşı-
dasınız daha. Senin babanın iyi bir işi var Mary. Senin de erkek kardeşinin, Bess”.

Mary, “Ama bana doğrusu buymuş gibi geliyor. Marcus askerde ve dünyada herkes birbirinin gözünü oyuyor,” dedi.

Homer kızların arkasından baktı, “Bu da ne demek oluyor şimdi?” dedi.

“Bazı kızların evden ayrılmak, kanatlarını çırparak uçmak istemesi son derece doğal.”

Homer, “Ben evden ayrılmak, kanatlarını çırparak uçmak isteyen bazı kızlardan değil, Mary’den söz ediyorum,” dedi.

“Mary tatlı, yapmacıksız, masum bir kız. Tanıdığım kızların en masumu. Marcus’un ona âşık olmasına seviniyorum.”

Homer sabırsızlıkla, “Anne,” dedi. “Bütün bunları biliyorum zaten. Benim söylemek istediğim bu değil.” Duraksadı, sonra “Neyse, gitmem lazım artık,” dedi.

Bayan Macauley evden çıkan oğlunu izlerken, gözü geceliğiyle odaya gelmiş olan Ulysses’e ilişti. Çocuk, bir hayvan yavrusunun kendi cinsinden dışisine baktığı gibi bakıyordu annesine. Yüzündeki ifade fevkalade ciddiye ve bu inanılmaz bir sevimlilik veriyordu ona. “Neden ‘ağlama artık’ dedi?”

“Kim?”

“Trendeki siyah adam.”

“Bir şarkı bu.” Çocuğun elini tutan anne, “Gel hadi, giyin artık,” dedi.

“Bugün de trende olacak mı?”

Bayan Macauley bir an düşündükten sonra, “Evet,” diye yanıtladı onu.

9. Emekli Asker

Homer Macauley okul yolunda, San Benito Caddesi üzerinde, yaban otları bürümüş bir arsanın önünden geçti. Arsayı kuşatan kırık dökük çitin, aslında küçük bir yıkıntıyı ve özen gösterilmesine hiç de gerek olmayan ot öbeklerini korumaktan başka bir işe yaramadığı belliydi. Gündüz öğrenci, gece telgraf habercisi delikanlımız ani bir frenle yan yatırarak durdurduğu bisikletini doğrultarak dayanağını indirdi. Eğer acele etmezse kaybolacağından korktuğu bir şeyi keşfetmek üzereymişçesine çite doğru koştu. Çit, alçak engelli koşu talimatındakinden otuz santim kadar yüksekti. Homer çiti inceledi; önündeki, arkasındaki mesafeye baktı; belinden oldukça yukarda olan çitin yüksekliğini ölçtü. On metre kadar geri gitti, sonra kendi kendine uyarıda bulunmaksızın delice çite doğru koştu; yakınına geldiğinde güzel bir sıçrayışla engeli aştı ama çitin bir bölümünü yıkarak, otların arasına düştü. Derhal toparlandı ve yeniden denemek için başlangıç noktasına döndü. Bu minval üzere kendini yedi kez sınadı, ancak hiçbirinde başarılı olamadı. Çitin tamamı yıkılıp da eskisinden daha beter bir harabeye dönünceye kadar denemeyi sürdürdü.

Yolun karşı tarafındaki evden bastonuna dayanarak yürüyen yaşlı bir adam çıktı; piposunu içerken bir taraftan da ses çıkarmadan Homer'i izliyordu. Homer en son düşüşten sonra üstünü başını silkmeye çabalarken, adam:

“N’apıyorsun?” diye sordu.

“Engelli yarışa hazırlanıyorum.”

“Bir yerini incitmedin ya?”

“Yoo, çit biraz yüksek, o yüzden. Bir de otlar çok kaygan.”

Yaşlı adam bir an otlara baktıktan sonra, “Sütotu bunlar, tavşanlara çok yararlıdır, çok sever tavşanlar bu otları. Bundan on bir yıl önce bir kafes dolusu tavşanım vardı; bir gece yarısı adamın biri kafesin kapısını açıp salıvermiş hepsini.”

“Niye açmış ki kapıyı?”

“Ne bileyim? Kimin yaptığını hiçbir zaman öğrenemedim. Görülmemiş güzellikte otuz üç baş tavşanımı kaybettim. Pembe gözlüler, kedi suratlılar, Belçika tavşanları, birkaç başka çeşit daha, bir daha bulamadım hiçbirini.”

“Sever misiniz tavşanları?”

“Yumuşak huylu küçük hayvanlardır. Evcil tavşanlar çok uysal olur.” Yaşlı adam bakışlarını boş arsadaki otların arasında gezdirdi. “On bir yıldır başıboş dolaşan otuz üç tavşan! Üreme hızlarına bakacak olursan kim bilir şimdi sayıları kaça çıkmıştır. Bu şehir yabani tavşanlarla dolup taşarsa hiç şaşmam.”

“Bir tane bile görmedim ben şimdiye kadar.”

“Görmemiş olabilirsin. Ama onlar buralarda bir yerdedir. Büyük ihtimal şehir onların istilasına altındadır. Birkaç seneye kalmaz ciddi bir sorun haline gelirler.”

Bu ihtimalden pek etkilenmiş gözükmeyen Homer bisikletine atladı, “Artık gitmek zorundayım,” dedi.

“Gene beklerim,” dedi yaşlı adam, “Ne zaman istersen gel, çok memnun olurum.”

“Teşekkür ederim,” dedi Homer. “Bugün öğleden sonra lisenin spor sahasında 200 metre alçak engelli yarışına katılacağım.”

“Ben liseye gitmedim ama İspanyol-Amerikan Savaşı’nda dövüştüm.”

“Öyle mi? Artık gitmeliyim. Hoşça kalın efendim.”

“Evet,” diye yanıtladı yaşlı adam, ama artık kendi kendine konuşuyordu. “Hayatımın yarısı tavşan gibi koşmakla geçti.”

Homer köşeyi dönüp gözden kayboldu. Yaşlı adam piposunu tüttürerek, ağır adımlarla, etrafına baka baka harap evine doğru yürüdü.

10. Eski Uygarlıklar Tarihi Dersi

Ithaca Lisesi'nin spor sahasına, 200 metre alçak engelli koşu için, belirli aralıklarla engeller konmuştu. O günün sabahında dört oğlan yarış için antrenman yapıyordu. Dördü de iyi koşucuydu; kendilerine hâkim, engelleri aşmakta başarılıydılar. Antrenör Byfield, elde kronometre, birinci gelen çocuğun yanına gitti.

Sıradan biri olmadığı muhakkak olsa da, büsbütün sıradışı sayılamayacak bu oğlana, "Bu kez daha başarılıydın Ackley," dedi. Kuşaklar boyunca açlık, üst baş ya da barınak derdi nedir bilmemiş, kimi zaman kendi gibi talihli insanları ağırlama şerefine nail olmuş bir aileye mensup olmanın izlerini taşıyan davranışlara sahipti çocuk.

Antrenör ona, "Daha öğrenmen gereken çok şey var," dedi. "Ama bugünkü yarışı kazanabilirsin bana kalırsa."

"Elimden geleni yapacağım efendim."

"Bugün çok büyük bir çekişme olmaz, ama iki hafta sonraki Vadi Yarışması'nda esaslı bir rekabetle karşılaşacağından kuşkun olmasın. Git şimdi bir duş al, öğleden sonraya kadar da kendini yorma."

"Peki, efendim."

Öteki üç koşucu kenarda durmuş, olan biteni izliyordu.

İçlerinden biri, "Kız gibi davransa da, her zaman birinci gelen o. Ya sana ne oldu Sam?" dedi.

“Bana ne mi oldu? Asıl sana ne olduğunu sormak lazım. Neden geçemedin onu?”

“İkinci geldim ya.”

Üçüncü çocuk, “Ha ikinci, ha üçüncü olmuşsun, fark etmez,” diye yanıtladı.

Bunun üzerine Sam, “III. Hubert Ackley hepimizin hakkından geliyor!” dedi. “Kendimizden utanmalıyız.”

“Doğru söylüyorsun, ama bir özrümüz yok. Bizden daha iyi koşuyor, hepsi bu!”

Antrenör, kenarda bekleyen üçlüye dönerek bambaşka bir ses tonuyla, “Hadi bakalım, mağrur olmak için bir nedeniniz varmış gibi salınıp durmayın. Başlangıç noktasına gidip bir kez daha koşun,” dedi.

Çocuklar ses çıkarmadan yerlerine geçip, antrenörün verdiği startla tekrar yarışmaya başladılar. Bu arada, antrenör onları öğleden sonraki yarıştan önce birkaç kez daha koşturmaya karar verdi. III. Hubert Ackley’e yarışı kazandırtmakta kararlı olduğu anlaşılıyordu.

Yaşlı öğretmen Bayan Hicks, Ithaca’nın halen liseli ama yakında hayata atılacak olan kızlarıyla oğlanlarını, eğlendirmek için değilse de, eğitim yoluyla en azından kuramsal olarak hayata hazırlamak amacıyla, son zilin çalmasını ve sınıfta sessizliğin ve düzenin sağlanmasını bekliyordu; bu arada Eski Uygarlıklar Tarihi sınıfı da hızla doluyordu. Homer, Helen Eliot adındaki kızın kapıdan sırasına doğru yürüyüşünü izledi. Kuşkusuz dünyanın en güzel kızıydı o. Ayrıca, Homer kabul etmek istemese de, burnu büyüğün tekiydi. Onun arkasından III. Hubert Ackley geliyordu. Hubert, Helen’in yanına varıp da, ikisi bir an fısıldaşınca Homer, öfke ve kıskançlıktan deliye döndü. Nihayet zil çaldı ve Bayan Hicks, “Eveeet, lütfen susalım,” dedi. “Kim yok?”

“Ben,” diye atıldı bir oğlan. Joe Terranova adındaki bu çocuk, ünlü maskarasıydı sınıfın. Joe’ya sadakatte kusur etmeyen ve şakalarına hayran dört beş kafadar, bu ipe sapa gelmez cevabı takdir etmekte gecikmedi. Ne var ki, Helen Eliot ve Hubert Ackley, sınıfın kaz kafalarına, kenar mahallelerden fırlama bu görgüsüz çocuklara şöyle bir bakıp kaşlarını çattı. Homer ise onların bu tutumuna öylesine gıcık olmuştu ki, herkesin gülmesinin kesildiği anda patladı; yapay “kah kah kah”larını, nefret ettiği Hubert’le, taptığı Helen’in yüzüne çarptı. Sonra aniden Joe’ya dönerek, “Sen de Joe, Bayan Hicks konuşurken çeneni kapa,” dedi.

Bayan Hicks, “Saçmalamayı kesin Joseph Terranova,” dedikten sonra Homer’e döndü, “Siz de Homer Macauley.” Bir saniye durup sınıfa göz gezdirdi. “Dün bıraktığımız yerden Asurlular’a devam edeceğiz,” dedi. “Herkesin tüm dikkatini, hiç dağıtmadan olanca dikkatini bu konuya vermesini istiyorum. Önce Eski Uygarlıklar Tarihi kitabımızdaki metni okuyacağız. Sonra da okuduklarımızı sözlü olarak tartışacağız.”

Şaka yapmak için fırsat kollayan incelikten yoksun şaklaban, “Olmaz, Bayan Hicks!” diye itiraz etti, “Sözlü tartışmayalım. Sessiz tartışalım ki, ben uyuyabileyim”. Sadık kafadarlar bunun üzerine kahkahadan kırılrken, sınıfın burnu büyükleri nefretle başlarını öte yana çevirdi. Bayan Hicks şaklabana hemen cevap vermedi. Keskin zekâsından keyiflenmemek mümkün değildi. Zaten öğretmen de bunun önünü kesmek istemiyordu, ama aynı zamanda da oğlanın hizaya sokulması zorunluydu. Nihayet konuştu:

“Kimsenin hatırını kırmamaya özen göstermelisiniz,” dedi. “Bilhassa haklı olduğunuz durumlarda.”

“Özür dilerim, Bayan Hicks. Elimde olmadan yapıyo-

rum bazen. Sözlü tartışma! Başka türlü olur mu tartışmanın? Ama hakkınız var, affedersiniz.” Haddini bilmezliğini sakayla örtmeye çalışıp, kendini önemseyen bir el hareketiyle, öğretmenine “Devam edin, Bayan Hicks,” dedi.

“Teşekkür ederim,” dedi öğretmen, “Şimdi herkes gözünü dört açsın bakalım!”

“Gözünü dört mü açsın?” dedi Joe, “Hepsi derin uykuda, sadece gözleri açık.”

“Bir kez daha sözümü kesecek olursanız sizi müdürün odasına göndermekten başka çarem kalmayacak.”

Homer arkadaşına dönerek, “Kes şu zevzekliği artık!” dedi. “Boyuna gösteriş yapmak zorunda değilsin! Ne kadar zeki olduğunu bilmeyen yok zaten.”

Bayan Hicks, “İkinizden de bir kelime daha duymak istemiyorum,” dedi. “Sayfa 117, paragraf iki.” Herkes kitabında söylenen sayfayı ve paragrafı buldu. Öğretmen, “Eski Uygarlıklar Tarihi sıkıcı ve gereksiz bir ders sanılabilir. Dünyamızda, içinde bulunduğumuz şu dönemde, inanılmaz bir tarihi yoğunluk yaşanırken, geçmiş bir dünyanın çoktan sona ermiş tarihini öğrenmeye ve anlamaya çalışmanın fuzuli bir çaba olduğu düşünülebilir. Ama bu görüş doğru değildir. Başka çağları, başka kültürleri, başka halkları ve başka dünyaları tanımak bizler için çok önemlidir. Kim tahtaya kalkıp da okumak istiyor?”

İki kız, bir de III. Hubert Ackley el kaldırdı.

Şaklaban Joe, Homer’e dönüp “Şu herife baksana!” dedi.

Öğretmen, okumaya talip olan iki kızıdan Helen Eliot’u seçti. Homer onun sınıfın önüne gelişini izledi. Orada öyle, tüm güzelliğiyle duruyordu; sonra tasavvur edilebilecek en saf ve en berrak sesle okumaya başladı; Homer ise, bu

mucizeye, böyle bir insanın ve böyle bir sesin varlığına hayret etmekle meşguldü.

“Burunları, saçları ve sakalları uzun olan Asurlular,” diye okumaya başlamıştı Helen, “Kuzeydeki Ninova’yı çok güçlü bir merkez durumuna getirdiler. Hititler, Mısırlılar ve öteki başka krallıklarla aralarında meydana gelen çatışmalardan sonra Asurlular, İ.Ö. XI. yüzyılda, I. Tiglatpileser zamanında Babil’i ele geçirdiler. Bundan sonraki yüzyıllarda, egemenlik kavgası, binaları taştan inşa edilmiş olan Ninova ile tuğladan yapılma Babil arasında sürüp durdu. Suriye ile Asur sözcükleri arasında bir ilişki yoktur. Asurlular, Suriyeliler’le, III. Tiglatpileser Suriye’yi dize getirip İsrailoğulları’nın on kayıp kabilesini o topraklardan sürünceye kadar savaştılar.”

Helen bir sonraki paragrafa geçmeden soluğunu tazelemek için durdu ama o daha okumaya başlamadan Homer Macauley, “Ya III. Hubert Ackley? O nereleri fethetmiş, neler yapmış bakalım?” dedi.

İyi aile terbiyesi almış çocuk, nezaketi elden bırakmadan, hakarete uğramış bir tavırla ayağa kalktı. Büyük bir ciddiyetle, “Bayan Hicks, bu denli art niyetli bir saldırının paylanmadan ya da cezalandırılmadan geçirilmesine razı olamam. Sizden Bay Macauley’i Müdür Bey’in odasına göndermenizi rica etmek zorundayım,” dedi. Sonra kararlı bir ifadeyle ekledi: “Ya da meseleye kendim el koymak durumunda kalacağım.”

Homer yerinden fırladı, “Kessene sesini! Adın Üçüncü Hubert Ackley, değil mi? Söyle o zaman ne yaptın bugüne kadar? Peki, İkinci Hubert Ackley ne yapmış? Ya birincisi, Birinci Hubert Ackley ne zaman, ne yapmış hayatta?” Bir saniye durduktan sonra Bayan Hicks’le Helen Eliot’a

döndü, “Sanırım yerinde ve zekice bir soru bu,” dedi; sonra gene Hubert Ackley’e “Ne yapmışlar, söylesene,” dedi.

Hubert, “En azından Ackleyler asla aşağı tabakadan birileri değildi,” dedi. Yeterince horgörü içeren bir sözcük bulmak için duraksadıktan sonra, o güne kadar Ithaca’da kimsenin duymamış olduğu bir sözcük çıktı ağzından, “Fanfaron değildi hiçbiri!”

Homer, “Fanfaron mu dedin? Nedir anlamı bunun Bayan Hicks?”

Bayan Hicks’in böyle bir soruya hazırlıklı olmadığı anlaşılınca, Homer hemen Hubert Ackley’e döndü, “Dinle üç numara, bana bir daha şimdiye kadar işitmediğim bir ad yakıştırmaya kalkma,” dedi.

Hubert: “Yalancı kahramanlara, sahte kabadayılara denir fanfaron diye.” Daha aşağılayıcı bir sıfat bulmak için duraladı.

Homer, “Kapa çeneni,” derken, Helen Eliot’a bakıp ünlü Macauley tebessümüyle gülümsedi. “Fanfaron!” diye tekrarladı. “Nasıl bir sövgüymüş bu?” Sonra yerine oturdu.

Helen Eliot, öğretmenden okumaya devam etmesi için işaret bekliyordu. Bayan Hicks böyle bir teşebbüste bulunmayınca, Homer durumu kavrayarak ayağa kalkıp “Tamam,” dedi III. Hubert Ackley’e, “Bağışla, özür dilerim.”

Kibar çocuk, “Teşekkür ederim,” dedikten sonra yerine oturdu.

Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmeni gözlerini bir saniye sınıfta gezdirdikten sonra, “Homer Macauley ve Hubert Ackley, zil çalınca yerlerinde kalacaklar,” dedi.

Homer, “Ama Bayan Hicks, koşu ne olacak?” diye atıldı.

“Zihinlerinizin gelişmesi bedenlerinizin gelişmesi kadar önemlidir; belki de daha önemli.”

Hubert Ackley “Korkarım antrenör Byfield benim yarışa katılmam için ısrar edecektir, Bayan Hicks,” dedi.

“Antrenör Byfield’in ısrarı beni ilgilendirmez, ama ben 200 metre alçak engelli koşuya katılacağım, o kadar,” dedi Homer.

Hubert Ackley Homer’i süzdü, “Bu koşuya katılacağından haberim yoktu,” dedi.

“Benim vardı. Lütfen Bayan Hicks, bu seferlik bize izin verin. Bir daha sorun çıkarmayacağıma ve itaatsizlik etmeyeceğime söz veriyorum. Hubert de öyle. Değil mi Hubert?

“Ben de söz veriyorum Bayan Hicks,” dedi Hubert.

“Her ikiniz de dersten sonra kalacaksınız. Şimdi lütfen okumaya devam edin Helen.”

Helen okumaya başladı, “Güneyden Kaldeliler, kuzeyden Medlerle Persler saldırıya geçerek Asur İmparatorluğu’nu yenilgiye uğrattılar. Böylece Ninova müttefik ordularının gücüne boyun eğmek zorunda kaldı. II. Nabukadnezar, II. Babil İmparatorluğu’nun kralıydı. Ardından Pers Kralı Büyük Kyros bu toprakları işgal etti. Onun bu fethini başka fetihler izledi. Zira ordusundan ayrılanlar daha sonra Büyük İskender’in buyruğu altına girdiler.”

Bir önceki gecenin yorgunluğu üzerine çöken Homer artık sıkılmıştı. Kızın ninni gibi gelen güzel sesinin sırf kendine hitap ettiği sanısıyla, başı kavuşturmuş olduğu kollarının üzerine yavaş yavaş düştü ve tatlı bir uykuya dalar gibi oldu. Kızın okumasını hâlâ işitiyordu.

“Bu eritme potasından, dünyaya çok değerli bir miras kaldı. Eski Ahit’te yer alan kurallardan bazıları, kanunlarıyla ünlü Hammurabi’ye dayanmaktadır. Hem on ikilik

düzeni, hem de bildiğimiz onluk düzeni kullanarak buldukları hesaplama sistemi sayesinde, bugün, bir saatin altmış dakika, dairenin de üçyüz altmış derece olduğunu söyleyebiliyoruz. Araplar bize günümüzde kullanılan rakamları sağladı; onları Roma sayı sistemi ile karıştırmamak için hâlâ Arap rakamları olarak adlandırıyoruz. Asurlular güneş saatini icat etti. Modern eczacılıkta kullanılan simgeler ve burçlar kuşağının alameti olan şekiller ise Babilliler'den kaldı. Anadolu'da yapılan görece yeni kazılar, bir zamanlar bu topraklarda muhteşem bir imparatorluğun hüküm sürdüğünü kanıtlamaktadır.”

“Muhteşem bir imparatorluk mu?” Homer hayal kuruyordu. “Nerede? Kaliforniya'da, Ithaca'da mı? Cehennemin dibinde, çoktan yok olmuş, ha? Ne herhangi bir büyük insan, ne güneş saatleri, ne rakamlar, ne burçlar, ne neşe, ne hiçbir şey kalmadan mı? Neredeymiş bu büyük imparatorluk? Doğrulup etrafı kolaçan etmeye karar verdi. Sadece Helen Eliot'un yüzünü görebildi, belki de en büyük imparatorluk oydu; kızın berrak sesini duydu, zavallı insanlığın belki de en büyük başarısıydı o.

Helen, “Hititler, kıyıya sarkmış, oradan Mısır'a doğru ilerlemişti,” diye okudu. “Kanları, İbrani kabilelerinin kanına karıştı ve İbraniler'e Hitit burnunu verdiler.”

Helen okumayı keserek, Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmenine döndü, “Bu bölümün sonuna geldik Bayan Hicks,” dedi.

“Çok güzel Helen. Bu mükemmel okuma için teşekkür ederim size. Oturabilirsiniz.”

11. Burunlara Dair

Bayan Hicks, Helen yerine geçinceye kadar bekledi, sonra öğrencilerinin yüzlerine baktı, “Bakalım neler öğrenmişiz?” dedi.

Homer, “Dünyanın neresinde olursa olsun, insanların burunları olduğunu,” diye yanıtladı.

Bu yanıt Bayan Hicks’in canını sıkmamıştı; olduğu gibi kabul edip “Başka ne öğrendik?” diye sordu.

“Burunların sadece sümkürmeye ya da nezle olmaya değil, tarihi kayıtların güvenilirliğini sağlamaya da yaradığını,” dedi Homer.

Bayan Hicks başını öte yana çevirdi, “Bir başkası konuşsun lütfen,” dedi. “Homer burunların cazibesine kapılmışa benziyor.”

“Ama kitapta yok mu bunlar? Neden bahis konusu ediyorlar o zaman? Bir önemi olsa gerek.”

“Burunlar üzerine irticalen bir nutuk atmak istersiniz belki de, Bay Macauley.”

Homer: “Yani, nutuk değil ama Eski Uygarlıklar Tarihi’nin vurgulamak istediği bir şey var,” diyerek ağır ağır ve konuya gereğinden fazla önem atfederek söze başladı. “Herkesin her zaman bir burnu olmuştur. Bunu kanıtlamak için sınıftakilere şöyle bir bakmak yeter.” Etrafındakilere göz gezdirdikten sonra, “Her yerde burun var,” dedi. Bu konuda başka neler söylenebileceğini düşünmek

için bir saniye durdu. “Burun insan soyu için daima bir utanç vesilesi olmuştur. Belki de burunları hem çok büyük, hem de çarpık olduğu için en çok Hititler bundan sıkıntı çekmiş, bu yüzden herkesle kavgaya tutuşup sonunda üstün gelmişlerdir. Güneş saatini kimin icat ettiği önemli değildir, zira çok geçmeden birisi cep saatini icat etmiştir. Önemli olan kimlerin burnu olduğudur.”

Şaklaban Joe, hasetle değilse de, derin bir ilgi ve hayranlıkla dinliyordu anlatılanları. Homer devam etti, “Bazıları burnundan konuşur. Çoğu insan burnundan horlar, parmakla sayılacak kadarı da burnuyla ıslık çalar ya da şarkı söyler. Bazıları burnundan sürüklenir, başkalarıysa merakını tatmin amacıyla oraya buraya burnunu sokar. Kuduz köpeklerce ve ateşli aşk sahnelerinde film kahramanlarınca ısırılan burunlar da vardır. Kimi burunlara kapı kapatıldığı gibi, kimi de yumurta çırpma telinin ya da otomatik pikabın arasına sıkışır. Burun bir ağaç gibi sabittir, ama hareketli bir nesnenin, yani başın üzerinde yer aldığından, engel teşkil ettiği yerlere taşınmaktan dolayı ağır cezalara maruz kalır. Burnun asıl amacı havada bulunan şeyleri koklamaktır. Oysa kimileri başkalarının fikirlerine, davranışlarına ya da görünüşüne burun kıvrır.”

Önce III. Hubert Ackley’e, sonra da burnu havada olacak yerde nedense hafifçe öne eğik olan Helen Eliot’a çevirdi bakışlarını.

“Genellikle bu tür insanlar, sanki cennete böyle gidilmiş gibi burunlarını havaya diker. Hayvanların çoğunda burun deliği vardır ancak pek az hayvanda bildiğimiz anlamda burna rastlanır. Ama hayvanlarda koku duyumu, insanın ki, bir burna sahip olduğu aşikâr olan insandan çok daha gelişkindir.”

Homer Macauley derin bir soluk aldıktan sonra konuşmasını bitirmeye karar verdi.

“Burunla ilgili, akıldan çıkarılmaması gereken en önemli şey, bela getirdiği, savaşların çıkmasına, dostlukların bozulmasına, pek çok mutlu yuvanın yıkılmasına yol açtığıdır. Şimdi artık yarış sahasına gidebilir miyim, Bayan Hicks?”

Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmeni, incir çekirdeğini doldurmayan bir konuda coşkun bir hayal gücünün ifadesi olan bu konuşmadan hoşnut kalmakla birlikte, başarısının sınıfın düzenini bozmasına izin veremezdi. “Dersten sonra sınıfta kalacaksınız Bay Macauley, tabii siz de Bay Ackley. Artık burunlarla ilgili bir sorunumuz kalmadığına göre, bir başkası okuduklarımızla ilgili olarak ne düşündüğünü söyleyin lütfen.”

Kimseden ses çıkmadı.

“Haydi,” dedi Bayan Hicks, “Birisi konuşsun, her kim olursa.”

Şaklaban Joe’dan çağrıya yanıt geldi, “Burunlar kırmızı, menekşeler mavi, Ithaca ölmüş, Kaliforniya, seviyorum seni.”

“Başka?”

Bir kız, “Büyük burunlara genellikle denizcilerde ve kâşiflerde rastlanır,” dedi.

“Güzel, Henry?”

“Burunlar hakkında pek bilgim yok,” dedi Henry.

Joe, “Peki Musa kimdir?” diye sordu.

“Kutsal Kitap’taki Musa,” dedi Henry.

“Burnu var mıydı?”

“Elbette.”

“Peki o zaman neden, ‘Musa’nın herkesin burnu kadar büyük bir burnu vardır,’ demiyorsun?”

“Neden diyecekmişim?”

“Birazcık Eski Uygarlıklar Tarihi öğrenmek için, akıllım!”

“Başka?”

Kimse talip olmayınca Joe, “Gene her zamanki gibi iş bana düştü. El gözden çabuktur ama sadece burun akar,” dedi.

Homer, “Bayan Hicks, 200 metre alçak engelli koşuya katılabilmem için bana izin vermeniz gerekiyor,” dedi.

Bayan Hicks buna karşılık olarak, “Hiçbir engel beni ilgilendirmiyor,” dedikten sonra, “Başka söz almak isteyen yok mu?” diye sordu.

Ama vakit kalmamıştı, zil çaldı. Homer Macauley ile III. Hubert Ackley’den başka herkes yarışı kaçırmamak için sınıfı terk etti.

* İngilizce “run” sözcüğü akmak anlamında kullanıldığı gibi, esas olarak koşmak anlamına gelir. Burada Joe kelime oyunu yapıyor, “the nose runs” diyor. [Çev.]

12. Bayan Hicks

Ithaca Lisesi erkekler atletizm antrenörü, okul müdürü Bay Ek'in odasındaydı. Soyadının Ek olduğu, Bay Robert Ripley tarafından yerel gazetenin 'İster İnan, İster İnanma' köşesinde bir karikatürle duyurulmuş olan müdür beyin adı Oscar'dı; ancak bu bilginin kayda değer bir yanı yoktu. Müdür antrenöre, "Bayan Hicks bu okulun en kıdemli ve gelmiş geçmiş en değerli öğretmenidir. Ithaca Lisesi'nde okurken öğretmenim oldu; sizin de öğretmeninizdi. Dik kafalı iki çocuğu cezalandırıyor diye onun hatırını kıramam," dedi.

"III. Hubert Ackley dik kafalı bir çocuk değildir," dedi antrenör. "Homer Macauley – Evet! Hubert Ackley – Hayır! Kusursuz bir küçük beyefendidir o."

"Varlıklı bir aileden geldiğinden kuşku yok, ama Bayan Hicks onun dersten sonra kalmasını istiyorsa, kalacak demektir. Küçük bir beyefendi olduğu doğrudur belki; Bayan Hicks de Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmenidir ve bugüne kadar onun haksız yere bir çocuğu cezalandırdığı görülmemiştir. Hubert Ackley yarışa bir başka sefer katılır."

Müdürün meselenin kapandığına dair kuşkusu kalmamıştı. Antrenör arkasını dönüp odadan çıktı ama yarış sahasına gidecek yerde, Eski Uygarlıklar Tarihi sınıfına girdi. Odada Homer, Hubert ve Bayan Hicks bulunuyordu. Adam sırtarak yaşlı öğretmeni başıyla selamladı.

“Bayan Hicks, ben meseleyi Müdür Bey’le konuştum,” dedi. Bu açıklama, III. Hubert Ackley’nin serbest bırakılmasına dair yetki aldığı imasını taşıyordu. Ancak, Homer Macauley serbest bırakılacak sanki kendisiymiş gibi ayağa fırladı.

“Sen değil,” dedi antrenör, “Bay Ackley.”

Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmeni, “Ne demek istiyorsunuz?” dedi.

“Bay Ackley derhal formasını giyip 200 metre engelliye katılacak, hepimiz onu bekliyoruz.”

Haklı bir öfkeyle kabına sığamayan Homer, “Öyle mi? Peki, ya Bay Macauley?” diye atıldı. Antrenörden bu soruya yanıt gelmedi; odadan çıkarken, oldukça şaşkın ve kaygılı görünen III. Hubert Ackley de onun peşine takıldı.

Homer, “Gördünüz mü olanları, Bayan Hicks?” dedi.

Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmeni öglesine sarsılmıştı ki, güçlkle konuşabiliyordu. Nihayet fısıltıyla, “Bay Bayfield yalan söylüyor,” diyebildi. Homer, Bayan Hicks’in bu denli öfkelenmesine çok şaşmıştı. Bu yüzden onun belki de öğretmenlerin en iyisi olduğu hissine kapıldı.

“Ben Ithaca Lisesi’nde otuz beş yıldan beri Eski Uygarlıklar Tarihi dersi veriyorum. Yüzlerce Ithaca’lı kız ve oğlan öğrenci tanıdım. Ağabeyin Marcus’la ablan Bess’e de ders verdim. Eğer senden küçük başka kardeşlerin varsa günün birinde onları da okutacağım.”

“Bir tek küçük kardeşim Ulysses var. Nasıl bir öğrenciydi Marcus?”

“Marcus da, Bess de iyi öğrencilerdi. Dürüst ve uygar. Evet uygar. Eski halklara özgü davranışlarının etkisiyle onlar doğuştan uygardı. Tıpkı senin gibi Marcus da kimi zaman yerli yersiz konuşurdu, ama asla yalan söylemezdi. Bu

adam karşıma geçip düpedüz yalan söyledi; tıpkı sınıfımda ufak bir çocukken durmadan yalan söylediği gibi. Kendinden üstün gördüklerine kuyruk sallamaktan başka bir şey öğrenmemiş. 200 metre alçak engelliymiş! Gerçekten de alçak!” Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmeni burnunu silerek gözlerini kuruladı.

Homer, “Üzülmeyin, Bayan Hicks,” dedi. “Öğretmenlerin herkes gibi insan olduklarını bilmezdim bugüne kadar, hatta daha bile iyi olduklarını. Ben kalıyorum sınıfta; cezam neyse çekeceğim.”

“Ben sizi cezalandırmak için sınıfta alıkoymadım ki. Dersten sonra konuşmak istediklerim aslında en çok değer verdiğim çocuklardır. Hubert Ackley hakkında ise yanlış olmuş olduğumu sanmıyorum hâlâ. Zaten her ikinizi de az sonra sahaya gönderecektim. Ceza için değil, eğitim amacıyla alıkoymak istemiştım sizleri. Ben sınıfıma gelen çocukların kişiliklerinin gelişimini izlerim daima. Sen Hubert Ackley’den özür diledin. Bu davranışın onu utandırdı; çünkü kendini değersiz hissetmesine yol açtı; buna rağmen nezaketle kabul etti ricanı. Dersten sonra sınıfta kalmanızda ısrar etmem, ikinizle birlikte konuşmak istemedendi. Biriniz iyi ve varlıklı bir aileden, diğeriniz ise iyi ve yoksul bir aileden geliyorsunuz. Hubert, bu dünyayla baş etmekte, senden daha çok zorlanacak. Birbirinizi biraz daha iyi tanımanızı istiyordum. Çok önemli bu; her ikinizle de konuşmak istiyordum.”

“Ben Hubert’i seviyorum aslında, ama o bütün çocuklardan üstün sanıyor kendini.”

“Senin ne hissettiğini anlıyorum; ama her kim olursa olsun, dünyada ondan daha üstün biri vardır ya da kendi kadar iyi olmayan biri. Joseph Terranova Hubert’ten daha

zeki, ama Hubert de kendi çapında dürüst bir ocuk. Demokrat bir ülkede bir noktaya kadar herkes eşittir; ondan sonra her insan zgr iradesiyle kendini geliştirmekte serbesttir. Benim yegâne arzum, çocuklarımın yüz akıyla kendilerini geliştirmek için gayret göstermeleri. Dış görünüşlerinin hiç önemi yok. Kibar ya da görgüsüz davranışlar beni yanıltmaz. Asıl ilgilendiğim, her davranışın altında gerçekte neyin gizlendiğidir. Eğer insanlıktan nasibini almışsa, eğer bir yüreği varsa, dürüst ve onurluysa, kendinden küçüklere de, büyüklere de saygıda kusur etmiyorsa, çocuklarım zengin ya da yoksulmuş, parlak ya da donukmuş, dhi ya da budalaymış, benim için hiç önemi yok. Sınıfımdaki ocuklar insansa eğer, onların birbirinin tıpatıp benzeri bir insanlık sergilemelerini istemem. Fırsatçı olmadıkça, birbirlerinden ne bakımlardan ayrıldıkları benim için fark etmez. Ben ocuklarımın her birinin kendisi olmasını isterim. Sırf beni memnun etmek ya da işimi kolaylaştırmak için bir başkasını taklit etmenizi istemem. Bir zaman sonra kusursuz küçük hanımlar ve küçük beylerle dolu bir sınıf sıkar beni. Ben ocuklarımın insan olmalarını isterim. Her biri ayrı, her biri özel, her biri tüm ötekilerden hoş ve heyecan verici bir farklılığa sahip... Hubert Ackley'in de bu sözleri seninle beraber dinlemesini isterdim; bugün eğer sen ondan, o da senden hoşlanmıyorsa, bunun çok doğal olduğunu seninle birlikte anlamasını... Gerçekten insan olmaya ancak, birbirinize beslediğiniz doğal nefrete rağmen, birbirinize saygı gösterdiğiniz zaman başlayacağınızı bilmesini isterdim. Uygar olmak budur işte; Eski Uygarlıklar Tarihi'nden çıkaracağımız ders budur. Bunları tanıdığım herhangi biriyle değil de seninle konuştuğuma memnunum. Okulu bitirdikten, beni çoktan unuttuktan sonra bile, senin dünyadaki gidişatını izleyeceğim.”

Bayan Hicks yeniden burnunu sildi, mendilini gözlerine dokundurdu. “Haydi, koş spor sahasına şimdi,” dedi.

Kaliforniya, Ithaca’da, Santa Clara Caddesi’nde meskûn Macauley ailesinin ikinci oğlu yerinden kalktı ve sınıftan çıktı.

Sabahleyin Hubert Ackley ile yarışmış olan üç oğlan 200 metre engelli koşu için startta yerlerini almıştı. Homer, yarışı başlatacak olan adam tabancasını tam havaya kaldırdığı sırada beşinci kulvara ulaştı. Kendini iyi hissediyordu ama çok öfkeliydi. Bu yarışı kazanmasına dünyada hiç ama hiçbir şeyin, ne koşu için elverişsiz ayakkabılarının, ne uygunsuz kıyafetinin, ne de idmansızlığın engel olamayacağına inanıyordu. Yarışı kazanmasından daha doğal bir şey olamazdı.

Hubert Ackley, Homer’inkine bitişik kulvardan, ona dönerek, “Yarışa böyle katılamazsın, bu kılıkta,” dedi.

“Öyle mi? Görürsün bakalım.”

Tribünde oturan Bay Byfield, “Beşinci kulvarda, formasız yarışa katılan da kim?” diye kendi kendine sorarken, anında hatırladı kim olduğunu.

Koşuyu durdurarak beşinci koşucuyu yarıştan çıkartmak istediye de artık çok geçti. Tabanca patlamış, koşu başlamıştı. Homer’le Hubert ötekilerden biraz önde ilk engeli başarıyla aşmışlardı. Homer ikinci engeli Hubert’ten biraz önde aştı; üç, dört, beş, altı, yedi ve sekizinciye aşarken de hep öndeydi. Hemen arkasından Hubert geliyordu.

Homer dokuzuncu engele, ters yönden koşarak gelen Ithaca Lisesi antrenörüyle aynı anda ulaştı; kendini aniden onun kollarında bulmasıyla, ikisi birden yere yuvarlandı. Hubert Ackley koşmayı bıraktı, öteki çocuklara da durmalarını söyledi. “Olduğunuz yerde kalın!” diye bağırdı.

“Bekleyin kalksın.” Homer ayağa kalktı ve yarış kaldığı yerden devam etti.

Tribünlerdeki herkes, Helen Eliot bile, olanlardan dolayı şaşkınlık içindeydi. Eski Uygarlıklar Tarihi öğretmeni bu sırada koşunun varış çizgisine gelmişti.

“Haydi Homer! Haydi Hubert! Sam! George! Henry, hızlı koşun!” diye bağıırıyordu.

Sondan bir önceki engelde Homer’e yetişen Hubert, “Kusura bakma!” dedi.

Homer, “Devam et!” diye yanıtladı onu.

Hubert Ackley Homer’in biraz önüne geçti, zaten finişe pek az kalmıştı artık. Homer son engeli de aştı, neredeyse Hubert’le başa baş koşuyordu. Yarışı birbirlerine o kadar yakın bitirmişlerdi ki, hangisinin kazandığını söylemek gerçekten güçtü. Sam, George ve Henry onların arkasından, az bir farkla yarışı tamamladılar.

Öfkeden kudurmuş ve düşmenin şokunu henüz atlata-mamış olan Ithaca Lisesi antrenörü, Bayan Hicks’in çevre-sine topladığı çocuklara doğru koştu.

On beş metre öteden, “Macauley!” diye bağırdı.

Grubun yanına vardığında soluklanmak için biraz dur-du, kin dolu bakışlarını Homer Macauley’e dikmişti.

“Bu yarıyılın sonuna kadar beden eğitimi etkinlikleri-nin hiçbirine katılmayacaksın,” dedi.

“Peki efendim.”

“Şimdi derhal odama git ve orada bekle.”

“Odanıza mı?” dedi Homer; saat dörtte işbaşı yapması gerektiğini hatırlamıştı. “Saat kaç?”

Hubert Ackley kol saatine bakarak, “Dörde çeyrek var,” dedi.

Byfield, “Yürü odaya!” diye bağırdı.

Homer, “Ama anlamıyorsunuz, gitmem gereken bir yer var, kesinlikle geç kalamam,” dedi.

Joe Terranova gruba yaklaştı. “Neden odanıza gidecekmiş? Bir kabahati yok ki,” dedi.

Zavallı antrenör zaten yeterince bunalmıştı. “Seni pis *wop** çenenini kapat bakalım!” diyerek Joe’yu itmesiyle oğlan yere serildi; ancak düşerken,

“*w-o-p mu?*” diye haykırmaktan geri kalmadı...

Derhal ayağa kalkan Joe, sanki bir Amerikan futbolu maçındaymışçasına Byfield’e saldırıp onu yere serdi.

Soluk soluğa yanlarına gelen Bay Ek, neye uğradığını şaşırmıştı. “Baylar!” dedi. “Çocuklar, çocuklar!” Joe’yu hâlâ yerden kalkamamış olan antrenörün üzerinden çekip aldı.

“Bay Byfield,” dedi müdür, “Bu alışılmadık davranışınızın sebebini sorabilir miyim?”

Dili tutulmuş olan Byfield, Bayan Hicks’i gösterdi.

“Bay Byfield’in Joe’dan özür dilemesi gerekiyor,” dedi öğretmen.

“Yaa öyle mi? Siz de aynı fikirde misiniz, Bay Byfield?”

Bayan Hicks, “Joe’nun ailesinin İtalya’dan geldiği doğru, ama bu onlara *wop* diye hakaret edilmesi için bir neden olamaz,” dedi.

Joe Terranova bunun üzerine, “Özür dilemese de olur. Eğer bana bir daha hakaret edecek olursa ağzını patlatırım; döverse de ağabeylerim onun hesabını görür,” dedi.

“Joseph, Bay Byfield’in senden özür dilemesine müsaade etmelisin. Yeniden bir Amerikalı gibi olmaya gayret etmesi için şans tanimalısın ona,” diye ısrar etti Bayan Hicks.

* *wop*: Amerika’da İtalyan asıllıları aşağılamak için kullanılan argo sözcük. [Çev.]

“Evet haklısınız,” dedi müdür. “Burası Amerika, buradaki yabancılar Amerikalı olduklarını unutanlardır sadece.” Hâlâ yerde yatmakta olan adama dönerek, “Bay Byfield!” diye buyurdu.

Ithaca Lisesi atletizm antrenörü ayağa kalktı. Kimsenin yüzüne bakmadan, “zr dilerim,” diyerek oradan sıvıştı.

Joe Terranova ile Homer Macauley birlikte oradan ayrıldılar. Joe düzgün yürüyordu ama Homer topallıyordu. Bay Byfield onu engellemeye çalışırken sol bacağını incitmişti.

Bayan Hicks’le Bay Ek’in çevresini çeşitli milliyetten, birbirinden farklı otuz kırk kadar ocuk sarmıştı.

“Haydi bakalım,” dedi Bayan Hicks, “Evlerinize gidin artık.” Kızlar da oğlanlar da henüz şaşkınlıktan kurtulamamıştı. Bunu fark eden Bayan Hicks, “Olur böyle şeyler, haydi canlanın bakalım, neşelenin artık; bu hiç bir şey değil,” dedi.

Müdür de, “Evet, herkes silkinip canlanmalı,” diyerek Bayan Hicks’i destekledi.

Çocuklar gruplar halinde yürüyüp gittiler.

13. Koca Chris

Homer Macauley yarıştan sonra bisikletine atladığı gibi, bir an önce telgrafhaneye varmak için yola koyuldu; o sırada Koca Chris adında bir adam da Tulare Sokağı'ndaki Coving-ton Spor Malzemeleri Mağazası'na giriyordu. Heybetli bir görünüşü olan, gür sarı sakallı, ince, uzun boylu, güçlü biriydi. Piedra dolaylarındaki tepelerden o gün kasabaya inmiş, yeni tuzaklar ve kapanlar var mı diye bakmaya gelmişti. Mağazanın kurucusu ve sahibi olan Bay Covington, derhal Friant'ta yaşayan bir adamın en son icadı olan karmaşık bir kapanın nasıl işlediğini Koca Chris'e göstermeye girişti. Devasa ve çapraşık düzenekli bir kapandı bu. Paslanmaz çelik ve limon ağacından yapılma ana gövdesinden, bir sürü yay ve halat çıkıyordu. Temel kuralı, hayvanı içine aldıktan sonra şöyle bir silkeleyip çevirmek ve avcı gelene kadar ayağını yerden kesmektir.

“En son model bu” diyordu Bay Covington, “Friant'lı Safferty adında birinin icadı. Patent almak için başvuruda bulundu. Zaten iki tane yapmış, birini patent dairesine göndermiş, ötekini de satmak için bana. Yürüyen bütün hayvanlar için kullanılabilir. Bay Safferty'nin de dediği gibi, *Ayakları yerden kesen, şöyle bir sallayıp çeviren, sonra tutan, tüm hayvanata uygun Safferty tuzakı*. Yirmi dolar istiyor. Tabii denenmemiş henüz ama sizin de gördüğünüz

gibi koskoca bir ayıyı kolayca yerden kaldırıp silkeleyecek sonra da zapt edebilecek kadar sağlam olduğu belli.”

Koca Chris, spor mağazası sahibinin anlattıklarını bir çocuğun ilgisiyle dinliyordu. Onun arkasında duran ve anlatılanları aynı hayranlıkla dinleyen Ulysses Macauley ise, kapanı daha iyi görmek için iki adamın arasında kendine yer açmaya çalışıyordu. Bay Covington, Ulysses’in Koca Chris’in, Koca Chris ise Bay Covington’un çocuğu olduğunu sanıyor, her iki adam da bundan dolayı çocuğun varlığını sorgulamayı aklından geçirmiyordu. Ulysses’e gelince, nerede ilginç bir şey varsa orada olmak çok doğaldı onun için.

“Bu kapanın en çarpıcı özelliği, yakaladığı hayvanı incitmemesi ve kürküne zarar vermemesi,” dedi Bay Covington. “On bir yıl garanti veriyor Safferty. Ahşap ve çelik aksam, yaylarla halatların dayanıklılığı ve tüm öteki parçalar dahil bu garantiye. Kendisi kapan kullanmaz ama, bunun dünyanın en kullanışlı ve insancıl tuzağı olduğundan emin. Yetmişine gelmiş, kitap okuyarak ve icatlarda bulunarak Friant’ta huzur içinde yaşayan bir adam. Birbirinden değişik, her biri son derece işe yarar otuz yedi icadı var.” Bay Covington’un kapanla işi bitmişti. “Tamam,” dedi. “Sanırım hazır.”

Ulysses daha iyi görmek için öne doğru bir adım attı; ne var ki fazla ileri gitmişti. Kapan usulca lakin hızla üzerine kapandı; çocuğun ayaklarını yerden kesti, onu şöyle bir çevirdi ve yerden bir metre yükseklikte, yatay konumda hapsetti. Azıcık şaşırmış olsa da oğlandan gık çıkmamıştı. Oysa Koca Chris olayı onun kadar sakin karşılamadı.

“Dikkat edin! Oğlunuzun canı yanmasın.”

“Oğlum mu?” dedi Covington. “Ben onun sizin oğlu-

nuz olduğunu sanıyordum. Hayatımda görmedim onu daha önce. İçeriye sizinle girdi.”

“Benimle mi? Hiç fark etmedim. Hadi kurtarın onu tuzaktan hemen, çabuk olun. Kurtarın onu.”

Covington, “Baş üstüne beyefendi,” dedikten sonra, “Dur bakalım nasıl açılıyormuş bu,” diye mırıldandı.

Koca Chris kaygılı ve şaşkındı: “Adın ne yavrum?” diye sordu.

Kapandaki çocuk, “Ulysses,” diye yanıtladı.

“Benimki de Koca Chris. Sen şimdi sıkı tutun Ulysses. Bu adam seni oradan kurtaracak.” Sonra Covington’a dönerek, “Hadisene, indir çocuğu yere,” dedi.

Oysa Covington da Koca Chris kadar şaşkındı. “Bay Safferty’nin işin bu kısmını nasıl açıkladığını hatırlamıyorum. Yani nasıl çalıştığını göstermek için bir deneme yapmadı; çünkü anlayacağınız gibi, onu deneyecek bir şey yoktu elimizde. Sadece açıklamalarda bulundu. Sanırım bunu dışarı çekmek gerekiyor... Yok, hayır, kımıldamıyor hiç.”

Koca Chris’le Bay Covington baş başa vererek mekanizmayı çözmenin yollarını ararken, Koca Chris bir taraftan da, aniden açılırsa çocuk yüzüstü düşmesin diye onu tutuyordu; Covington ise tesadüfen açılacağı umuduyla kapanın orasını burasını kurcalıyordu.

“Acele et, çocuğu bütün gün havada tutmanın âlemi yok,” dedi Koca Chris.

“Bir yerin incinmedi ya Ulysses?”

“Hayır efendim.”

“Sıkı tutun; merak etme seni kurtaracağız buradan.” Sonra çocuğa keskin bir bakış fırlatarak, “Neden girdin buraya?” dedi.

“İzlemek için.”

“Gerçekten de hayranlık uyandıran bir kapan, değil mi? Bu bey şimdi seni kurtaracak; ben de düşmeyeyim diye tutuyorum. Kaç yaşındasın?”

“Dört.”

“Dört, ha! Ben senden tam elli yaş büyüğüm. Korkma o seni çıkartacak birazdan, tamam mı?” Covington’a dönerek, “Adınız nedir?” diye sordu.

“Walter Covington. Bu dükkânın sahibiyim.”

“Çok güzel! Walter, artık çıkartın bu çocuğu. Şuradaki tahtayı oynatın, ben oğlanı tutuyorum. Endişelenme Ulysses. Babanın adı ne?”

“Matthew.”

“Şanslı adam doğrusu, senin gibi uyanık bir oğlu olduğu için. Böyle bir oğlum olsun diye dünyaları verirdim, ama bunun için uygun kadını bulamadım. Bundan otuz yıl önce Oklahoma’da bir kızla tanışmıştım, ne yazık ki başkasına gönül verdi. Çözebildiniz mi Walter?”

“Henüz değil, ama merak etmeyin halledeceğim. Sanırım bu... Yok, olmadı! Bay Safferty hayvan yakalanınca nasıl çıkartılacağını açıklamıştı ama bir türlü içinden çıkamıyorum. Belki kapana kısılan küçük bir çocuk olunca kurallar değişiyor.”

İki adam, küçük bir kızla annesi ve dokuz on yaşlarında iki oğlan olan biteni görmek için dükkâna girdi.

“Ne oluyor?” diye sordu oğlanlardan biri.

“Çocuk kapana yakalandı, adı Ulysses,” dedi Bay Covington.

“Nasıl yakalandı?” diye sordu adamlardan biri. “Doktor çağırayım mı?”

“Yok, istemez, yara bere almadı. Bir şeyi yok. Ayakları yerden kesildi, o kadar.”

“Belki polis çağırmak daha doğru olur,” dedi kadın.

Koca Chris, “Hayır hanımefendi, çocuk sadece kapana yakalandı, bu bey yani Walter onu kurtaracak.”

Kadın, “Küçük oğlan çocuklara böyle tuhaf mekanik araçlarla ıstırap çektirilmesi utanç verici,” dedi.

“Çocuğun bir şeyi yok, ıstırap filan çekmiyor hanımefendi,” dedi Koca Chris.

Kadın, “Benim oğlum olsaydı, iki dakikada polise enseletirdim sizi,” dedikten sonra kızını kolundan çekerek söylene söylene oradan ayrılmak için davrandı. Ama küçük kız, “Ben de bakacağım, ben de bakmak istiyorum!” diye ağlamaya başlamıştı. “Benden başka herkes seyrediyor!” Oysa kadın, kızının feryadına kulak asmadan, adeta sürükleyerek onu dışarı çıkarttı.

O sırada koltuğunun altında bir düzine akşam gazetesiyile gelen bir oğlan gruba dahil oldu. Önce Ulysses’e, sonra orada toplananlara ve ardından tekrar Ulysses’e baktıktan sonra, “Merhaba Ulysses, ne yapıyorsun orada?” diye sordu.

“Merhaba Auggie, kapana yakalandım.”

“Nasıl yani?”

“Yakalandım işte.”

Gazeteci çocuk Koca Chris’e yardım etmeye çalıştıysa da, kalabalık etmekten başka bir işe yaramadı. Telaş ve şaşkınlıkla etrafı kolaçan ettikten sonra sokağa fırladı.

Doğru telgrafhaneye koştu. Homer orada değildi. Yeniden sokağa çıktı, önüne gelene çarparak bir o yana bir bu yana koşmaya başladı; bir taraftan da o günün manşetini haykırıyordu avazı çıktığı kadar.

İstemedi çarpmış olduğu bir kadın kendi kendine, “Gazete satacağım diye kafayı yemiş!” dedi.

Auggie, bir hayli koştuktan sonra, yolun ortasına çıktı; Homer'i bulmak için dört bir tarafına bakınırken, tesadüfen bisikletiyle köşeyi dönen Homer'le burun buruna geldi.

"Homer, hemen gelmen lazım!"

Homer bisikletten indi. "Ne oldu Auggie? Ne var?"

"Bir şey oldu!" Homer yanı başında olduğu halde bağırdı Auggie. Homer'i kolundan çekerek, "Hemen benimle gelmelisin," diye ekledi.

"Ama ne oldu söylesene."

"Covington'un orada, haydi çabuk ol."

Homer, "Anladım," dedi. "Bana vitrinde gördüğün yeni bir olta ya da bir av tüfeği falan göstereceksin. Artık bu gibi şeylere bakacak vaktim yok Auggie. Çalışıyorum. İşe gitmem gerek."

Bisikletine atladı, pedallara asılırken Auggie seleye yapıştı ve yanı sıra koşmaya başladı. Bisikleti Covington'a doğru yönlendirmeye çalışıyordu. "Homer, gelmelisin benimle. Yakalandı, çıkamıyor oradan!"

"Neden bahsediyorsun sen?"

Covington'un tam karşısına gelmişlerdi. Dükkânın önünde küçük bir kalabalık vardı. Homer tedirginlik hissetmeye başlamıştı. Auggie insanlara işaret etti. Kalabalığı yarararak dükkâna giren iki çocuk, kapanın önüne geldi. Kapanın içinde Homer'in kardeşi Ulysses vardı; Koca Chris, Bay Covington, birtakım yabancı adamlarla kadınlar ve çocuklar etrafını almıştı.

Homer, "Ulysses!" diye bağırdı.

"Merhaba Homer."

Homer Covington'a dönerek, "O şeyin içinde kardeşimin ne işi var?" diye sordu.

“Yakalandı,” dedi Covington.

Homer, orada toplananları, “Ne arıyorsunuz burada? Hadi evlerinize gidin. Küçük bir oğlan kapana yakalanmışsa, dünya âlemin başına üşüşmesi mi gerekir?” diye azarladı.

Onu tasdik eden Covington da, “Evet rica ederim, müşteri olmayanlar çıksın lütfen,” dedikten sonra orada bulunanlara göz gezdirdi, “Siz kalabilirsiniz Bay Wallace, müşterimsiniz; siz de Bay Sickert, George sen de, Bay Spindle, Shorty...”

Bir adam, “Ben alışveriş ediyorum buradan,” dedi. “Daha bir hafta önce gelip olta iğnesi aldım.”

“Haa, evet, olta iğneleri. Ötekiler çıksın lütfen.”

Sadece iki kişi biraz kıpırdadı.

Homer, “Kaygılanma Ulysses,” dedi. “Her şey yoluna girecek, merak etme. Auggie’nin beni bulduğu iyi oldu. Auggie hemen telgrafhaneye koş, Bay Spangler’a kardeşim Ulysses’ in, Covington’un orada tuzığa yakalandığını, onu kurtarmak için uğraştığımı haber ver. Zaten geciktim, ama kardeşimi kurtarır kurtarmaz geleceğimi söyle. Çabuk ol, haydi.”

Auggie ok gibi fırladı, tam çıkarken dükkâna girmekte olan bir polise çarptı; az kalsın adamı yere deviriyordu.

“Ne oluyor? Nedir bu kargaşa?” diye sordu polis.

“Küçük bir oğlan kapana yakalandı,” dedi Covington. “Kurtaramıyoruz bir türlü.”

Polis memuru “Bir görelim şunu,” dedikten sonra Ulysses ve etrafındakileri şöyle bir süzdü.

Sonra, “Haydi bakalım, herkes işine,” dedi. “Bu gibi şeyler her gün olur. Kapana yakalanmış ufak bir çocuğu seyretmekten daha önemli işleriniz vardır herhalde.” Kala-

balığı dışarı çıkartıp ön kapıyı kilitledikten sonra Covington'la Koca Chris'in yanına geldi. "Şimdi artık çocuğu buradan çıkartıp evine gönderelim," dedi.

"Tamam," dedi Covington, "Bunu bir an önce yapmakta yarar var; dükkânımı daha akşam olmadan, dört buçukta kapattınız."

Homer, "Peki, bu nasıl işliyor?" diye sordu.

"Bu yeni bir kapan. Friant'lı Bay Wilfred Safferty'nin son icadı. Fiyatı yirmi dolar. Patent almak için baş vurdu. "

"İyi de, çıkarın kardeşimi bunun içinden ya da başka birini bulun çıkartacak. Bay Safferty'ye haber verin."

Bay Safferty'ye telefon etmeyi denedim ama telefonu bozuk," dedi Covington.

"Bozuk mu? Bana ne bozuksa!" diye bağırdı Homer. Çok öfkelenmişti bütün bu olanlara. "Derhal o adamı buraya getirin ve kardeşimi kapandan kurtarın."

Polis memuru da Homer'e hak vererek, "Evet en doğrusu böyle yapmak," dedi.

"Memur bey," diye sözü aldı Bay Covington, "Ben burada meşru bir iş yürütmek için uğraşıyorum. Kanunlara saygılı bir vatandaşım. Vergilerimi ödüyorum; demem o ki, sizin maaşınız da bu vergilerden ödeniyor. Ben Bay Safferty'ye telefon etmeye çalıştım ama telefonu bozuk. Gün ortasında dükkânımı bırakıp onu aramaya çıkamam."

Homer gözlerini Covington'a dikip tehditkâr bir şekilde parmağını burnuna doğru sallayarak, "Derhal bu işkence makinesinin mucidini bulun ve kardeşimi buradan çıkarın! Anlaşıldı mı?" dedi.

"Onun işkence makinesi olduğu doğru değil. Piyasadaki en mükemmel hayvan kapanı o. Kürküne de bedenine de zarar vermeden havada tutuyor. Ne sıkıştırıyor, ne ke-

siyor, ne de eziyor. Hayvanı yerinden kaldırma, dolayısıyla etkisiz hale getirme kuralına göre çalışıyor. Ayrıca Bay Safferty evde olmayabilir.”

“Yani ne demek istiyorsunuz?” dedi Homer.

Kapanı incelemeye karar veren polis memuru, “Belki kapanı testereyle keserek çocuğu çıkartabiliriz,” önerisinde bulundu.

Bay Covington, “Çeliği mi keseceksiniz? Nasıl olur?” dedi.

Homer kardeşine, “Ulysses, bir şey istiyor musun? İyi misin?” diye sordu.

Kapanı açmak için uğraşan Koca Chris küçük çocuğun sükûnetinden, ağabeyinin ise ona olan derin bağlılığından çok etkilenmişti; şefkatle baktı onlara.

Homer bir kez daha, “Bir şey istiyor musun?” diye sordu.

“Babamı isterim,” dedi Ulysses.

“Babamdan başka bir şey getirsem olur mu?”

Kapandaki çocuk, “Marcus’u,” dedi.

“Marcus askerde, bir külah dondurma ya da onun gibi bir şey istemez misin?”

“Hayır, Marcus’u sadece.”

Homer, “Ama Marcus askerde,” dedikten sonra Covington’a döndü, “Kardeşimi buradan çıkarın artık, hem de elinizi çabuk tutun!”

Kapanı açmak için var gücüyle uğraşan Koca Chris, “Bir dakika durun,” dedi. “Oğlum sen kardeşini sıkı tut! Sakın düşmesin!”

Covington telaşla, “Kapanı kıracaksınız,” diye bağırdı. “Dünyada bir tane var bundan, sakın kırayım demeyin! Gidip Bay Safferty’yi getireceğim. Büyük bir icadı mahve-

diyorsunuz. Bay Safferty yaşlı bir adam. Bir daha böyle bir kapan yapamayabilir. Çocuk iyi, bir şeyciği yok. Gidip Bay Safferty'yi getireyim. Bir iki saate kalmaz gelirim.”

“Bir iki saat mi?” diye bağırdı Homer. Covington'a korkunç bir nefretle bakıyordu; gözlerini dükkânda gezdirdi. “Bu dükkânı yerle bir edeceğim.” Sonra Koca Chris'e dönerek, “Haydi durmayın, kırın şu kapanı, kırın!” dedi.

Koca Chris parmaklarındaki, kollarındaki, omuzlarındaki ve sırtındaki tüm kasları kullanarak asıldı kapana. Kapan bu gücün zorlaması karşısında yavaş yavaş esnemeye başladı.

Ulysses adamı izlemek için olduğu yerde döndü. Sonunda Koca Chris kapanı kırmayı başardı.

Ulysses kurtulmuştu.

Küçük kardeşini yüzüstü düşmesin diye tutan Homer onu yere bastırdı. Dükkânın önünde toplanmış olan insanlar tezahüratta bulunduyorsa da pek etkileyici olamadı, zira örgütlü değildiler ve bir önderleri yoktu. Ulysses bacaklarını oynattı. Her şey düzelmişe benziyordu; Homer kardeşinin omzuna sarıldı. Ulysses Koca Chris'e baktı. Kocaman adam oldukça yorulmuş görünüyordu.

Bay Covington, “Biri bu kapanın bedelini ödemeli! Paramparça oldu, mutlaka biri vermeli parasını,” diyordu.

Koca Chris, tek kelime söylemeden, cebinden bir tomar para çıkardı. İçinden yirmi dolar ayırarak tezgâhın üzerine fırlattı. Elini Ulysses'in başına koyup babaların bazen yaptığı gibi, saçlarını karıştırdı. Sonra arkasına bakmadan dükkândan çıktı gitti.

Homer kardeşine, “İyi misin? Nereden buluyorsun böyle belaları?” dedikten sonra parçalanmış olan kapana bir tekme attı.

Polis memuru, “Dikkat et, oğlum,” dedi. “Yeni bir icat bu. Başımıza ne iş açacağı belli olmaz.”

Bay Covington sokaktakilere hitap etmek için dışarı çıktı. “Mağaza yeniden hizmete açılmıştır. Covington’un Yeri her sabah saat sekizde açılır, akşam yedide kapanır. Yalnız cumartesileri ona kadar açıktır. Pazarları bütün gün kapalıdır. Spora ilişkin her şey bulunur. Olta takımları, av tüfekleri, mühimmat ve atletizm malzemesi. Buyrun hanımlar, beyler, emrinizdeyiz.”

Ahali ağır ağır oradan uzaklaştı.

Homer dükkândan ayrılmadan polis memuruna, “Kardeşimi kapandan kurtaran o adam kimdi?” diye sordu.

Polis, “Daha önce hiç görmediğim biri,” diye yanıtladı.

Ulysses, Homer’e “Koca Chris o,” dedi.

“Adı bu mu? Koca Chris mi adı?”

“Evet, Koca Chris.”

Tam o sırada Auggie girdi dükkâna. Ulysses’e baktı: “Kurtuldun mu Ulysses? Nasıl çıktın oradan dışarı?”

“Koca Chris,” dedi Ulysses.

“Nasıl başardı çıkmayı? Neler oldu? Kapan ne oldu? Sakallı koca adam nerede? Neler oldu ben yokken?”

“Her şey yolunda Auggie,” dedi Homer. “Bay Spangler’a sana söylediklerimi ilettin mi?”

“Evet söyledim. Neler oldu Homer? Kapan çalışıyor mu? Hayvanları yakalar mı?”

“O kapan işe yaramaz bir şey,” dedi Homer. “İçinden çıkaramadıktan sonra, hayvanı yakalamışsın neye yarar? Doğrusu bu hurda yığını için Koca Chris’ten yirmi dolar almakla pek açıkgözlük ettiniz Bay Covington.”

“Standart fiyat yirmi dolar!”

Homer, “Standart fiyat mı? Ne diyorsunuz kuzum siz?”

deyip Auggie'ye döndü, "Haydi gidelim artık buradan," dedi. Üç oğlan dükkândan çıkarak telgrafhanenin yolunu tuttu. Bay Spangler tezgâha dayanmış, sokağa bakıyordu. Bay Grogan telgraf göndermekle meşguldü. Homer, 200 metre alçak engellide Bay Byfield'le çarpıştıktan sonrakinden daha fena topallamaya başlamıştı.

"Bay Spangler, bu kardeşim Ulysses," dedi. "Onu az önce Covington'un dükkânındaki bir tür kapandan çıkardık. Koca Chris kurtardı onu. Kapanı kırdı; başka çare yoktu. Sonra da bedeli olan yirmi doları ödemek zorunda kaldı. Bu da Auggie. Size neden geciktiğimi söyledi mi?"

"Her şey yolunda," dedi Spangler. "Ulaştırman gereken birkaç telgraf birikti, ama önemi yok. Demek bu kardeşin Ulysses?" Ulysses telgrafçının arkasında durmuş, onu izliyordu. Auggie ise telgraf kutusundan gelen sesleri dinlemekteydi.

"Birkaç tane de çağrı geldi," dedi Spangler. "Yakındakileri ben ilettim. Diğer ikisi de çağrı levhasında. Önce çağrıları ilet, sonra telgrafları götürürsün."

Homer, "Baş üstüne, efendim, hemen gidiyorum," dedikten sonra, "Olanlardan dolayı çok özür dilerim. Ben dönünceye kadar Ulysses'e göz kulak olur musunuz? Belki daha sonra, ortalık biraz sakinleşince onu bisikletle eve götürürüm."

Spangler, "Ben bakarım kardeşine. Sen işine git," dedi Homer'e.

"Çok teşekkür ederim efendim. Ulysses yaramazlık yapmaz. Sadece izler. Bir şey yapmaz, merak etmeyin."

Homer aceleyle topallaya topallaya çıktı telgrafhaneden.

14. Diana

Auggie telgraf kutusunun tıkırtısını dinlerken, Ulysses de Bay Grogan'a biraz daha sokuldu.

Auggie, kutuyu göstererek Bay Spangler'a, "Bu ne işe yarar?" diye sordu.

"Bay Grogan'ın telgraf çekmesine."

"Nereye çekiyor?"

"New York'a."

"Taa New York'a mı? Nasıl gidiyor oraya?"

"Tellerle."

"Telgraf direklerindeki tellerle mi? Buradan New York'a kadar telgraf direkleri mi var? Taa Ithaca'dan New York'a, öyle mi?"

"Öyle."

"Kim gönderiyor peki?"

"Kim isterse, her çeşit insan."

Gazeteci çocuk bir an düşündükten sonra, "Ben hayatımda hiç telgraf almadım. Nasıl alınır?"

"Sana birisi gönderir."

"Bana kimse göndermedi şimdiye kadar. Kim gönderebilir ki?"

"Bir arkadaşın ya da başka biri."

"Tanıdığım herkes, burada Ithaca'da oturuyor."

Elektromanyetik kutuda yeşil bir ışık yandı. Auggie, "Neden yandı o yeşil ışık?" diye sordu.

Spangler, “Hattın açık olduğunu bize bildirmek için,” dedi.

“Hangi hattın?”

“San Francisco hattının.”

“Haa! Telgraf habercisi olmak için kaç yaşında olmak gerekiyor?”

“On altı.”

“Ben dokuz yaşındayım. Neden o kadar beklemek lazım olsun? On yedi yaşında donanmaya yazılabiliyorsun.”

“Kurallar böyle.”

“Sanki neden her şey için kural koyuyorlar ki?”

Spangler bir tomar telgrafı yazı masasının kâğıt gözüne yerleştirmeye başlamıştı.

“Bu kural çocukların çalıştırılmasını engellemek için,” dedi.

“Neden?”

“Yorulmasınlar diye. Oyun oynayabilsinler diye. Çocukları korumak için bu kural.”

“Neden koruyor?”

“Verdikleri paranın karşılığında çocukları ağır işlere koşan patronlardan.”

“Ya çocuk korunmak istemiyorsa, çalışmak istiyorsa?”

“Yasalar gene de onu koruyor.”

“Artık çocuk sayılmamak için kaç yaşında olmak gerekiyor? Kendini koruyacak yaşa gelmen ya da istediğin işi yapabilmen için kaç yaşında olman gerek?”

“Habercilik yapabilmek için on altı yaşında olmalısın.”

“Homer çalışıyor, öyle değil mi? Ne zaman on altı yaşında oldu Homer?”

“Eh, Homer başka. Daha on dört yaşında ama hem güçlü hem de akıllı.”

“Nasıl akıllı yani? Haberci olmak için akıllı mı olmak lazım?”

“Hayır ama faydası var. Akıllı olmak her zaman işe yarar.”

“Birinin akıllı olup olmadığı nasıl anlaşılır?”

Spangler gazeteci çocuğa bakıp gülümsedi, “Onunla birkaç dakika konuşmak yeter.”

“O kâğıtları oraya niye koyuyorsunuz?”

“Bunlar dün gönderilen telgraflar. Şehirlere göre ayırıyoruz onları; kayıtlarımız için gerekli bu. Mesela bu telgraf San Francisco’ya, bunların tümü San Francisco’ya.”

“Ben de yapabilirim bunu, “ dedi Auggie. “Bisiklet sürmeyi de biliyorum ama bisikletim yok. Bisikletim olursa ben de habercilik yapabilirim miyim; beni de işe alır mısınız Bay Spangler?”

Spangler çocuğa bakmak için elindeki işi bıraktı, “Tabii alırım Auggie,” dedi. “Ama hemen değil. Dokuz henüz erken, hele on üç, on dört yaşına gel, o zaman.”

“Belki on iki?”

“Belki. Neden haberci olmak istiyorsun?”

“Bir şeyler öğrenmek için. Telgrafları okuyabilmek için. Haber almak için.” Bir saniye durdu. “Daha üç yıl var on iki yaşına gelmem için!”

“Üç yıl göz açıp kapayıncaya kadar geçer.”

“Hiç de değil. Zaten çoktandır bekliyorum.”

“Göreceksin. Bir de bakacaksın on iki yaşında olmuşsun hiç farkına varmadan. Soyadın ne senin?”

“Gottlieb. August Gottlieb.”

Telgrafhane müdürüyle gazeteci çocuk büyük bir ciddiyet ve içtenlikle bakıştılar. Spangler, “August Gottlieb,” dedi, “Sana söz veriyorum. Zamanı gelince...”

Spangler'ın sözü, tam o sırada rüzgâr gibi içeri giren bir genç kadın yüzünden yarım kaldı. Gelen Diana Steed'di. Onu getiren otomobil telgrafhanenin önünde duruyordu. Direksiyonda üniformalı bir sürücü vardı. Genç kadın kendine mahsus, azıcık yapay olsa da çekici bir sesle, "Ah hayatım, nihayet buldum işte seni!" diyerek taşkın bir sevecenlikle Spangler'ın boynuna atıldı, ardından öyle inanılmaz bir şekilde öptü ki onu, gerçek olamazdı bu, en azından gerçekliğin ötesinde bir durumdu.

Spangler, "Dur bir dakika," dedi; onu kendinden biraz uzaklaştırarak, elindeki telgraf sepetini masanın üzerine koydu. Genç kadın tekrar bir atılımda bulunduyorsa da, Spangler onu bir kez daha engelledi, "Dur bir dakika, bak bu August Gottlieb!"

"Nasılsın, küçük adam?" dedi genç kadın.

"August, seni Bayan Steed'le tanıştırayım,"

August, "Merhaba!" dedikten sonra başka ne diyeceğini bilemediğinden, "Gazete alır mısınız?" diye sordu.

"Aa tabii," dedi Diana, "Ne kadar?"

"Beş sent. Yerel baskı. Yarışların sonuçları, borsanın kapanış değerleri ve savaştan son haberler."

"Bir tane ver lütfen."

Auggie parayı aldı, gazeteyi önce dizine vurarak büyük bir beceriyle, profesyonelce katladı, sonra gene dizine vurup bir kez daha katladıktan sonra önemli bir marifet sergileyen bir sihirbaz gibi el çabukluğuyla Bayan Steed'e uzattı. "Teşekkür ederim efendim. Çarşambaları da bütün şehri dolaşıp *The Saturday Evening Post* satarım," dedi.

"Umarım iyi para kazanıyorsundur."

"Gazetelerle dergilerden günde ortalama kırk sent. Panayır zamanı da gazoz satarım."

Diana, “Hep yapacak bir iş buluyorsun anlaşılan,” dedi şakıyan sesiyle.

“Öyle”, dedi Auggie. “Bir yandan da bir şeyler öğreniyorum. İnsanları oldukça iyi tartarım.” Bayan Steed’i de tarttığı ve sonuçtan hoşnut olduğu görölüyordu.

“Evet, haklısın. Eminim öyledir.” Sonra Spangler’a döndü, “Sevgilim telefonunu bekledim, beşte ararım dememiş miydin?”

“Ah evet. Unuttum. Auggie ile konuşmaya daldım. Haberci olmayı aklına koymuş. Ben de zamanı gelince onu işe alacağıma söz verdim.”

“Çok teşekkür ederim Bay Spangler,” dedi Auggie. “Gene görüşürüz. Hoşça kalın hanımefendi. Hoşça kal Ulysses.”

Diana, Spangler’a, “Ulysses! Aman tanrım, ne kadar da yerinde bir isim. Ithaca’da Ulysses”! Sevgilim çok az zamanım var. Yemeğe geleceksin, değil mi? Mutlaka gelmen lazım, biliyorsun,” dedi.

Spangler bir şey söylemek için ağzını açtıysa da genç kadın onu engelledi. “Unutma, söz verdin! Evet söz verdin. Annemle babam seninle tanışmak için sabırsızlanıyorlar! Tam yedide!”

“Dur bir dakika.”

“Sevgilim, beni bir kez daha hayal kırıklığına uğratmazsın değil mi?”

Spangler iç geçirdi, “Hayatımda iki kere akşam yemeğine çıktım. Her ikisinde de ölesiye bir paniğe kapılmış, hiç mi hiç eğlenmemiştim.”

* Homeros’un epik destanı Odysseia’nın baş kahramanı Ulysses’in (Odysseus) doğum yeri Ithaca’dır. [Çev.]

“Annemle babamı çok seveceksin. Kıyafet zorunluluğu yok, sadece gece kıyafeti.”

“Gece kıyafeti mi? Ben gece gündüz aynı kıyafeti giyerim.”

“Saat tam yedide,” dedi Diana. Sonra Spangler’ın masasındaki katı yumurtayı gördü. “Ne hoş bir kâğıt ağırlığı, nedir bu?” diye sordu.

“Yumurta. Uğur getirsin diye.”

“Ne tatlı! Acele etmeliyim sevgilim,” dedikten sonra Spangler’a bir veda öpücüğü kondurup telgrafhaneden çıktı.

Bay Grogan telgrafın daktilosunu bitirdi. Spangler, Ulysses’i yaşlı adamın yanına götürdü.

“Willie, ben Corbett’e bir kadeh bir şey içmeye gidiyorum. Bu Ulysses Macauley, Homer’in küçük kardeşi. Bugün başına bir şey gelmiş. Bir kapana yakalanmış. Ulysses, seni Bay Willie Grogan’la tanıştırayım.”

“Biz eski dostuz,” dedi Bay Grogan. “Deminden beri nasıl çalıştığımı izliyor.”

Spangler, “Bir kadeh içip hemen döneceğim,” dedi.

15. Köşe Başındaki Kız

Spangler, çıkmak için davrandı, ancak tam o sırada çağrı kutusundan gelen ileti kâğıt şeride basılmaya başladı. Hemen aletin yanına giden Spangler kâğıttaki işaretlere göz attı. “Ithaca Wine’den geliyor çağrı,” dedi Grogan’a, “Taa, bağlar semtinden. Homer gelirse, Sunripe Raisin’in* her geceki mutat çağrısı gelinceye kadar bir yere gönderme. West-ern Union’a iki seferde iki kez galip geldi. Bugün de aynı başarıyı gösterirse, bu ay işler yolunda demektir. Dün kaç telgraf aldık onlardan?”

“Altmış yedi.”

“Altmış sekiz telgraftan altmış yedisi. İlk giden çocuk, bir tane eksikle tüm telgrafları topluyor. İkincisiyse sadece birini. Neyse, artık içmeye gidiyorum.”

Ama tam o sırada bir ileti daha gelmeye başladı: *nokta-nokta-çizgi-nokta-nokta-nokta*. Telgrafhane müdürü ilk iki tıklamayı duyar duymaz, iletinin Sunripe Raisin’den geldiğini anlamıştı. Homer hâlâ görünürde yoktu. “Ben alıyorum çağrıyı”, diye seslendi Grogan’a, “Oraya da ilk ulaşan ben olacağım.”

Çağrının üçüncü tekrarında Spangler ikinci sokağı geride bırakmak üzereydi; bir futbol sahasındaymışçasına insanların arasından koşarak yol alıyordu. Otuz metre ileri-

* Ithaca Wine ve Sunripe Raisin: Üzüm bağlarıyla ünlü Ithaca’daki iki şarap fabrikası. [Çev.]

deki köşe başında, on sekiz on dokuz yaşlarında, mahcup, kimsesizmiş izlenimi veren, yorgun, sessiz ve dolayısıyla çok güzel bir kız duruyordu. İşten çıkmış, onu evine götürecekt otobüsü beklemekteydi. Koşuyor olmasına rağmen Spangler'ın, kızın yalnızlığını fark etmemesi mümkün değildi. Acelesi olduğu halde bu yalnızlık ona her şeyin birbirinden ne kadar uzak ve yalıtılmış olduğunu anımsattı. Hiç maskaralık etmeden, bir lahza bile düşünmeden, hemencecik, kolayca kıza ulaştı, bir an durduktan sonra yanına bir öpücük kondurdu. Yeniden koşmaya başlamadan, söylenebilecek yegâne şeyi söyledi: “Dünyanın en sevimli kadınısın sen!”

Koşmaya devam etti. Spangler, Sunripe Raisin Şirketi'nin basamaklarını üçer üçer çıkarken, çağrılarının onun gibi ezbere bilmediği için baştan geride kalmış olan Western Union görevlisi, henüz vardığı binanın önünde, bisikletinden iniyordu. Haberci çocuk aşağıda asansörün gelmesini bekleyedursun, Spangler ofisin kapısına ulaşmıştı bile.

Spangler, habercilik günlerinde olduğu gibi, Sunripe Raisin'in danışma masasında oturan yaşlı hanıma, “Posta Tel-graf!” diyerek geldiğini duyurdu.

Yaşlı hanım mutlu bir şaşkınlıkla, “Tom!” dedi. “Yeniden haberciliğe başladım, deme bana.”

“Bir kere haberciysen, her zaman habercisindir,” dedi Spangler, sözlerinin saçmalığına aldırmadan. Sonra yaşlı kadına gülümseyerek, “Ama asıl sizi görmek için geldim, Bayan Brockington,” diye ekledi.

O sırada içeri giren Western Union'un habercisi “Western Union!” dedi.

Bayan Brockington, “Ne yapalım Harry, kaybettin gene,” diyerek çocuğa bir telgraf uzattı. “Bir daha sefere şansın açık olsun.”

Western Union'un habercisi, gene yenildiği için azıcık şaşırmış ve mahcup olmuştu; üstelik de bu kez, kendi gibi haberci bir çocuk tarafından değil de, bizzat Posta Telgraf'ın müdürünce yenilgiye uğratılmıştı. Telgrafı aldı, "Yine de çok teşekkürler Bayan Brockington," diyerek odadan çıktı.

Yaşlı kadın Spangler'a koca bir tomar uzattı. "Al Tom, ülkenin dört bir yanından gönderilmiş yüz yirmi dokuz gece telgrafı; tümü ödenmiş. Nerede sizin yeni haberci?"

"Homer mi?" dedi Spangler, "Homer Macauley mi? Küçük kardeşi Ulysses'in başına gelen bir kaza yüzünden öğleden sonra işlerimiz aksadı. Covington'un mağazasında bir tür kapana yakalanmış. Homer'in gidip onu kurtarması gerekti. Ama bundan sonra görürsün onu artık." Yaşlı kadına gülümsedi. "Telgraflar için teşekkürler."

Kimsesiz kızın beklediği köşeye gelince bir saniye durdu. "Tam buradaydı işte. Büyük ihtimal onu bir daha göremeyeceğim. Görsem bile hiçbir zaman öğleüzeri gördüğüme benzer durumda olmayacak." Kendi kendine ıslık çalarak sokaktan aşağı doğru yürüdü. Corbett'in karşısına geldiğinde mekanik bir piyanoda eski bir vals, *All That I Want Is You*' nun çalındığını duydu. Barın kapısına doğru yürüdü, müziğe biraz daha kulak verdikten sonra içeri girdi. Corbett barın arkasına geçmişti; hemen davranıp Spangler'a her zamanki gibi İskoç viskisiyle su getirdi. Spangler, gözucuyla mekanik piyanoyu dinleyen üç askere baktı. "İşler nasıl, Ralph?"

"Fena sayılmaz," dedi Corbett. "Askerlerin öldürecek zamanı çok ama paraları yok. Onların birine karşılık ben üç ısmarlıyorum."

"Buna para mı dayanır?"

“Hayır ama ne fark eder? Belki savaştan sonra bir kısmını geri alırım. Meyhaneciliği beceremiyorum vesselam, hâlâ Genç Corbett’im ben.”

Telgrafhane müdürüyle eski boks şampiyonu beş dakika kadar sohbet ettiler. Sonra Spangler işine döndü.

16. Eve Gidiş

Spangler, dağıtılacak telgrafların durduğu masanın önünde Macauley biraderleri, Homer'le Ulysses'i gördü. Haberci telgrafları katlayıp zarflara koyarken, küçük kardeş hayranlıkla onu izliyordu.

"Sunripe Raisin'i siz mi aldınız Bay Spangler?" diye sordu Homer.

"Evet, ben aldım." Telgrafları göstererek, "Yüz yirmi dokuz tane."

"Yüz yirmi dokuz ha? Nasıl vardınız oraya o kadar çabuk?"

"Koştum."

"Koşarak Western Union'dan önce Sunripe Raisin'de oldunuz, ha?"

"Elbette, ne var bunda? Hatta yolda durup, masumiyet ve güzelliğe hayranlığımı sundum." Homer hiç bir şey anlamamıştı ama Spangler devamla, "Ulysses'i eve götür artık," dedi.

"Baş üstüne efendim. Guggenheim'dan bir çağrı geldi. Yolumun üstünde nasılsa. Ulysses'i eve bıraktıktan sonra Guggenheim'a uğrar, oradan Ithaca Şarapları'na ve Foley'e gittikten sonra hemen dönerim. Göz açıp kapayınca ya kadar burada olurum."

Spangler, telgrafhaneden çıkan habercinin kardeşini özenle bisikletin gidonuna oturtuşunu izledi. Pedallara ası-

lan Homer, çok geçmeden gözden kayboldu. Şehirden çıkınca Ulysses ağabeyine bakmak için başını çevirdi. O gün ilk kez yüzü o meşhur Macauley tebessümüyle aydınlandı.

“Homer?”

“Ne var?”

“Ben şarkı söyleyebiliyorum.”

“İyi ya.”

Ulysses, “Bir şarkı söyleyeceğiz,” diye başladı. Sonra durup tekrar başladı, “Bir şarkı söyleyeceğiz...” Ve yine durdu.

“Bu şarkı değil ki,” dedi Homer. “Sadece şarkının bir kısmı. Bak, önce dinle beni, sonra birlikte söyleyelim.”

Ağabeyi şarkıyı söylerken Ulysses onu dinliyordu.

Artık ağlama sevgilim, ağlama artık bugün
Kentucky'deki evimiz için bir şarkı söyleyeceğiz
Çok uzaklarda, Kentucky'deki eski evimiz için.

“Bir daha söylesene, Homer,” dedi Ulysses.

Homer, “Peki,” diyerek yeniden başladı şarkıya. Bu kez küçük kardeş de onunla birlikte söylüyordu. Ulysses şarkı söylerken, yük treninin vagonundan yarı beline kadar sarkmış, kendisine gülümseyerek el sallayan Zenci'yi gördü. Bu, Ulysses Macauley'in dört yıllık ömründe başından geçen en önemli olaydı. Bir adama el sallamış, adam da ona, üstelik bir kez değil, defalarca el sallayarak karşılık vermişti. Hayatı boyunca hatırlayacaktı bunu.

Homer, Macauleyler'in evinin önünde bisikletten indi. Ulysses'i incitmemeye özen göstererek yere bastırdı. İçerden müzik sesi geliyordu. İkisi de bir an durup anneleriyle kız kardeşlerinin çaldığı arp ile piyanoyu ve onlara eşlik eden komşu kızı Mary Arena'nın şarkısını dinlediler.

“Haydi bakalım, yallah!” dedi Homer. “Sen doğru içeri gir. Benim işe gitmem lazım.”

“İşe mi gidiyorsun?”

“Evet, ama gece eve geleceğim. Haydi Ulysses, gir içeri.”

Küçük kardeş verandanın basamaklarını çıkmaya başladı. O kapıya varınca ağabeyi bisikletini sokaktan aşağı doğru sürdü.

17. Üç Asker

Steed ailesi, aralarında Thomas Spangler'ın da bulunduğu konuklarıyla tam sofraya otururken, Ithaca'da müt-hiş bir sağanak başladı. Yağmurluk ve kısa konçlu çizmeler giymiş olan Bess Macauley'le Mary Arena, Homer'e yemek götürmek için telgrafhaneye doğru yürüyorlardı. Tabelasında, Owl Drugstore yazılı dükkânın önünden geçerken, kapının önünde duran delikanlı kızlara laf attı.

“Güzelim baksana!” dedi Bess'e, “Ne var onun içinde?”

Bess genç adamı duymazdan geldi, Mary'ye biraz daha sokuldu, böylece yola devam ettiler. Karşı taraftan gelen üç asker, yağmurun verdiği zindelik ve izinli olmanın neşesiyle, itiş kakış kovalamaca oynuyor, kahkahadan yerlere yatıyor, birbirlerine Şişko, Texas, Hergele gibi takma adlarla hitap ediyorlardı. Üç delikanlı Bess'le Mary'yi fark edince durup hürmetkâr bir tavır takındılar. Birbiri ardı sıra yerlere kadar eğilerek kızları selamladılar. Bess'le Mary bu ilgiden hoşnut olmakla birlikte, ne yapmaları, nasıl davranmaları gerektiğini kestiremiyordu.

“Bunlar sıradan askerler,” diye fısıldadı Mary, “Evlerinden uzaktalar.”

“Duralım,” dedi Bess.

Şişko diye hitap edilen asker, grubun resmi temsilcisi olarak bir adım öne çıktı.

“Amerikalı kızlar,” dedi. “Anlı şanlı demokrat bir orduya mensup olan bizler, bugün olduğu gibi umarım ki yarın da, sizin hizmetinizde olacağımızı belirtiriz. İster kuraklık olsun, ister bugünkü gibi seller götürsün, güzel yüzlerinizden ötürü sizlere minnettar kalacağız. Sadık hayranlarınız olan yoldaşlarımı tanıtayım sizlere. Bu New Jersey’den Texas. Bu da Texas’tan Hergele. Bendenize de Şişko derler. Açlık diyarından. En çok da güzel Amerikalı kızların arkadaşlığının açlığını çekmekteyim. Ne dersiniz buna?”

“Bilmem,” dedi Bess, “Kinema’ya* gidiyorduk biz.”

Şişko, abartılı bir vurguyla, “Kinema’ya!” dedikten sonra, “Bugün burada, yarın ise nerede olacağı meçhul olan biz askerler, siz Amerikalı kızlara Kinema’da eşlik edebilir miyiz? Bu, bu gecedir, yarın da yarındır ama yarın kışlaya, korkunç olduğu kadar kaçınılmaz olan savaşa gidiyoruz. Sizlerle kardeşiz bu akşam; evimizden, ocağımızdan uzaktayız ve yalnızız. Ithaca bizim memleketimiz değil, buralı değiliz biz. Eski Illinois eyaletinin vahşi şehri Chicago’nun kenar mahallelerinden gelip şu üstümdeki Amerikan askeri kıyafetine büründüm. Beni bu gece şehrimin ve memleketimin anılarına geri götürün. Sevgili arkadaşlarımı da yuvalarına, çünkü biz aynı ailedeniz ve savaş olmasaydı bir araya gelmemiz belki de hiçbir zaman mümkün olmayacaktı.”

Şişko eğilerek kızları selamladı. “Nedir kararınız?”

“Deli mi ne!” diye fısıldadı Mary.

“Hayır,” dedi Bess, “Sadece yalnızlıktan bunalmış. Sinemaya gidelim birlikte.”

“Olur ama sen söyle. Ben ne diyeceğimi bilemem.”

Bess askere gülümseyerek, “Tamam,” dedi.

* Kinema: Kasabadaki sinema salonunun adı. [Çev.]

“Sağ olun Amerikalı kızlar,” diyen Şişko, Bess’e kolunu verdi.

Bess, “Önce telgrafhaneye giderek kardeşime yemeğini vermem lazım,” dedi.

“Telgraf mı? Ben de bir telgraf çekeyim o zaman,” diyen Şişko arkadaşlarına döndü, “Ya sen Texas?”

“New Jersey’e kaç gider telgraf?”

“Yaratacağı etkiden çok daha az bir paraya. Sen ne dersin Hergele?”

“Ben de anneme, Joe’ya ve Kitty’ye göndersem iyi olur.” Sonra Bess’e açıklamada bulundu, “Kitty sevgilim benim.”

“Dünyada ne kadar kız varsa hepsi de benim sevgilim,” dedi Şişko. “Her birine ayrı ayrı telgraf gönderemeyeceğime göre en iyisi bir tanesine gönderirim. Milyonlarca telgrafı bir tek kıza.”

İki genç kızla üç asker telgrafhaneye girdiklerinde Bay Grogan yalnızdı. Bess, masadaki yaşlı adama, “Ben Homer’in ablası Bess’im. Ona yemek getirdim,” diyerek kutyuyu tezgâhın üzerine bıraktı.

“Kardeşiniz neredeyse gelir,” dedi Grogan. “Merak etmeyin, yemeği ona veririm.”

“Bu çocuklar da telgraf çekmek istiyor.”

“Buyrun delikanlılar, şurada boş kâğıtla kalem var.”

“New Jersey’e kaç gider telgraf?” diye sordu Texas.

“Yirmi beş kelimesi elli sent, küçük bir de vergisi var. Adresle imza sayılmaz. Telgraf yarın sabah yerine ulaşır.”

“Elli sent mi? Hiç fena değil,” diyen Texas telgrafını yazmaya koyuldu.

Hergele, “San Antonio’ya kaç gider?” dedi.

“Jersey City’nin yarı fiyatına. San Antonio Ithaca’ya Jersey City’den daha yakın.”

Şişko, telgrafını yazmıştı; kâğıdı yaşlı adama uzattı.
Grogan kelimeleri sayarken bir yandan da okuyordu.

EMMA DANA

CHICAGO ÜNİVERSİTESİ

CHICAGO, ILLINOIS

BİR TANEM, SENİ SEVİYORUM,
SENİ ÖZLÜYORUM. HEP SENİ DÜŞÜNÜYORUM.
BANA YAZ. ÇALIŞMAYA, BEKLEMeye,
İNANMAYA DEVAM ET. BENİ HİÇ UNUTMA.
ÇÜNKÜ BEN SENİ HİÇ UNUTMAYACAĞIM.

NORMAN

Onun ardından Texas da telgrafını Grogan'a uzattı.

BAYAN EDITH ANTHONY

1702 WILMINGTON SOKAĞI

JERSEY CITY, NEW JERSEY

SEVGİLİ ANNE. NASILSIN? BEN İYİYİM.
MEKTUBUNU VE KURU İNCİRLERİ ALDIM.
TEŞEKKÜRLER. HİÇBİR ŞEYE ÜZÜLME.
HOŞÇAKAL. SEVGİLER.

BERNARD

Hergele de telgrafını bitirip Grogan'a verdi.

BAYAN HARVEY GUILFORD

211 SANDYFORD CADDESİ

SAN ANTONIO, TEXAS

MERHABA ANNE, GÜNEŞLİ KALİFORNİYA'DAN,
ITHACA'DAN SANA MERHABA DEMEK İSTEDİM
AMA BURADA YAĞMUR VAR. HA HA HA...
HERKESE SELAM. JOE TÜFEĞİMLE KURŞUNLARIMI
ALABİLİR. SEVGİLER.

QUENTIN

Kızlarla askerler gidince Bay Grogan telgrafları göndermek üzere masasına geçti.

Üç askerle iki Amerikalı kız Kinema'nın koridorunda ilerlerken, Hazreti İsa'nın doğumunun 1942'nci yılında, Kanada Parlamentosu'nda bir konuşma yapan İngiltere Başbakanı Bay Winston Churchill göründü ekranda. Gençler yerlerine oturuncaya değin Bay Churchill, gerek Kanadalı parlamenterleri gerekse Ithaca'daki sinema seyircisini olağanüstü heyecanlandıran üç şey söylemişti ardı ardına.

Şişko, Bess Macauley'e doğru eğilerek, "İşte zamanımızın en büyük adamlarından biri; büyük bir Amerikalı aynı zamanda," dedi.

Hergele, "Ben Churchill'in İngiliz olduğunu sanıyordum," deyince,

"Öyle ama aynı zamanda da Amerikalı," diyerek öte yanında oturan Mary Arena'ya biraz sokuldu. "Sinemaya gelmemize razı olduğun için çok teşekkürler," dedi. "İnsanın yanı başında bir kızın olması çok hoş bir his. Sadece asker kokusu duymaktan çok daha iyi."

"Biz nasılsa gidiyorduk sinemaya," dedi Mary.

O sırada ekranda Birleşik Devletler Başkanı Franklin Delano Roosevelt göründü. Hyde Park'taki evinden ulusa hitap eden bir radyo konuşması yapıyordu. Her zamanki gibi ciddiyetle nüktedanlığı harmanlayarak konuşuyordu. Beş genç onu büyük bir dikkatle dinliyordu. Konuşma sona erip de ekranda Amerikan bayrağı belirince salondaki seyirciler alkışlamaya başladı.

Bess, "Ne zaman bayrağı görsem, boğazıma bir yumru tıkanıyor," dedi. "Eskiden Washington'la Lincoln'u düşündürürdü bayrak bana ama artık ağabeyim Marcus'u getiriyor aklıma. O da asker."

Şişko, “Demek orduda bir kardeşin var, ha?” dedi.

“Ondan en son haber aldığımızda Kuzey Carolina’da bir yerdeydi,” dedi Bess.

Tam o sırada Marcus, Kuzey Carolina’nın küçük bir kasabasındaki The Dive Bomber* adındaki meyhanenin barında oturmaktaydı. Yanında, arkadaşı Tobey George’dan başka üç asker daha vardı. Marcus *A Dream* adlı şarkıyı çalırken Tobey de sesiyle ona eşlik ediyordu. Şarkıdan sonra Tobey arkadaşı Marcus’un yanına oturdu; her zamanki gibi Ithaca’yı ve Macauleyler’i anlatmasını istedi ondan.

Marcus Macauley, Tobey George’a Ithaca’yı anlatmaya başladığı sıralarda, Thomas Spangler’la Diana Steed de Kinema’ya giriyordu. Onlar yerlerine otururken esas filmin yazıları ekranda görünmeye başlamıştı. Bu yazılar, filmin adını açıklamak ve filmin yapımına katkıda bulunanları tanıtmak içindi. Bol keseden övücü sözlerle çok sayıda insan ölçüsüzce onurlandırılıyordu. Sırf bu münasebetle bestelenmiş olan pek münasebetsiz bir müzik de bu görüntüye eşlik etmekteydi.

Spangler’la Diana perdeye çok yakın bir yerde, üçüncü sırada, Bess, Mary ve üç askerden on sıra öndeydiler. Koltukları sıranın tam ortasında olup, iki yanları küçük oğlan çocuklarca işgal edilmişti. Ekranda bir hastanenin muşamba zeminli, pırıl pırıl koridoru göründü. Salonun gerisindeki hoparlörden kesin bir ifadeyle konuşan aksi bir hemşirenin sert sesi geldi.

“Dr. Cavanagh!” diye bağıırıyordu. “Ameliyathaneye! Dr. Cavanagh! Ameliyathaneye!”

Thomas Spangler bu sözleri duyar duymaz ayağa fırladı. Zaten o saate kadar birkaç kadeh yuvarlamıştı; gece

* The Dive Bomber: Bombardıman uçağı. [Çev.]

iyi geçmiş sayılırdı ama, şimdi uç vermeye başlayan kimi karmaşıklıklar ve imkânlardan ötürü, oldukça çetin geçtiği de söylenebilirdi. Bu nedenle, oturduğu sıradaki yumurcıklardan daha olgun davranmasına gerek olmadığı düşüncesindeydi.

“Öff!” dedi. “Yanlış filme gelmişiz.” Diana’yı elinden çekerek, “Gel!” diye üsteledi.

Diana fısıltıyla, “Ama sevgilim, film daha bitmedi ki!” dedi.

Spangler onu çekiştiriyordu. “Benim için bitti, haydi gel.” Ekranı büyülenmiş gibi izleyen küçük bir oğlanın önünden geçerken Spangler ona, “Cennetlik olacaksın,” dedikten sonra Diana’ya, “Çocuğun önünü kapatmasana,” diye uyarıda bulundu.

Çocuk, “Bir şey mi demiştiniz efendim?” diye sordu.

“Cennet! Cennete gideceksin,” dedim.

“Saatiniz var mı?”

“Yok ama vakit daha erken.”

“Teşekkür ederim,” dedi oğlan.

Spangler’la Diana salondan çıkmak üzere koridorda ilerlediler.

“Corbett’e gider, biraz içer, piyano dinleriz. Sonra sen eve gidersin.”

Yüzünü ekrana çeviren Spangler, geri geri yürümeye başladı, “Dr. Cavanagh’a bak!” dedi. “Ön dişlerinden birini kerpetenle çekecek şimdi.”

Sinemadan çıkarken Diana, “Beni seviyorsun, değil mi?” diye sordu.

“Sevmek mi? Seni sinemaya götüren ben değil miyim?”

Sokağa çıkınca, yağmurdan korunmak için binalara yakın yürüyerek, hızlı adımlarla Corbett’e doğru ilerlediler.

18. Telgraf

Spangler’la Diana yağmur altında Corbett’e doğru koşarken, iliklerine kadar ıslanmış olan Homer Macauley de bisikletini telgrafhanenin önünde bırakarak içeri girdi. Teslim edilecek telgrafların durduğu masaya baktı. Çağrı yoktu ama ulaştırılması gereken bir telgraf vardı.

Bay Grogan daktilo ettiği telgrafı bitirince ayağa kalktı. “Ablan Bess yemeğini getirdi, oğlum,” dedi.

Homer, “Keşke getirmeseydi, gidip çörek alacaktım,” dedi. Sonra yemek kutusunu açtı, “Burada ikimize de yetecek kadar var, bundan almaz mısınız, Bay Grogan?”

“Sağ ol oğlum, aç değilim.”

“Belki biraz yerseniz iştahınız açılır.”

“Yok, çok teşekkür ederim. Sen nasıl ıslanmışsın öyle! Bak burada yağmurluklarımız var.”

“Apansız yakalandım yağmura.” Sandviçinden bir lokma aldı. “Bunu yer yemez telgrafı götürürüm.” Biraz çiğnedikten sonra yaşlı telgrafçıya bakıp “Nasıl bir telgraf o gelen?” diye sordu.

Bay Grogan ses çıkarmayınca, Homer yine bir ölüm haberi olduğunu anlamıştı. Çiğnemekten vazgeçip lokmasını kuru kuru yuttu. “Keşke bu türden telgrafları ulaştırmak zorunda olmasaydım,” dedi. Yarım kalmış sandviçini elinde tutuyordu. “Biliyorum,” diye yanıtladı Bay Grogan

onu. Birkaç saniye sustuktan sonra, “Kız kardeşinin yanında kendi gibi çok güzel bir kız vardı,” dedi.

“Mary’dir o, Marcus’un sözlüsü. Savaş bitince evlenecekler.”

“Üç askerle beraber geldiler. Askerlerin hepsi de telgraf çekti.”

“Sahi mi? Görebilir miyim telgrafları?”

Bay Grogan gönderilmiş olan telgrafların takıldığı çengele işaret etti. Homer, telgrafları alıp birer birer okuduktan sonra yaşlı telgrafçıya baktı, “Eğer bir adam böyle ölecek olursa... Tanıdık ya da tanımadık birisi, hatta belki de ömründe hiç görmemiş olduğun biri, böyle ölecek olursa, boşu boşuna ölmüş sayılmaz, değil mi Bay Grogan?”

Yaşlı telgrafçı, konuşmadan önce bir saniye durdu, sonra söyleyecek çok sözü varmış da, onsuz söyleyemezmiş gibi yerinden kalktı, masanın çekmecesinden şişeyi aldı. Esaslı bir fırt çekti. Yerine oturdu. Ne söyleyeceğine karar vermeye çalıştı.

“Çoktandır bu dünyadayım, ama bu sorunun cevabını bilmiyorum, evladım. Bir cevabı olduğundan da emin değilim. Çok genç işi bir soru bu, bense yaşını başını almış bir adamım.”

Bay Grogan, her zamankinden daha derin iç geçirdi, sonra yeğinin cebinden ufak bir kâğıt parçası çıkararak haberciye uzattı. “Bana bir iyilik yapıp eczaneye kadar gider misin?” dedi.

Homer başıyla onaylayarak dışarı fırladı.

Bay Grogan telgrafhanede yalnız kalmıştı. Çevresindeki her şeyi, bir tür öfkeli sevgiyle iç içe geçmiş, tuhaf bir şefkatle gözlüyordu. Aniden gelen nöbeti sanki ne zamandır bekliyormuşçasına hiç şaşırmamış, ağır ağır yakasını

kavramıştı. İskemlesine kadar giderek, nöbetin şiddeti geçinceye kadar kaskatı bir şekilde oturdu.

Haberci içeri girdi, eczaneden aldığı küçük kutuyu telgrafçıya verdi.

“Su,” dedi yaşlı adam.

Homer kâğıt bardağa su koyarak yaşlı adama götürdü. Adam kutudan üç tane hap çıkartıp ağzına attı. Kâğıt bardağı Homer’den alarak hapları yuttu.

“Teşekkür ederim, evladım.”

Homer, yaşlı adamın kendine gelmesini bekledi, sonra masaya giderek ölüm telgrafını aldı. Bir an durup elinde tuttuğu telgrafa baktı, zarfı açtı, iletiyi okudu. Sonra telgrafı yeni bir zarfa koyup damgaladı. Telgrafhaneden çıktı, yağmur dinmemişti. Yaşlı telgrafçı iskemlesinden kalkarak çocuğun ardından sokağa çıktı. Kaldırımında durup bisikletini rüzgâra ve yağmura karşı sürüşünü izledi.

İçerde telgraf kutusu tıkırdamaya başlamıştı ama yaşlı adam duymadı. O sırada telefon çaldı, onu da duymadı ihtiyar. Ancak zilin yedinci çalışından sonra dönüp içeri girdi.

19. Alan

Homer on beş dakika sonra büyük, eski ve güzel bir evin önünde bisikletinden indi. Evde bir parti vardı. Pencerelelerden dört genç çiftin dans ettiğini görebiliyordu. Kendini kötü hissetti, dehşete kapılmıştı. Basamakları çıkarak kapıya doğru yürüdü. Zili çalmak üzere parmağını uzatmışken elini geri çekti.

“Telgrafhaneye geri döneceğim,” dedi kendi kendine, “İşi bırakacağım.”

Düşünmek üzere basamağa oturdu. Uzunca bir süre sonra kalkarak yeniden kapıya gitti ve parmağıyla düğmeye bastı. Kapı açılıp da karşısında genç bir kadın görünce, ne yaptığının farkında olmadan gerisin geri bisikletine koştu. Genç kadın verandaya gelerek, “Ne oldu? Ne var oğlum?” diye seslendi.

Homer bisikletten indi, koşarak verandaya geldi. “Özür dilerim,” dedi bir solukta, “Bayan Claudia Beaufriere’e telgraf var.”

“Ah, tabii. Bugün annemin doğum günü,” diyen genç kadın içeri girerek, “Anne,” diye seslendi. “Sana telgraf var.”

Kızın annesi kapıya geldi. “Alan’dandır mutlaka,” dedi. “İçeri gel delikanlı. Doğum günü pastamdan yemezsen olmaz.”

“Teşekkür ederim efendim, işe dönmem gerek,” diyen Homer zarfı kadına uzattı. Kadın onu bir kutlama telgrafıymış gibi önemsemeden aldı.

“Punç^{*} içmeden ve bir dilim pasta yemeden seni ka-
tiyen bırakmam,” dedi. Homer’in koluna girerek onu
punçun durduğu, üzeri pasta ve sandviçlerle dolu masaya
doğru sürükledi. Müzik ve dans devam ediyordu. Kadın,
“Tanrım, yaşlandım artık! Bana mutluluk dilemelisin, oğ-
lum,” diyerek Homer’e bir bardak punç uzattı.

Homer, “Size mutluluk....” diye başladı, sonunu geti-
remedi. Punç bardağını masaya bırakarak kapıya koştu.
Anne etrafına bakındı, sonra kimsenin kendisini fark et-
meyeceği bir köşeye gitti. Onu izleyen kızı da öte tarafa
geçti. Homer bisiklette, yağmurla yarışarak telgrafhaneye
ulaştı. Annenin durduğu yerin duvarında, çerçeve içinde
kızıl saçlı, yakışıklı bir oğlanın fotoğrafı asılıydı. “On ikin-
ci doğum günümde, anneme sevgilerimle, Alan,” yazılıydı
fotoğrafın üzerinde. Anne zarfı açarak telgrafı okudu. Fo-
nografta *Chanson pour Ma Brune*^{**} çalıyor, mutlu çiftler
dans ediyordu. Kızı, holde duran annesine baktı. Sonra
aklı başından gitmişçesine atılıp fonografı susturdu.

“Anne!” diye haykırarak holdeki kadına doğru koştu.

* Punç: Çay, şeker, tarçın, limon ve rom veya kanyakla yapılan, sıcak veya soğuk içilen bir içki. [Çev.]

** *Chanson pour Ma Brune*: “Esmerimin şarkısı”. Sözleri Géo Koger’e, müziği Vincent Scotto’ya ait, Korsikalı müzisyen Tino Rossi (1907-1983) tarafından 1936 yılında plağa okunmuş ve çok popüler olmuş bir şanson.

20. Sinemadan Sonra

Kinema son seanstan sonra boşalıyordu.

Bess, sokağa çıkınca Şişko'ya, "Eh, artık eve gitmeliyiz," dedi.

"Sağ olun Amerikalı kızlar," dedi Şişko.

Veda etme zamanı gelmişti ama nedense hâlâ sokakta duruyor, olağanüstü ancak ne olduğu bilinmeyen bir şeyin az sonra gerçekleşeceğini umuyorlardı sanki. Şişko bir Bess'e, bir Mary'ye baktıktan sonra çok doğal ve masum bir tarzda önce Bess'i, ardından da Mary'yi öptü.

Bunun üzerine Hergele, "Ya biz ne olacağız? Biz de insanız. Biz de ordudanız," diye bağırdı. Ve o da öptü kızları. En son da Texas öptü onları. Sokaktan geçen bir kadın bu durumu hiç tasvip etmediğini gösteren bir ifadeyle izliyordu gençleri.

Kızlar çabucak arkalarını dönüp aceleyle yoldan aşağı doğru yürümeye başladı. Hergele öne atılarak Texas'ı iteledi, o da aynı şekilde atılıp Şişko'yu itti. Birbirlerine bağır çağır yan sokağa saptılar.

Hergele, "Aman amaaan!" diye bağırdı.

Texas Şişko'ya, "N'oluyor? Ne diyorsun sen?" dedi.

Şişko keyifle gülerek, "Ulaaan," dedi, "Kongre'ye girdiğim zaman onlara söyleyecek bir çift lafım olacak."

Hergele, "Haydi, yallah!" diye bağırdı, "Başınızın ça-

resine bakın köp’oğlu köpekler. Sizin felaketinizden bana ne!”

Üç asker, birbirlerinin üzerinden atlaya atlaya, hızlandırılmış bir birdirbir oyunuyla karanlık ve ıslak sokakta ileri atılarak, Tanrı’nın yardımıyla her birini bekleyen yeni belalara doğru yol aldılar.

21. Vadi Şampiyonu

Haberci, Beaufrere malikânesinden çıkıp da telgrafhaneye vardığında yağmur dinmiş, ay ışıldamaya başlamıştı; yükünü boşaltarak hafiflemiş beyaz bir bulut kümesi gökyüzünde sürüklenmekteydi. Çok yorgun olan haberci topallayarak içeri girdi.

“Ne oldu bacağına?” diye sordu Bay Grogan. “Bütün gün topalladın durdun.”

“Önemli bir şey değil,” dedi Homer, “Başka telgraf var mı?”

“Yeni bir şey yok. Birazdan eve gidebilirsin. Şimdi söyle bakalım, ne oldu bacağına?”

“Öğleden sonra 200 metre engelliği koşarken bağlardan biri incindi sanırım. Bay Spangler Vadi Şampiyonu olmuş vaktiyle bu yarışta; bir gün ben de Vadi Şampiyonu olmak isterim doğrusu. Yalnız bu yıl başarabileceğimi sanmıyorum. Homer bacağını birkaç kez hareket ettirdi. “Bu gece merhemle ovarım. Topalladığımı fark ediliyor mu?”

“Yani, çok değilse de birazcık fark ediliyor. Bisiklete rahat binebiliyor musun?”

“Elbette. Ağrıyan bacağımı yukarı kaldırırken biraz acıyor, o yüzden sağ ayağıma yükleniyorum. Bazen de sol ayağımı pedaldan kaldırarak bacağımı sarkıtıyorum. Böylece dinlenmiş oluyor. Sanırım bir bağ incindi, bu akşam merhemle ovarsam geçer.”

Bir sessizlik oldu. Sonra yaşlı telgrafçı, “Konuş evladım, anlat,” dedi.

“Ben de konuşmak istiyorum zaten, ama nereden başlayacağımı bilmiyorum. Bu işe girmeden önce hiçbir şey bilmiyormuşum. Bir sürü şey biliyordum tabii ama şimdi bildiklerimin yarısını bilmiyordum. Belki de hiçbir zaman bilemeyeceğim. Kimse de bilmeyecek, kim bilir! Ama bilmesi gereken biri varsa, o ben olmalıyım. Ben öğrenmek istiyorum, her zaman da isteyeceğim; sanırım daima çabalayacağım bunun için. Ama nasıl bilebilirsin ki? Kim her şeyi yerli yerine oturtmuş da, anlamını keşfedebilmiş?”

Bay Grogan, “Onu bilemem, ama pes etmemekteki kararlılığın hoşuma gitti,” dedi.

“Bunun için çabalamaya devam etmek zorundayım. Başkaları ne hissediyor bu konuda bilmiyorum; ayrıca bunu size anlatabilir miyim, anlatamaz mıyım, onu da bilmiyorum ama ben herkesin gördüğü kimse değilim. O gördüklerinden farklı biriyim, daha mükemmel biri. Bazen bu durumla nasıl baş edeceğimi bilemiyorum. Sizden başkasına bunu açıklamaktan utanırım Bay Grogan, ama günün birinde çalışıp çabalayıp bütün çocuklar için mutlaka bir şey yapacağım; başı ne türden bir derde girmiş olursa olsun, her cinsten çocuk için... Ne olacak bilmiyorum ama bir şey olacak mutlaka. Yani doğru dürüst bir şey elbette.”

Homer, konuştuğu süre içinde bacağı iyileşmiş mi diye bir deneme yaptı. İyileşmemiştir.

“İçinde bulunduğumuz durum hoşuma gitmiyor, Bay Grogan. Neden bilmiyorum ama daha iyi olsun istiyorum. Yani daha iyi olması gerekir diye düşündüğümünden belki. Okulda bir alay güldürücü şey söylüyorum, ama öğretmenlere sorun çıkartmak için değil, içimden öyle geldiği için.

Herkesin kafası öyle karışık, her şey öyle ters ki, arada sırada komik şeyler söylemekten kendimi alamıyorum. Bana kalırsa hayattan keyif almak da hakkımız. Ben istesem de kibar olamam, içimden gelmiyorsa nezaket gösteremem.”

Bacağını tekrar kastı; sanki kendine ait değilmiş gibi, “Anlaşılan bir derdi var,” dedikten sonra saate baktı. “On ikiyi beş geçiyor, ben artık eve gitsem iyi olacak Bay Grogan. Pek uykum yok, yarın da cumartesi. Eskiden cumartesi en sevdiğim gündü, artık değil. Sanırım yarın da geleceğim buraya. Belki yardıma ihtiyacınız olur.” Yemek kutusunu masadan aldı. “Şimdi bir sandviç istemez misiniz, Bay Grogan?”

Yaşlı telgrafçı, “Hiç fena olmaz, evladım,” dedi. “Evet isterim, acıkmışım.” Bay Grogan açık kutudan bir sandviç alarak ısırdı. “Lütfen annene benim tarafımdan teşekkür et,” dedi.

“Hiç önemi yok.”

“Yok hayır, lütfen teşekkür et benim için.”

Homer, “Baş üstüne efendim,” diyerek odadan çıktı.

22. Soyguncu

Telgrafhanede yalnız kalan Bay Grogan ağır ağır masasını toplamaya başladı. O da vaktiyle gençti ve bir zamanlar dünyanın en süratli telgrafçısıydı. Kendi kendine, usul usul, hayatının çok eski bir döneminden kalma bir melodiyi mırıldanıyordu. Yaşlı adam çalışırken Thomas Spangler içeri girerek dosdoğru masasına gitti. Corbett'ten az önce çıktığı için alkolün tesiriyle, delişmenlikle olgunluk karışımı bir mutluluk içindeydi. Telgrafçıya baktı, ama bir şey söylemedi. Karşılıklı anlayışa dayalı bir ilişkileri vardı. Çoğu zaman bir iki saat hiç konuşmadan çalıştıkları olurdu. Spangler uğur getiren yumurtayı telgraf yığınının üzerinden aldı, şaşırtıcı simetrisini dikkatle inceledi. Sonra tekrar telgrafların üzerine koydu. Kızı hoşnutlukla hatırlayarak, onun konuşurken yaptığı gibi dudaklarını büzdü.

“Beni sahiden seviyorsun, değil mi?”

Yaşlı telgrafçı müdür beye baktı.

“Bir şey mi dedin, Tom?”

“Willie, genç bir hanım seni her gördüğünde, ‘Beni sahiden seviyorsun, değil mi?’ derse ne düşünürdün?”

“Büyük ihtimal bunu nasıl keşfettiğini merak ederdim.”

“Aynen, ben de öyle.” Spangler mutluluk ifadesini silmeye çalışırcasına yüzünü ovuşturdu. “Bu akşam önemli bir şey oldu mu?”

“Her zamanki gibi, yağmuru saymazsak.”

“Yeni haberci nasıl? İşe yarıyor mu?”

“Şimdiye kadar gelenlerin en iyisi? Sen nasıl buluyorsun?”

“İş var mı diye sorduğu andan itibaren kanım kaynadı çocuğa,” dedi Spangler. “Beni sahiden seviyorsun, değil mi?” Diana Steed’in bu birkaç kelimeyi nasıl da harikula-de bir şekilde söylediği aklından çıkmıyordu. “Artık eve gidebilirsin, Willie. Biraz daha işim var, bitirince büroyu ben kapatırım.”

“Ev mi? Eğer bir mahzuru yoksa Tom, burada seninle biraz daha kalmayı tercih ederim. Eve gidince uyumaktan başka yapacak işim yok, halbuki uyku tutmuyor bir türlü. Korktuğum için herhalde.”

“Korkacak bir şey yok ki Willie! Sen olmasan bu büro-da benim elim ayağıma dolanır. Yüz yaşına kadar yaşayacak, hayatının sonuna kadar her gün çalışacaksın.”

“Sağ ol,” dedi yaşlı telgrafçı. Biraz durdu, sonra yumuşak bir sesle, “Bu akşam gene bir nöbet geçirdim, ciddi bir şey değil, merak etme, ama ne zamandır hissediyordum geleceğini. Oğlan buradaydı. İlaç almaya gönderdim onu. Her gün doktor kontrolü gerekiyor ama gitmeye korkuyorum. Bir de dinlenmem lazım tabii.”

“Doktorlar her şeyi bilmez, ama belki biraz dinlensen iyi olur.”

“Dinleneceğim Tom, dinleneceğim; vakti gelince büyük istirahatata çekileceğim.”

“Köşe başına, Corbett’e kadar uzan, kendine bir içki söyle. Biraz piyano dinle. Sonra gel, geçmişî yâd edelim. Wolinsky’yi, Tomlinson’u ve ihtiyar Davenport’u analım. Telgraf hatlarını döşeyen Harry Bull’u, çatlak Fred

McIntyre'ı, şahane Jerry Beattie'yi... Haydi Willie, git bir kadeh iç de gel, dönünce eski günleri anarız.”

“Benim içki içmemem gerekiyor Tom.”

“İçmemen gerektiğini biliyorum ama içmeyi sevdiğini de biliyorum. Kimi zaman, insanın yapmayı sevdiği şey, yapması gerekenden daha önemlidir. Haydi gidip bir kadeh bir şey iç.”

“Pekâlâ Tom,” diyen Bay Grogan telgrafhaneden çıktı.

Üç dört dakikadan beri telgrafhanenin önündeki kaldırımında ileri geri gidip gelen genç bir adam, arada sırada uzanıp içersini gözlüyordu. Sonunda içeri girerek tezgâhın önünde durdu. Onu gören Spangler, yanına gitti.

Kim olduğunu hatırlayarak, “Nasılsın?” diye sordu. “Çoktan Pennsylvania’ya doğru yola çıkmışsındır sanıyordum. Annen istediğin parayı göndermişti sana. Gelip hemen bana ödemen gerekmezdi.”

Genç adam, “Parayı ödemek için gelmedim,” dedi. “Dilenmeye de gelmedim. Daha fazlasını almaya, kaldırmaya geldim.”

Spangler, “Derdin ne?” diyecek oldu.

Genç adam sağ cebinden çıkarttığı bir tabancayı titreten eliyle Spangler’a doğrultarak, “Derdim bu işte,” dedi. Hâlâ ayılmamış olan Spangler, durumu kavrayamamıştı.

“Davran bakalım! Burada ne kadar para varsa sököl! Herkes herkesi öldürüyor zaten, ben de seni öldürmüşüm ne fark eder. Beni de öldürecek olsalar umurumda değil. Heyecanlıyım ve mesele çıksın istemiyorum. Onun için çık paraları, durma!”

Spangler para çekmecesini açtı ve çeşitli gözlerde duran paraları çıkarttı. Silindir şeklinde paketlenmiş madeni paraları ve açıktaki bozuklukları adamın önüne sürdü.

“Sana bu parayı verirdim zaten,” dedi Spangler. “Tabancanın namlusunu burnuma dayadığın için değil, ihtiyacın olduğu için. Al hepsini, trene bin, evine, ait olduğun yere git. Kimseye soyguna kalkıştığından söz etmem. Ben kapatırım bu açığı. Yaklaşık yetmiş beş dolar var orada.”

Delikanlının parayı almasını bekledi, ama o dokunmadı bile.

“Ciddi söylüyorum,” dedi Spangler. “Parayı al, git. İhtiyacın olduğunu biliyorum. Sen suçlu değilsin; iyileşmeyecek kadar hasta da değilsin. Annen seni bekliyor. Bu para benim ona armağanım olsun. Kabul etmekle hırsızlık etmiş olmazsın. Al onu, tabancayı şuraya koy ve git evine. At o silahı elinden, kendini daha iyi hissedersin!”

Genç adam silahı tekrar ceketinin cebine koydu. Silahı tuttuğu elini titreyen dudaklarına götürdü. “Dışarı çıkıp kendimi vurmaliyim,” dedi.

“Ahmak gibi konuşma,” dedi Spangler. Paraları toplayıp delikanlıya uzattı. “İşte bütün para bu. Al ve evine git. İstersen silahını bana bırak. Al şu parayı, diyorum. Hepsi senin, silah zoruyla almana gerek yok. Neler hissettiğini anlıyorum, çünkü ben de hissettim aynı şeyleri. Hepimiz hissettik. Mezarlıklar ve ıslahevleri, talihin yüzlerine gülmediği, zor koşulların üstesinden gelememiş iyi kalpli Amerikalı çocuklarla dolu. Hiçbiri suçlu değil. Bak işte...” dedi şefkatle, “Al şu parayı da git evine.”

Genç adam tabancayı cebinden çıkartarak tezgâhın üzerinden Spangler’a doğru itti, o da alıp çekmeceye koydu.

“Kim olduğunuzu bilmiyorum ama bugüne kadar kimse benimle böyle konuşmamıştı. Tabancayı istemiyorum, parayı da almayacağım. Eve gidiyorum. Buraya nasıl daldıysam, öyle çıkıp giderim.” Bir süre öksürdükten sonra,

“Annem bu otuz doları nereden buldu bilmiyorum. Kenarda hiç parası yoktu. O paranın birazını içkiye harcadım, birazını da kumara...”

“Gel içeri, otur,” dedi Spangler. Genç adam bir anlık tereddüitten sonra Spangler’ın masasının yanındaki sandalyeye oturdu. Spangler da masasına geçti. “Derdin nedir?” diye sordu.

“Tam olarak bilmiyorum, belki verem oldum, emin değilim. Henüz yakalanmamışsam eğer, içinde bulunduğum koşullarda, eli kulağındadır! Şikâyet etmeyi sevmem ama bir alay kötü şey geldi başıma, ancak kabahatin kendimde olduğunu da biliyorum. Şimdi artık gideyim. Teşekkürler. Sizi unutmamaya gayret edeceğim.” Genç adam gitmeye davrandı.

“Dur bir dakika,” dedi Spangler. “Otur şöyle, biraz ağırdan al. Dünya kadar vaktin var artık. Hiç acele etme bundan böyle. Senin gibi biri neye ilgi duyar?”

“Bilmiyorum. Nereye gideceğimi bilmiyorum. Gittiğim yerde ne yapacağımı ya da neye inanacağımı da! Hiçbir şey bilmiyorum. Babam vaizmiş, ben üç yaşındayken ölmüş. Ne yapacağımı hiç bilmiyorum.” Spangler’a baktı, “Ne yapabilirim?” diye sordu.

“Belirli bir şey olması şart değil. Ne olursa! Onurlu bir iş olduktan sonra insanın ne yaptığı önemli değil.”

“Ben kendimi bildim bileli tatmin olmayan, huzursuz bir insanım. Bunun niye böyle olduğunu bilmiyorum. Hiçbir şeyin anlamı yok benim için. İnsanları sevmiyorum. Yakınlarında olmaktan hoşlanmıyorum. Onlara güvenmiyorum. Hayat tarzlarından da, konuşma biçimlerinden de, inançlarından da, birbirlerini itip kakmalarından da hazetmiyorum.”

“Yeryüzündeki herkesin zaman zaman bu tür duygulara kapıldığı olur.”

“Kendimi anlamıyor değilim. Sanırım anlıyorum. Hiçbir mazeretim yok. Her şeyden ben sorumluyum. Ama artık yorgun düştüm, usandım, hastayım da üstelik. Hiçbir şey ilgimi çekmiyor. Tüm dünya çıldırmış. Kendi istediğim tarzda yaşamam mümkün değil, başka türlüünü de yaşamak istemiyorum. İstediğim ya da ihtiyacım olan şey para değil. İş bulabileceğimi biliyorum, özellikle de şimdi. Ama iş verecek olan ciğeri beş para etmez insanları sevmiyorum. Onların önünde boynumu bükmekten hoşlanmam, kimsenin beni gütmesine de razı olamam. Pennsylvania’da, York’ta birkaç işe girip çıktım. Her seferinde kavga ettim ve kovuldum. Üç ya da dört gün, bir hafta, ya da bir buçuk hafta... En uzun kaldığım iş bir ay sürdü.”

“York’ta orduya yazılmak istedim. Bunun iyi bir şey olabileceğini, bir yerlere gidileceğini, belki de öldürüleceğimi düşündüm. Eğer orduda sana höt zöt edecek olsalar, tam manasıyla olmasa da, hiç değilse dürüst bir amaca yönelik olduğu için kabul edilebilir. Gerçekten öyle mi, değil mi bilmiyorum tabii, ama en azından öyle olması gerekiyor. Ne var ki kabul etmediler beni, sağlık muayenesinde geri çevrildim. Sade ciğerlerim değildi mesele, başka şeyler de buldular. Merak edip sormadım ne olduğunu.”

Genç adam yine bir öksürük nöbetine tutuldu. Bu kez neredeyse bir dakika aralıksız öksürdü. Spangler masasının çekmecesinden küçük bir şişe çıkardı.

“Al bir yudum iç bundan.”

“Teşekkürler,” dedi genç adam. “Gereğinden fazla içiyorum ama şimdi ihtiyacım var içkiye.” Bir yudum alıp şişeyi Spangler’a uzattı. “Teşekkürler,” dedi bir kez daha.

Spangler, delikanlıyı biraz daha konuşturmanın ona iyi geleceğini düşünerek, “Neler okuyorsun?” diye sordu.

“Ne olursa. Yani en azından evdeyken öyleydi. Babamın pek çok kitabı vardı, sade dini kitaplar da değil, iyi yazarlardan iyi kitaplar. Benim içlerinde en sevdiğim William Blake’ ti. Belki bilirsiniz eserlerini. Babamın kitaplarının hepsini okudum, bazılarını iki hatta üç defa. Severdim okumayı, ama geçti artık. Gazetelere bile bakmak istemiyorum şimdi. Biliyorum ne yazdıklarını. Her gün, her yerde yolsuzluk ve cinayet; hiç kimse hiçbir şey yapamıyor bunu önleyecek.”

Başını ellerinin arasına aldı, yumuşak bir sesle, gözlerini yerden ayırmadan konuşmayı sürdürdü.

“Bana yaptıklarınız, ya da olduğunuz gibi bir insan olduğunuz için nasıl teşekkür etmeliyim size! Ama şunu bilin ki, eğer benden korksaydınız ya da acımasız davranmış olsaydınız, sizi vurabilirdim. Dünyada herkes ya korkak ya da zalim. Şimdi artık buraya silahla para gasp etmek amacıyla gelmediğimi biliyorum. Anlayabilecek misiniz bilmem ama tabancayla buraya gelmemin nedeni, bu dünyada bir başkasına dürüst davrandığına tanık olduğum yegâne adamın, gerçekten öyle olup olmadığını, sırf dürüst olduğu için mi böyle davrandığını, kesin olarak öğrenmek içindi. Bunun tesadüf olup olmadığını anlamak için geldim. Kimsenin gerçekten dürüst olabileceğine inanamıyordum. Bu benim her şeye ve herkese karşı hislerimi, çok uzun zamandan beri insan soyunun umutsuz ve yoz olduğuna, dünyada saygı görmeyi hak edecek tek bir kimse bile bulunmadığına ilişkin hislerimi, alt üst etti. Ne zamandır düşkünlerden olduğu kadar, kendini beğenmişlerden de tiksinti duyuyordum. Ama sonra evden binlerce mil uzaktaki yabancı bir şehirde birdenbire dürüst bir adama rastla-

dım. Huzurum kaçtı. Uzun zaman bundan rahatsız oldum. İnanamıyordum. Bu işin aslını öğrenmeliydim. Doğru olmasını arzu ediyordum. İnanmak istiyordum, çünkü yıllardır kendi kendime, ‘Dünyanın yozlaştırmadığı bir insan bulayım ki, ben de yozlaşmaktan kurtulayım; buna inanarak yaşayabileyim,’ diyordum. İlk karşılaşmamızda emin olamadım, ama artık kuşku yok. Başka hiçbir şey istemiyorum sizden. İstedğim her şeyi verdiniz bana. Daha fazlasını veremezsiniz. Anladığınızı biliyorum. Yerimden size veda etmek üzere kalkacağım. Benim için endişelenmenize gerek yok. Eve, ait olduğum yere gidiyorum. Bu hastalık beni öldüremeyecek; yaşayacağım. Ve bundan böyle nasıl yaşanacağını bileceğim.” Genç adam başını hemen kaldırmadı. Sonra yavaşça doğruldu, Spangler’a baktı. “Çok teşekkür ederim,” dedi.

Spangler, genç adamın telgrafhaneden çıkışını izledi; sonra para çekmecesini açarak paraları yerine koydu. Tabancayı alıp kurşunlarını çıkarttı, tekrar çekmeceye bıraktı; kurşunları ceketinin cebine koydu. Günlük telgrafların durduğu çelik rafa doğru gitti. Telgraf tomarının içinden delikanlının annesine gönderdiği telgrafı buldu. Temiz bir kâğıt alarak yazmaya başladı:

BAYAN MARGARET STRICKMAN

1874 BIDDLE SOKAĞI

YORK, PENNSYLVANIA

SEVGİLİ ANNE. PARA İÇİN TEŞEKKÜRLER. YAKINDA GELİYORUM. HER ŞEY YOLUNDA.

Yazdıklarını okudu ve “yolunda” yerine, “O.K.” yazmaya karar verdi. Bir an genç adamı zihninden geçirdikten sonra ekledi: “Sevgiler, John”. Bay Grogan’ın masasına giderek operatörü aradı. Birkaç saniye sonra çağrısına cevap

geldi. Spangler telgrafı hafif vuruşlarla ilettikten sonra hat-
tın öbür ucundaki operatörle konuştu, tirelerle noktaları
dinlerken gülümsüyordu; cevabını verdikten sonra kalkıp
masasına geçti.

Bay Grogan büroya girerek az önce genç adamın işgal
etmiş olduğu iskemleye oturdu.

“Şimdi nasılsın?” diye sordu Spangler.

“Elbette daha iyiyim. İki kadeh içtim, Tom. Askerlerin
şarkılarını dinledim. Mekanik piyanoya da, eski şarkılara
da bayılıyorlar, daha önce hiç duymamış oldukları şarkı-
lara.”

Spangler, “Beni sahiden seviyorsun, değil mi?” dedi.
“Boyuna bunu söylüyor, hem tam da böyle söylüyor. Gali-
ba evleneceğim onunla.”

Spangler, bir an için Diana Steed’i hayal etmekten vaz-
geçerek arkadaşının yüzüne baktı, “Eski şarkılar güzeldir,”
dedi.

Bay Grogan, “İhtiyar Davenport nasıl söylerdi o balad-
ları* hatırlıyor musun, Tom?”

“Hatırlamaz olur muyum! Bu büro durdukça kulağım-
dan gitmeyecek sesi. Şimdi bile kulağımda. Sadece eski ba-
ladlar değil, kilise şarkıları da. İhtiyar Davenport’un her
pazar söylediği kilise şarkılarını unutma.”

“Unutmadım tabii. Bir bir hepsini hatırlıyorum. Tanrı-
tanımaz olduğu iddiasındaydı ama pazarları gün boyu ila-
hiler okurdu. Tütün çiğner, telgraf gönderir, şarkı söyler,
çiğnenmiş, yaş tütünleri tükürük hokkasına fırlatırdı. Pa-
zar sabahları ilk sözü, ‘Hoş geldin latif sabah, kutsal istira-
hat günü’ olurdu. Büyük adamdı, Tom. Sonra haykırırca-
sına, ‘Bu nur saçan günde, günümüz aydın olsun,’ derdi.”

* balad: [İng. *ballad*] Serbest biçimli romantik şarkı. [Çev.]

“Hatırlıyorum,” dedi Spangler.

“Sonra şarkıya başlardı, ‘Yüce Rabbim, gündüzün ve gecenin tanrısı, bize ışığı armağan ettiğin için sana minnettarız.’ Hey gidi koca Tanrıtanımaz! Hayatı ve ışığı her şeyden çok severdi. Günün sonunda ağır ağır iskemlesinden kalkar, gerinir ve usuldan, ‘Gün bitti, gece gelmek üzere’ diye şarkıya başlardı. Güzel, eski şarkıların hepsini bilir, ayrı ayrı hepsini severdi. Tanrıyla dalga geçen bir Tanrıtanımazmış gibi, ‘Yüce Kurtarıcı!’ diye seslenirdi. ‘Geceyi kutsa nefesinle, ruhlarımızı sükûnete kavuştur; Günahlarımızı ve arzularımızı itirafa geldik. Kurtarmaya ve şifa vermeye kadir olan Sensin.’ ”

Ölümünün üzerinden uzun yıllar geçmiş olan arkadaşını anmak telgrafçıyı hüzünlendirmişti. “Hakikat bu, Tom. Söylediği şarkı hakikatin ta kendisi.”

Telgrafhane müdürü, ışıkları söndürmek ve büroyu kapatmak için yerinden kalkarken eski dostuna gülümseyerek omzunu okşadı.

23. Karabasan

Homer Macauley nihayet yatağındaydı ama kendini ha bire bir o yana bir bu yana atıyor, çırpınıp duruyordu. Rüyasında, 200 metre alçak engelliği yeniden koşuyordu. Ne var ki her engelde, ona mani olmak isteyen Byfield çıkıyordu karşısına. Homer'in aştığı engeller birer birer devriliyordu. Her engelde Byfield karşısındaydı. Derken bacağının ağrısı öyle dayanılmaz bir hal aldı ki, koşmaya çalışınca yere kapaklandı. Ama anında kalkarak Byfield'in ağzına bir yumruk yapıştırdı. "Beni durduracağını mı sanıyorsun? Asla durduramazsın beni!" diye bağırdı. "Ne alçak engelli, ne yüksek engelli, hiçbirinde durduramazsın!.."

Yeniden koşmaya başladı. Önceleri topallıyordu ama giderek düzeldi. Bir sonraki engel çok yüksekti: iki buçuk metre! Ne var ki, Homer Macauley, belki de Ithaca'nın en kudretli adamı, bu engeli de kusursuz bir sıçrayışla aştı.

Rüyanın devamında, üniformasını giymiş, dar bir yolda bisikletiyle hızla ilerliyordu. Aniden Byfield yolunu kesti. Ama Homer, her zamankinden daha çevik davranarak onu itti. "Sana demedim mi? Beni durduramazsın!" diye bağırdı. Gidonu yukarı doğru kaldırınca bisiklet yerden yükselerek uçmaya başladı. Byfield'in başının üzerinden geçerek, öte tarafa yumuşak bir iniş yaptı. Ancak yere iner inmez Byfield yine önünü kesti. Bunun üzerine bisiklet bir

kez daha yoldan ayrılarak adamın başının üzerine yükseldi; bu kez yerden altı metre yükseklikte adeta havada asılı kaldı. Ortada kalan adam, bu duruma hem şaşırmış hem de öfkelenmişti. “Bunu yapamazsın!” diye bas bas bağırdı. “Yerçekimi yasasına karşı geliyorsun!”

“Yerçekimi yasası umrumda değil!” diye bağırarak karşılık verdi Homer. “Ne ortalama değerler yasası ne de arz talep yasası, hiçbirini umursamıyorum. Beni durduramazsın! Pis solucan, sümüklü bokböceği. Seninle kaybedecek vaktim yok.”

Haberci gökyüzünde ilerlerken, çirkin adam yolun üzerinde tek başına kaldı, aşağılıktan da aşağı nasıl olunursa öyle!

Homer artık yükseklerde uçuyordu, kapkara bulutların içine dalmıştı. Uçarken, benzer üniformalı bir başka habercinin bisikletiyle kendisinden de hızlı uçarak kara bir buluttan çıktığını gördü. Tuhaftı ama, ikinci haberci sanki Homer’in kendisiydi; aynı zamanda da korktuğu biriydi. Homer onun kim olduğunu anlamak için peşine düştü.

İki bisikletçi uzunca bir süre yarıştıktan sonra Homer aradaki mesafeyi kapatmaya başladı. İkinci haberci birdenbire arkasına dönünce, Homer onun tıpkı kendisine benzediğini gördü. Ama, görünüşü aldatırsa da, önsezisiyle, onun aynı zamanda Ölüm habercisi olduğundan kuşku duymuyordu. Bisikletçiler hızla Ithaca’ya yaklaşıyordu. Homer, Ölüm habercisinin peşinde, her zamankinden daha hızlı gidiyor, onunla yarışıyor. Uzaklarda kasabanın tek tük ışıklarını, ıssız sokaklarını ve evlerini görebiliyordu. Homer öteki habercinin önüne geçerek, Ithaca’ya ulaşmasını önlemeye kararlıydı. Dünyada hiçbir şey onun Ithaca’ya varmasını engellemekten daha önemli değildi.

İki bisikletçi kıyasıya ama dürüstçe ve hiçbir hileye te-nezzül etmeden yarışıyor. Artık ikisi de yorulmaya baş-lamıştı ama Homer nihayet ona ulaşmayı başardı; yanı sıra uçarak tam onu Ithaca'dan uzaklaştırmaya çalışırken, öteki haberci aniden hızlanarak küçük kasabaya doğru yöneldi. Başarısızlığından dolayı büyük bir hayal kırıklığına uğra-yan Homer hâlâ var gücüyle yarışıyor. Çok geçmeden öteki habercinin kendisini çok geride bırakarak hızla It-haca'ya yaklaştığını gördü. Homer artık yarışacak halde değildi. Ölüm habercisini kovalayacak gücü kalmamıştı. Düşmeye başlayan bisikletin üzerinde neredeyse bayı-lacaktı. Öteki haberciye bağırmaya başladı: "Ithaca'ya git-me! Rahat bırak onları!"

Çocukcağz büyük bir kederle hıçkırıyordu.

Homer, Santa Clara Caddesi'ndeki evde rüya görür-ken, küçük kardeşi Ulysses yatağının başına gelmiş onu dinliyordu. Karanlık evde yolunu bularak annesinin oda-sına gitti doğruca. Sarsarak uyandırdı onu. Annesi ya-takta doğrulunca, elinden tutarak hiçbir şey söylemeden Homer'in yatağına götürdü. Bayan Macauley kısa bir sü-re onu dinledikten sonra Ulysses'i yatağına yatırıp üzerini örttü; ağlayan oğlunun yanına geldi. Yumuşacık bir sesle, "Sakin ol Homer. Uyu yavrum. Çok yorgunsun, dinlen-melisin. Uyu artık. Rahat uyu," dedi. Habercinin hıçkırık-ları dindi, çok geçmeden yüzündeki kaygılı ifade silindi. "Uyu yavrum, rahat uyu," dedi annesi.

Homer uyumuştı. Anne küçük oğluna baktı, o da uy-kuya dalmıştı. Odanın köşesinde Matthew Macauley'in durmuş, gülümseyerek onları seyrettiğini gördüğünü san-dı. Yavaşça yerinden kalktı, çalar saati alarak kendi odası-na geçti.

Haberci, uykusunda karanlık, korkunç bir diyardan, aydınlık, sakin bir diyara geçti. Homer Macauley yeni uykusunda kendisini bir incir ağacının altında sırtüstü yatar buldu. “Bu,” dedi kendi kendine, “Riverview’da gördüğüm, tembel tembel akan ırmağın kıyısında, güneş altında kavrulurken adeta gülen, her şeyi de güldüren incir ağacı olmalı. Hatırlıyorum bu yeri. Geçen yaz Marcus’la yüzme-ye gelmiştik buraya. Sonra kıyıda oturmuş, bu dünyada neler yapacağımızı konuşmuştuk.”

Bulunduğu yerin güzelliğinin farkında olmanın yanı sıra, anılarının uyandırdığı sıcak duygularla, ağacın altındaki çimenlikte keyifle gerindi; uykuda olduğunu tamamen unutmuştu.

Sırtında o yaz günü, Marcus’la beraberken giydiği eski giysiler vardı. Önünde, yumuşak toprağa saplanmış bir olta duruyordu; ama bu o güne değil, çok çok eskilere ait bir görüntüydü. Derken, Homer Macauley, çayırın ve ağaçların çok ötesindeki dar patikadan, güzel Helen Eliot’un kendisine doğru geldiğini gördü; onun da ayakları çıplaktı, üzerinde sapsade, ince pamuklu bir elbise vardı. “Bu Helen Eliot, işte âşık olduğum kız!” dedi kendi kendine. Gülümseyerek yerinde doğruldu, kızın yürüyüşünü izledi, onu karşılamak için ayağa kalktı. Hiç konuşmadan, ağırbaşlı bir tavırla kızı elinden tuttu, birlikte incir ağacına doğru yürüdüler. Sonra Homer gömleğiyle pantolonunu çıkartarak tatlı suya daldı. Kız da bir çalının arkasına gidip elbisesini çıkarttı. Homer onun kıyıya gelişini, bir anlık duraksamadan sonra suya dalışını izledi. Sakin ırmakta bir süre birlikte yüzdüler. Sonra çıkarak, güneşin altında, kumsalda uyuyakaldılar.

24. Kayısı Ağacı

Ulysses Macauley çok erken kalkmış, sabahın ilk ışıkları ortalığı aydınlatırken, hoplaya zıplaya, ineği olan bir adamın çiftliğinin yolunu tutmuştu. Oraya varır varmaz gördü ineği; durduğu yerden uzun uzadıya seyretti onu. Bir süre sonra ineğin sahibi küçük evinden çıktı. Bir koyuyla bir tabure taşıyordu. Dosdoğru ineğin yanına gidip sütünü sağmaya başladı. Ulysses yanaşa yanaşa, adamın hemen arkasına kadar gelmişti. Ama hâlâ iyi göremiyordu. Diz çöktü, artık neredeyse ineğin altındaydı. Adam çocuğu gördü ancak ses çıkarmayarak sağma işine devam etti. Oysa inek dönüp şöyle bir süzmüştü Ulysses'i. Ulysses de ona bakışlarıyla karşılık verdi. İnek çocuğun o kadar yakınına gelmiş olmasından hoşlanmamış gibiydi sanki. Ulysses ineğin altından çıkarak biraz uzağa gitti, izlemeyi oradan sürdürdü. İnek hâlâ ona bakıyordu; bu nedenle Ulysses, belki onunla dost olabileceğini aklından geçirdi.

Ulysses eve dönerken o sırada ahır inşa etmekte olan bir adamı seyretmek için durdu. Adamın öfkesi burnundaydı; sinirli ve sabırsız olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu; belli ki böyle bir işe girdiği için bin pişmandı. Öfkesi yaptığı işe de yansıyor, boyuna terslik çıkıyordu. Ulysses durumu kavramaya çalıştıysa da, hiçbir şey anlamadı.

Ulysses, tam Santa Clara Caddesi'ne geri geldiği sırada,

Bay Arena işine gitmek üzere bisikletiyle oradan ayrılıyordu. Mary Arena verandadan babasına el salladıktan sonra içeri girdi.

Ithaca'da bir cumartesi sabahıydı. Pek uzakta olmayan bir evden sekiz dokuz yaşlarında bir oğlan çıktı. Ulysses ona el salladı, oğlan karşılık verdi. Lionel Cabot, mahal-
lenin budalasıydı ama öyle de olsa gerçek bir insandı; ve-
fakâr, yüce gönüllü ve iyi huylu. Lionel az sonra Ulysses'e
tekrar baktı ve yapacak başka bir şey bulamadığı için bir
daha el salladı. Ulysses de ona karşılık verdi. Bu selamlaş-
ma kısa aralıklarla, August Gottlieb Bay Ara'nın dükkânı-
nın bitişiğindeki evinden çıkana kadar sürdü.

Homer Macauley on iki yaşını doldurup da mahallede-
ki çocukların önderliğini bırakınca, çetenin reisliğini Aug-
gie devralmıştı. Maiyetini görmek için şöyle bir çevresine
bakındı. Lionel'ı çok salak, Ulysses'i de çok küçük buldu-
ğu için her ikisini de yok sayıyordu ama gene de onları
selamladı. Sonra sokağın ortasına yürüyerek bir gazeteci
çocuk ıslığı çaldı. Yüksek perdeden, otoriter, buyurgan ve
kesinlik belirten bir ısıktı bu. Auggie ne yaptığını ve ne
elde edeceğini bilen bir adamın kendine duyduğu güven-
le beklemeye koyuldu. Hemen ardından bazı pencereler
açıldı ve cevabi ısıklar duyuldu. Çok geçmeden birkaç ço-
cuk koşarak gelip köşede toplandı. Üç dakika geçmemişti
ki bütün çete bir araya gelmişti: Reis Auggie Gottlieb, Nic-
kie Paloota, Alf Rife ve Şag Manukyan.

Nickie, "Nereye gidiyoruz, Auggie?" diye sordu.

"Henderson'un kayısıları olgunlaşmış mı diye bakma-
ya."

"Ben de gelebilir miyim?" diye sordu Lionel.

"Olur ama, eğer olmuşlarsa çalmayı becerebilir misin?"

"Çalmak günahtır," dedi Lionel.

Auggie, “Kayısı çalmak günah sayılmaz,” diyerek duruma açıklık getirdi. Sonra, “Ulysses sen eve dön; bu iş küçük çocuklara göre değil, tehlikeli,” dedi.

Ulysses üç adım geri çekilip durdu, izlemeye koyuldu. Auggie’nin emrinden ne incinmiş ne de ona bozulmuştu. Kuralları anlıyordu. Yaşı yetmiyordu henüz, o kadar. Ama kurallara saygılı olmakla birlikte, çeteye katılma arzusunu bastırması mümkün değildi.

Çocuklar Henderson’un bağının yolunu tuttular. Anayoldan değil de, patikalardan, boş tarlalardan geçip çitlerden atlayarak gidiyorlardı. Maceracı bir ruhla zor yolları denemek istiyorlardı. Ulysses, çok geriden olmasa da güvenli bir uzaklıktan onları takip ediyordu.

Auggie çete üyelerine, “Dünyada olgun kayısı kadar lezzetli meyve az bulunur,” dedi.

“Kayısılar mart ayında olgunlaşır mı?” diye sordu Nickie Paloota.

“Nisanın eli kulağında. Çok güneş görürse kayısılar erkenden olgunlaşır.”

Alf Rife, “Son zamanlarda çok yağmur yağdı,” dedi.

Auggie, “Kayısılar nasıl sulu oluyor sanıyorsun?” dedi. “Yağmur sayesinde tabii. Yağmur, güneş kadar önemli kayısılar için.”

“Gündüz güneş, gece yağmur,” dedi Şag Manukyan. “Isıt onları, bol su ver. Ağaçta bir sürü olgun kayısı bulacağımıza bahse girerim.”

Alf Rife, “Umarım öyle olur,” dedi.

Nickie Paloota, “Kayısılar için daha çok erken. Geçen yıl ancak haziranda olgunlaşmışlardı,” dedi.

“O geçen seneydi,” dedi Auggie. “Şimdi bu sene!”

Çocuklar ünlü kayısı ağacına yüz metre kadar yaklaşın-

ca onu uzaktan seyretmek için durdular. Yemyeşil ve çok güzeldi, yaşlı ve heybetliydi duruşu. Henderson'un arka bahçesinin köşesini işgal ediyordu. Mahallenin çocukları, ihtiyar Henderson'un kayısı ağacını on yıldan beri yağmalyordu. Henderson harap evinde, her bahar onların gelişini bir tür keyif ve ilgiyle izler; her defasında son dakikada ortaya çıkıp hepsini korkutur, böylece kendisinden bekleneni yapmış, çocukları tatmin etmiş olurdu. Evde, perdesi örtük pencerenin önünde oturmuş kitabını okurken başını kaldırdı. "Şu işe bak hele," dedi kendi kendine. "Kışın ayazında, martta kalkmış kayısı çalmaya geliyorlar." Perdenin aralığından çocukları gözetleyerek, sanki onlardan biriymiş gibi, "İhtiyar Henderson'un ağacından kayısı çalmaya geliyorlar. İşte geldiler, usul usul... Hah hah hah!" diyerek güldü. "Şunlara bak, hele şu ufaklığa! Dört yaşında ancak var. Yeni biri. Gelin çocuklar, gelin şu yaşlı, muhteşem ağaca. Elimde olsaydı siz çalasınız diye onları olgunlaştırırdım, inan olsun!"

Auggie çeteyi bilgilendirir, yönlendirir ve saldırıya hazırlarken Henderson da izliyordu onları. Çocuklar, ağacı ihtiyatla kuşattı, yürekleri umut ve korkuyla pıt pıt atıyordu. Kayısılar yeşil de olsa, Henderson'un ağacındaydı, öyleyse onun malıydı. Onları her halükârda toplamaya gelmişlerdi; dolayısıyla olgunlaşmamış olsalar bile durum değişmeyecekti. Bu yüzden olgun olmalarını diliyorlardı canı gönülden. Ama bir taraftan da korkuyorlardı. Henderson'dan korkuyorlardı, günah işlemekten korkuyorlardı, yakalanmaktan, suçlanmaktan ve daha da ötesi kayısıların olgunlaşmamış olmasından korkuyorlardı.

Çocuklar neredeyse ağacın yanı başına gelmişti. Nickie Paloota fısıltıyla, "Belki evde değildir," dedi.

“Evdedir,” dedi Auggie. “O hep evde olur. Sadece saklanıyor. Bu bir tuzak. Amacı bizi yakalamak. Dikkatli olun! Nereden çıkacağı belli olmaz. Ulysses sen eve git.”

Ulysses söz dinleyerek üç adım geriledi. Muhteşem ağaca karşı girişilecek muhteşem düelloyu izlemek üzere beklemeye koyuldu.

Şag, “Olgunlaşmışlar mı Auggie?” diye sordu. “Hiç sararan var mı?”

“Her şey yemyeşil,” dedi Auggie. “Yani yapraklar, kayısılar onların altında. Telaş etmeyin. Lionel nerede?”

“Buradayım,” diye fısıldadı Lionel. Çok korkuyordu.

Auggie, “Tetikte dur. İhtiyar Henderson’u görürsen tabanları yağla,” dedi.

Sanki Henderson görünmez bir adam ya da tavşan kadar küçük, otların arasından fırlayıverecek bir yaratıkmış gibi. “Nerede o?” diye sordu Lionel.

“Ne demek nerede o? Herhalde evindedir. Ama Henderson’un ne yapacağı belli olmaz. Belki bir yerde saklanıyordur bizi ansızın şaşırtmak için.”

Alf Rife, “Ağaca sen mi tırmanacaksın?” diye sordu Auggie’ye.

“Ya kim tırmanacak? Ama önce bakalım kayısılar olmuş mu...”

“Auggie, olmuşsa da olmamışsa da, hiç değilse birazını aşiralım,” dedi Şag Manukyan.

“Üzme canını, bakarız çaresine. Olmuşlarsa bol bol toplarız.”

Lionel, “Ya yarın sabah Pazar Okulu’nda ne diyeceksin?” diye sordu.

“Lionel, kayısı aşırarak İncil’deki hırsızlıkla bir değil. O başka.”

“Öyleyse neden korkuyorsun?”

“Kimmiş korkan? Sadece ihtiyatlı olmamız gerekiyor, o kadar. Kaçmak dururken, niye yakayı ele veresin?”

Lionel, “Ben hiç olmuş kayısı görmüyorum,” dedi.

“Ama bir ağaç görüyorsun, değil mi?” dedi Auggie.

“Tamam ağacı görüyorum ama hepsi o kadar. Yemyeşil, koskocaman bir ağaç, çok da güzel Auggie.”

Artık çetenin tüm üyeleri ağacın altındaydı. Ulysses de yakın takipteydi. Kesinlikle korkmuyordu. Ne olup bittiğini pek anlamasa da, çok önemli bir şey olduğunun farkındaydı. Ağaçlarla, kayıslarla ilgili bir şey. Çocuklar yaşlı kayısı ağacının yeşil yapraklarla donanmış dallarını inceledi. Kayıslar henüz çok ufak, çok yeşil ve belli ki çok sertti.

Alf Rife, “Daha olmamışlar,” dedi.

“Öyle,” dedi Auggie. “Birkaç gün daha isteyecek anlaşılan; belki bir dahaki cumartesiye.”

Şag, “Evet, bir dahaki cumartesiye,” dedi.

“Çok kayısı var ama,” dedi Auggie.

Şag, “Eli boş dönemeyiz. Hiç değilse bir tane koparmalıyız, ham ya da olgun. Hiç değilse bir tane,” dedi.

“Tamam,” dedi Auggie. “Ben koparırım. Siz tabanları yağlamaya hazır olun.”

Hızla atılarak çetenin, Bay Henderson’un ve Ulysses’in hayranlık ve takdir dolu bakışları altında alt dallardan birine yapıştı. Tam o sırada Bay Henderson evden çıkarak, arkadaki verandanın merdivenlerinden indi. Çocuklar çil yavrusu gibi kaçıştılar.

Şag, “Auggie!” diye bağırdı, “Henderson!”

Auggie ormanda ürkmüş bir orangutan gibi, asıldığı dalda yaylandıktan sonra kendini toprağa bıraktı. Henüz ayakları yere değmeden koşmaya başlamıştı neredeyse;

tam o anda gözü Ulysses'e ilişti. Aniden durdu, “Koş Ulysses, koş!” diye bağırdı. “Koş!”

Ne var ki Ulysses yerinden kımıldamadı. Ne yapması gerektiğine karar verememişti. Auggie gerisin geriye koşup onu kaptığı gibi yeniden koşmaya başladı. Olup biteni izleyen ihtiyar Henderson, çocukların tümü gözden kaybolup da, ortalık sakinleşince kendi kendine gülümsedi, başını kaldırıp ağaca baktı. Sonra dönüp evine girdi.

25. Bay Ara

August Gottlieb'in gizli cemiyetinin üyeleri, ihtiyar Henderson'dan paçayı kurtarınca, önderlerini beklemek amacıyla, soluğu Bay Ara'nın dükkânının önünde aldılar. Sadık müritler, çok geçmeden o büyük adamın sokağın başında belirdiğini gördüler; Ulysses Macauley'i elinden tutmuş geliyordu. Cemiyetin üyeleri önderlerinin gelişini sessizlik içinde bekledi; işte nihayet gene bir aradaydılar. Her biri büyük bir dikkatle onun yüzünü okumaya çalışıyordu. Sonunda Alf Rife, "Hiç kayısı toplayabildin mi Auggie?" diye sordu.

Reis inançsızlığını dışa vuran bu kişiye şöyle bir baktıktan sonra, "Bunu sorman gerekmezdi," dedi. "Ağaca tırmandığımı gördün ya. Oradan bir kayısı kopartacağımı bilmen lazım." Bunun üzerine tüm üyeler (yani üye sayılmayan Lionel'dan başka herkes) hep bir ağızdan büyük bir hayranlıkla, "Göstersen Auggie, haydi kayısıyı görelim!" diye bağıştılar.

Küçük Ulysses hiçbir şeyi gözden kaçırmıyordu. Bu olaya içkin gizemli değerleri hâlâ keşfedebilmiş değildi ama, bu değerlerin, en azından o an için, dünyadaki her şeyden daha önemli olduklarından kuşkusu yoktu.

"Çaldığın kayısıyı görelim Auggie," diye ısrarı sürdürdü cemiyetin üyeleri. "Haydi, göster şunu."

August Gottlieb telaş etmeksizin ceketinin ceplerini karıştırdı, elini cebinden çıkartıp, sıkılmış yumruğunu ileri uzattı. Etrafını kuşatan müritleri gözlerini yumruğa dikmişti. Herkes yeterince sakinleşip saygılı bir bekleyişe geçince, August Gottlieb yumruğunu açtı.

Avucunun içinde bıldırcın yumurtası büyüklüğünde, küçük, yeşil bir kayısı duruyordu.

Yüce önderin avucundaki bu mucizevi nesne karşısında tarikat müritlerinin yüzüne bir tebessüm yayıldı. Tarikata üye olmasa da, hepsinden daha iyi yürekli olan Lionel ise küçük yeşil nesneyi daha iyi görebilmesi için Ulysses'i havaya kaldırdı. Ulysses, yeşil kayısyı gördükten sonra Lionel'ın kollarından kurtulmak için çabaladı; yere basar basmaz eve doğru koşmaya başladı. Hayal kırıklığından değil, gördüklerini anlatacak birini bulmak için koşuyordu.

Tam o sırada Bay Ara dükkânından çıktı. Bundan yedi yıl önce Kaliforniya'ya bağlı Ithaca'nın bu semtinde Ara Market'i açmıştı. Uzun boylu, ince yüzlü, melankolik olmakla birlikte, komik bir adamdı. Takım elbisesinin üzerine beyaz bakkal önlüğünü geçirmişti. Dükkânın önündeki küçük sundurmada bir saniye durup yeni Mesih'e ve müritlerine baktı; Kutsal Alamet karşısında duydukları hayranlığı yansıtan seslerini dinledi.

“Buraya bak, Auggie!” dedi. “Sen de Şag! Nickie! Alfo! Sen de Lionel! Ne demek oluyor bu? Washington Birleşik Devletler Kongresi mi sandınız burayı? Gidin daha başka bir yerde yapın önemli toplantınızı. Dükkân burası, Kongre değil.”

August Gottlieb, “Merak etmeyin, Bay Ara, dedi. “Biz sokağın öte tarafındaki arsaya gideriz. Kayısyı görmek ister miydiniz?”

Bakkal, “Kayısı mı dedin? Nereden buldun kayısıyı?” diye sordu.

“Ağaçtan! Görmek ister misiniz?”

“Şimdi kayısı olmaz. Kayısı iki ay sonra, mayısta.”

“Bu mart kayısıssı,” dedi dervişlerin önderi. Avucunu açarak küçük, yeşil nesneyi gösterdi. “Şuna bakın, Bay Ara,” dedi. “Ne güzel, değil mi?”

“Tamam, tamam,” dedi Bay Ara. “Güzel. Çok güzel kayısı. Şimdi gidin, Washington Birleşik Devletler Kongresi’ni başka bir yerde yapın. Bugün cumartesi. Dükkân-da alışveriş olacak. Sabah sabah kalabalık etmeyin ufacık dükkânın önünde. Fırsat verin ona. Küçük bir dükkân bu, ürker, kaçır müşteri sonra.”

“Tamam, Bay Ara,” dedi Auggie. “Dükkânınızın önünde toplanmayız bir daha. Sokağın karşısına gidiyoruz. Haydi çocuklar.”

Bay Ara, imanı bütün veletlerin karşı yakaya yaptıkları ufak çaptaki göçü izledi. Tam dükkâna girecekken, hık demiş Bay Ara’nın burnundan düşmüş bir oğlan çocuğu çıktı içeriden.

“Baba?”

“Ne var John?”

“Bana elma ver.” Çok ciddi, adeta hüzünlü bir sesle söylemişti bunu.

Baba oğlunu elinden tuttu, birlikte dükkândan içeri girerek taze meyve kümelerinin durduğu tezgâhın önüne geldiler.

“Elma?” dedi baba oğluna. Elmaların arasından en güzelini seçerek ona uzattı. “Al sana elma.”

Sonra tezgâhın arkasında yerini alarak müşteri beklemeye başladı. En az kırk yıllık yaş farkına rağmen, kendisi

gibi melankolik olduğu kuşku götürmeyen oğlunu izliyordu göz ucuyla. Oğul, elmadan kocaman bir ısırık aldı; ağır ağır çiğnemeye başladı; yuttu, sonra sanki elmayı düşünüyormuş gibi durdu bir an. Babası da elmayı aklından geçiriyordu tam o sırada. Elma çocuğu mutlu etmemişti. Onu tezgâha bıraktıktan sonra babasının yüzüne baktı. İşte burada, Kaliforniya, Ithaca'daydılar, yeryüzünde yüzyıllardan beri yurt belledikleri topraklardan neredeyse yedi bin mil uzakta. Doğaldır ki ikisinin içinde de bir kimsesizlik hissi vardı. Ama hiç kimse, yedi bin mil ötedeki evlerinde olsalardı gene aynı kimsesizliği hissetmeyeceklerinden emin olamazdı. İşte dükkânın zemininde ayakta duruyordu babanın oğlu; ve baba oğula baktı, oğlunun yüzünde kendi yüzünü, kendi gözlerini gördü; gözlerin ötesindeyse kuşkusuz kendi karakterini... Aynı adamdı işte, yalnız biraz daha gençti. Baba istenmeyen elmayı aldı, hart diye ısırarak koca bir parça kopardı, çiğnemeyip yutmaya çalıştı. Çabuk çabuk, sesli ve gayretli çiğnemesine bakılacak olsa, kara bahtlı Kral Lear sanılabilirdi pekala. Yeryüzünde israf edilmesine razı olunamayacak kadar değerli bir şeydi elma; bu yüzden eğer oğlu yemeyecekse, ne elmaya ne de kokusuna karşı özel bir tutkusu olmasa da, kendi yemeliydi onu. Savurganlığın doğru bir şey olmadığını biliyordu, hepsi bu... Sahnede tek başına rol yaparmışçasına elmayı ısırmaya, çiğnemeye ve sonra yutmaya devam etti. Ancak sonuna doğru biraz fazla geldiğini hissetti. Bir miktarını ziyan etmek zorundaydı. Pervasızca ama azıcık da olsa pişmanlıkla kalan kısmını çöp tenekesine fırlattı.

Oğul tekrar ağzını açtı, “Baba?”

“Ne var John?”

“Bana portakal ver.”

Baba özenle dizilmiş portakal kümesinin içinden en irisini seçerek oğluna uzattı. “Al sana portakal.”

Oğlan portakalın kabuğunu dişledi, sonra parmaklarıyla soymaya girişti. Önce ağır ağır ama beceriyle yapılan bu iş çok geçmeden hırslı bir uğraşa dönüştü; öyle ki baba da, oğluyla aynı hissi paylaştığından kuşku duymayarak, ağaçtan elde edilen bu ürünün kabuğunun altında, sadece portakalın etli kısmını bulmakla kalmayacağı, yüreğinin en son arzusuna da nail olacağı hissine kapıldı. Oğlan portakal kabuklarını tezgâhın üzerine, adamın önüne koydu; portakalı ikiye ayırdı, bir dilim alıp beyazlarını ayıklayarak ağzına attı, çiğnedi ve yuttu.

Ama, heyhat! Portakal olmasına portakaldı ama, gönlünün çektiği o değildi. Oğul bir an bekledikten sonra portakalın geri kalanını babasının önüne sürdü. Baba, az önce olduğu gibi, yarıda bırakılmış işi tamamlamayı üstlendi ve ağır ağır yemeye başladı. Ama çok doymuştu, portakalın yarısından azı çöp tenekesini boyladı.

“Baba?” dedi çocuk az sonra.

“Ne var John?”

“Bana şeker ver.”

“Şeker ha? Al bakalım sana şeker.”

Şeker kavanozlarının birinden beş sentlik, çok tutulan şekerlemelerden bir tane alarak oğlana uzattı. Çocuk bu mamul nesneyi bir süre inceledikten sonra yağlı kâğıdını soydu ve çikolatayla kaplı şekerlemeden dişleriyle büyük bir parça koparttı, ağır ağır çiğnedi ve yuttu. Ama bu da memnun etmeye yetmemişti onu. Altı üstü bir şekerlemeydi işte. Evet tatlı olmasına tatlıydı ama üst tarafı bir hiç, gerçekten hiçti. Bir dünyevi nesnenin daha tatmin etmeyi başaramadığı oğul, yeniden babaya döndü. Baba

ziyana sebebiyet vermemek için, tevekkülle sorumluluğu üstlendi. Şekerlemeyi aldı, ısırarak üzereyken fikrini değiştirdi ve onu çöp tenekesine fırlattı. Şiddetli bir öfkeye kapılmıştı. Bir zamanlar ona zalim, en azından cahil gibi gelen, buradan yüzlerce mil mesafedeki insanlara içinden lanetler yağıdınıyordu. “İt herifler!” dedi.

“Baba?”

“Ne var John?”

“Bana muz ver.”

Adam bu kez içini çektiyse de ümidi elden bırakmadı büsbütün. “Muz mu dedin? Al işte muz.”

Meyve yığınlarının üzerinde asılı duran hevengi uzun uzadıya gözden geçirdikten sonra en olgun ve en tatlı olduğunu aklının kestığı bir tanesini kopartarak oğluna uzattı.

Tam o sırada dükkâna nihayet bir müşteri girdi. Bu Bay Ara’nın daha önce hiç görmediği biriydi. Müşteriy-le dükkân sahibi birbirini başlarıyla selamladıktan sonra, adam tamamen kendine özgü bir aksanla, “Kurabiye bulunur mu?” diye sordu.

Bakkal, “Kur-abiye mi?” dedi canlanarak, “Nasıl kur-abiye?”

Bu sırada dükkâna bir müşteri daha girdi. Gelen, Ulysses’ti. Bir kenara çekilip sıranın kendisine gelmesini beklerken olan biteni izlemeye ve dinlemeye koyuldu.

“Üzümlü kurabiyeniz var mı?” diye sordu adam.

“Üzümlü kur-abiye?” dedi bakkal. İşte bir sorun çıkmıştı karşısına. Adeta fısıltıyla, “Üzümlü kur-abiye,” dedi tekrar. Bir daha, “Üzümlü kur-abiye!” derken gözlerini dükkânda dolaştırdı. Bakkalın oğlu artık yemek istemediği muzunu tezgâhın üzerine, babasının önüne bıraktı.

“Baba?”

Babası ona bir bakış fırlattı, sonra, “Elma istersin, elma veririm. Portakal istersin, portakal veririm. Şekerleme istersin, şekerleme veririm. Muz istersin, muz veririm. Daha ne istersin?” dedi bir solukta.

“Kurabiye,” dedi oğlan.

“Nasıl kur-abiye?” diye sordu baba oğluna. Müşterisini unutmamıştı ve aslında oğluyla konuşurken aynı zamanda da müşterisine, herkese, her yana, yeryüzünde bir şeyler talep eden her kim ise ona hitap ediyordu.

Çocuk, “Üzümlü kurabiye!” dedi.

Öfkesini gemlemeye çalışan baba oğluna fısıltıyla cevap verirken, ona değil müşterisine dikmişti gözlerini. “Bende kur-abiye yok,” diye fısıldadı. “Ne üzümlüsü, ne de müzümlüsü! Neden kur-abiye istiyorsunuz ki? Her şey var bende ama kur-abiye yok. Kur-abiye de neymiş? Ne istiyorsanız söyleyin?”

Müşteri sabırla, “Kurabiye,” dedi. “Bir ufaklık için.”

“Bende kur-abiye yok,” diye tekrarladı bakkal. “Benim de küçük bir oğlum var,” dedi oğlanı göstererek. “Elma, portakal, şekerleme, muz, bir dolu güzel şey veriyorum ona.” Müşterinin gözlerinin içine baktı adeta öfkeyle; bir kez daha, “Ne istiyorsunuz?” dedi.

“Biraderimin oğlu grip oldu. Durmadan ağlıyor. Kurabiye isterim diye tutturdu. Üzümlü kurabiye istiyor.”

Ne var ki herkes kendi hayatını yaşar ve her hayatın farklı bir konusu vardır. Bu nedenle bakkalın oğlu babasının yüzüne bakarak bir kez daha, “Baba?” dedi.

Ama babası artık onun yüzüne bakmak istemiyordu. Onun yerine hasta yeğeni üzümlü kurabiye isteyen adama bakıyordu. Anlayışla, şefkatle, aynı zamanda da, bir çeşit köylü öfkesiyle bakıyordu ona; ama adama değil dünyaya

karşı, hastalığa karşı, acıya karşı, yalnızlığa karşı, asla elde edemeyeceği şeylere arzu duyan yüreğe karşıydı öfkesi aslında. Kendine karşı da öfkeliydi, çünkü yurdundan yedi bin mil uzaklıktaki Kaliforniya Ithaca'da bu bakkal dükkânını açmış olduğu halde, hasta çocuğun arzusunu yerine getirecek üzümlü kurabiyesi yoktu işte. Oğlunu göstererek adama anlatmaya başladı:

“Elma, portakal, şekerleme, muz... Kurabiye yok! Benim oğlum o. Üç yaşında. Hasta değil. Çok şey istiyor. Ne istediğini bilemiyorum. Ne istiyor, kimse bilmiyor. Sadece istiyor. Tanrı'ya bakıp bana onu ver, bunu ver diyor. Ama hiç tatmin olmuyor. Boyuna istiyor. Daima mutsuz. Zavallı Tanrı'nın bu mutsuzluğa çare bulması mümkün değil. Her şeyi vermiş: dünya, güneş ışığı, ana, baba, ağabey, kız kardeş, amca, kuzen, ev, çiftlik, soba, masa, yatak... Zavallı Tanrı vermiş hepsini ama kimse mutlu değil. Hasta çocuk gibi herkes bana kurabiye ver diyor, üzümlü kurabiye.” Bakkal derin bir soluk almak için bir an durdu. Soluğunu verirken müşterisine yüksek sesle, “Yok kurabiye, üzümlü kurabiye yok,” dedi.

Dükkânın içinde debdebeli bir öfke ve sabırsızlıkla dolanmaya başlamıştı. Önce bir kesekâğıdı alarak hışımla açtı. İçine bir şeyler doldurmaya başladı. “İşte portakal, çok güzel. İşte elma, harika. İşte muz, tadına doyum olmaz.” Sonra incelikle, adama ve adamın hasta yeğenine karşı hissettiği büyük saygı ve içten gelen bir duygudaşlıkla kesekâğıdını müşterisine uzattı. “Küçük oğlana götür... Para istemez, benden bunlar,” dedi. Ardından yumuşacık bir sesle, “Kurabiye yok, üzümlü kurabiye,” diye ekledi.

“Ağlayıp duruyor,” dedi adam. “Hali kötü. Üzümlü kurabiye sayıklıyor. Sağ olun ama zaten ona elma, porta-

kal, daha bir sürü şey verdik.” Adam kesekâğıdını tezgâhın üzerine bıraktı. “Hasta çocuk, üzümlü kurabiye diyor. Elma, portakal istemiyor. Kusura bakmayın, bir de marketlere bakayım. Belki oralarda bulurum üzümlü kurabiye.”

“Sen bilirsin arkadaşım,” dedi bakkal fısıltıyla. “Git marketlere bak ama olmaz onlarda üzümlü kurabiye. Yoktur hiçbirinde.”

Yabancı neredeyse utanarak dükkânı terk etti. Bakkal tezgâhın arkasında durup oğlunu gözledi. Sonra birdenbire kendi dilinde, Ermenice konuşmaya başladı.

“Dünya çıldırmış,” dedi. “Sadece Rusya’da, bizim ülkemizin, bizim güzel, küçük ulusumuzun yanı başında milyonlarca insan, milyonlarca çocuk her gün aç. Üşüyor, acı çekiyor, yalınayak dolaşıyorlar, yatacak yerleri yok. Bir parçacık kuru ekmek, bir gecelik deliksiz uyku çekebilecekleri yatacak bir yer bulmak için yakarıyorlar. Ya bize ne demeli? Biz ne yapıyoruz? Burada, Ithaca, Kaliforniya’da, bu koca ülkede, Amerika’da yaşıyoruz. Peki ama ne yapıyoruz? Sırtımız pek. Her sabah yataktan kalkınca ayağımıza sağlam ayakkabılar geçiriyoruz. Sokaklarda kimse silahla üzerimize gelmeden, evlerimizi yakıp yıkmadan, çocuklarımızın ya da babalarımızın kardeşlerinin canına kıymadan ferih fahur dolaşıyoruz. Otomobillere atlayıp kırlarda gezmeye çıkıyoruz. Yiyeceklerin en iyisini biz yiyoruz. Her gece huzur içinde uyuyoruz. O zaman neyiz biz? Doyumsuz insanlarız vesselam. Hâlâ doyamadık.”

Bakkal bu şaşırtıcı gerçeği, dayanılmaz bir sevgi duyduğu küçük oğlunun yüzüne haykırıyordu. “Elma, portakal, şekerleme, muz, Tanrı aşkına küçük adam, yapma böyle! Ben yapacak olsam neyse, sen benim oğlumsun, dolayısıyla benden daha mükemmelsin, onun için böyle yapma-

malısın. Mutlu ol! Mutlu! Ben mutsuzum, ama sen mutlu olmalısın.”

Dükkânın arkasındaki eve giden kapıyı gösterdi eliyle. Küçük çocuk ciddi bir yüzle boyun eğerek dükkândan çıkıp eve girdi. Bakkal birkaç saniyede kendini toplamaya çalıştı. Az sonra dükkânındaki müşteriyle, Ulysses Macauley’le ilgilenecek kadar sakinleşmişti. Çocuğa döndü, neşesini takınmaya çalışarak, hatta gülümseyerek, “Ne emrediyorsun, küçük Ulysses?” diye sordu.

“Yulaf ezmesi”

“Ne cins yulaf ezmesi?”

“H-O”

“İki çeşit H-O var ufaklık. Biri eski usul ağır pişen yulaf ezmesi, öbürü çabuk pişen. İki çeşit yani, biri yavaş, biri şipşak. Biri eski, biri yeni. Annen hangisini istiyor?”

Ulysses biraz düşündükten sonra, “H-O” dedi.

“Eskisi mi, yenisi mi?”

Ama çocuk bilmiyordu hangisini seçmesi gerektiğini.

Bunun üzerine bakkal onun yerine karar verdi. “Tamam yenisi, moderni. On sekiz sent lütfen ufaklık.”

Ulysses kolunu öne uzatarak yumruğunu açtı; adam çocuğun avucundaki çeyreği aldı, üstünü eline saydı, “On sekiz sent, on dokuz, yirmi ve beş sent, eder yirmi beş. Teşekkürler küçük Ulysses.”

“Bir şey değil, Bay Ara,” dedi Ulysses. Yulaf ezmesi paketini alarak dükkândan çıktı. Her şeyi anlamak kolay değildi doğrusu. İlk önce ağaçtaki kayısılar, ardından üzümlü kurabiye, derken oğluna garip bir dilde bir şeyler anlatan bakkal; gene de çok heyecan vericiydi hepsi. Küçük çocuk sokağa çıkınca, hayatından hoşnut olduğu zamanlarda yaptığı gibi sevinçle eve doğru koşmaya başladı.

26. Bayan Macauley

Bayan Macauley mutfak masasına bir kişilik takım koymuş, oğlu Homer'in kahvaltıya gelmesini bekliyordu. Tam yulaf ezmesi kâsesini masaya koyarken Homer içeri girdi. Anne ilk bakışta onun hâlâ gece gördüğü tuhaf rüyanın etkisinden kurtulamadığını fark etti. Çocuk uykusunda ağladığını belki de bilmiyordu ama büyük bir acının ardından sükûnet bulan biri gibi, ruhen sakinleşmişti sanki. Hatta sesi bile daha derin, daha yumuşak çıkıyordu eskisine göre.

"Bu kadar çok uyumak istemiyordum," dedi. "Neredeyse dokuz buçuk olmuş. Çalar saate ne oldu?"

"Çok çalışıyorsun. Dinlenmen de lazım," dedi Bayan Macauley.

"Çok çalıştığım filan yok. Zaten yarın pazar." Sabah duasını okudu, ancak bu kez dua her zamankinden iki misli uzun sürmüştü sanki. Sonra kaşığını aldı, tam yemeğe başlayacakken, durup kaşığı inceledi garip bir tavırla. Lavaboda bir şeyler yapmakla meşgul olan annesine baktı, "Anne?" dedi.

"Efendim Homer?"

"Dün gece eve geldiğimde seninle konuşamadım. Çünkü senin dediğin gibi, konuşacak halde değildim. Eve dönerken yolda aniden ağlamaya başladım. Bilirsin küçükken bile ağlamazdım hiç, okulda başıma bir şey geldiğinde

de ağlamadım şimdiye kadar. Ağlamaktan hep utanmışımdır. Ulysses bile ağlamaz. Ama dün gece kendimi tutamadım; utandım mı onu bile hatırlamıyorum. Sanmıyorum utandığımı. Eve de gelemedim. Ithaca Şarapları'nın oraya sürdüm bisikleti, sonra şehri baştan başa kat ederek liseye vardım. Yolda bir evin önünden geçtim; akşamın ilk saatlerinde neşeli bir toplantı vardı orada, oysa sonradan geçtiğimde her yer karanlıktı. Bir telgraf götürmüştüm o eve. Anlarsın nasıl bir telgraf olduğunu. Sonra şehre döndüm. Bütün gece etrafımdaki şeylere bakarak sokak sokak dolaştım, her bina, hayatım boyunca bildiğim her yer, insanlarla dolup taşıyordu. Nihayet Ithaca'yı gerçekten görebildim, Ithaca'da yaşayan insanları gerçekten tanıyabildim. Onlar için dertlendim, başlarına bir şey gelmemesi için dua bile ettim. Ondan sonra ağlamadım artık. İnsan büyüyünce bir daha hiç ağlamaz diye düşündüm. Ama belki de hayata adım attığı an o, çünkü o zaman keşfetmeye başlıyor birçok şeyi." Bir an sustu, sonra sesi daha da ciddileşti. "İnsanın keşfettiği hemen her şey kötü ya da acı," dedi. Annesinden bir cevap gelmesini bekledi, ne var ki o ne işinden başını kaldırdı ne de bir şey söyledi.

"Peki ama neden?"

Bayan Macauley hâlâ ona arkası dönük olarak konuşmaya başladı. "Kendin öğreneceksin. Bunu kimse sana anlatamaz. Herkes bir şekilde kendi keşfeder, çünkü her insan başlı başına bir dünyadır."

"Neden ağladım? Ağlamam kesildikten sonra neden konuşamadım? Niye ne sana, ne başkasına ne de kendime söyleyecek bir şey bulamadım?"

"Merhamet duyduğun, acıdığın için ağladın sanırım. Merhamet duygusu olmayan insan has insan olamaz. Bir

insan dünyanın ıstırabına göz yaşı dökmemişse, yarım insandır. Yeryüzünden ıstırap hiç eksilmeyecek. Bunu bilmek yeise kapılmayı gerektirmez. İyi bir insan acıları hafifletmeye çalışır. Akılsız insan kendi acılarından başkasını fark etmez bile. Zavallı, talihsiz, kötü insan ise acıyı her gittiği yere yayarak daha da derinleştirir. Ama, bana kalırsa her insan suçsuzdur aslında, çünkü kimse dünyaya kendi isteğiyle gelmiş, yokluktan ya da hiçlikten varolmuş değildir. İnsanların arasından çıkıp gelmiştir herkes. Kötülerin, kötü olduklarının bilincinde olduklarına inanmıyorum ben. Sadece kör talihleri bu onların, başka bir şey değil. Haydi, ye kahvaltını artık aklı başında biri gibi.”

Homer de birdenbire artık yiyebileceğini hissetti.

27. Lionel

Ulysses Macauley, en yakın arkadaşı Lionel Cabot'la (Büyük Lionel) birlikte Macauleyler'in mutfağına girdi. Lionel, Ulysses'ten en az altı yaş büyük olsa da bu dostluktan kimsenin kuşkusu yoktu. Ancak canciğer arkadaşlarda görüldüğü gibi, konuşmaya bile gerek duymadan, kendiliğinden birlikte oluyor, birlikte geziyorlardı.

"Bayan Macauley," dedi Lionel, "Ulysses benimle Kipatlık'a gidebilir mi diye sizden izin istemeye geldim. Kız kardeşim Lilian'ın oradan almış olduğu bir kipatı geri götürmem gerek."

"Tabii, Lionel. Ama neden sen de öbür çocuklarla, Auggie'yle, Alf'la, Şag'la beraber değilsin?"

Lionel, "Onlar..." diye söze başladıysa da utancından sonunu getiremedi. Biraz sonra yeniden açıklamayı denedi, "Onlar kovaladı beni. Mankafa olduğum için hoşlanmıyorlar benden."

"Hiç de değil, Lionel. Sen bu mahallenin en şeker çocuğusun. Ama sakın kızma ötekilere, çünkü onlar da çok tatlı çocuklar."

"Yok kızmıyorum," dedi Lionel. "Ben de hepsini çok seviyorum ayrı ayrı. Ama ne zaman ufacak bir hata yapsam beni oyundan atıyorlar. Küfür bile ediyorlar yüzüme karşı. Yaptığım en küçük yanlışla bile sinirleniyorlar. 'Tamam Li-

onel!’ diyorlar. Öyle deyince oyundan çıkmam gerektiğini anlıyorum. Bazen beş dakika bile sürmüyor. Bazen daha oyuna başlarken bir yanlışlık yapıyorum. O zaman, ‘Tamam, Lionel!’ diyorlar. Neyi yanlış yaptığımı bile bilmiyorum. Ne yapmamı istiyorlar? Öğrenmek istediğim sadece bu. Ama kimse söylemiyor. Her cumartesi atıyorlar beni aralarından. Ulysses’ten başka kimse istemiyor beni. Tek arkadaşım o. Ama günün birinde pişman olacaklar. Benden yardım isteyecekleri gün gelince... Eh, tabii yardım edeceğim o zaman onlara. Onlar da beni önceleri kovalamış oldukları için üzülecekler. Bana bir bardak su verir misiniz?”

“Elbette, Lionel,” dedi Bayan Macauley. Bir bardağa su doldurdu onun için. Henüz dünyadaki en harikulade içeceğin su olduğunu düşünen o yaştaki tüm oğlan çocukları gibi, bildik sesler çıkartarak kana kana içti suyunu Lionel.

Sonra, “Sen de ister misin?” diye sordu Ulysses’e.

Ulysses, kafa sallayarak kendisinin de su istediğini belirtti. O da suyunu içtikten sonra Lionel, “Eh artık Kipatlık’a gitmemiz gerekiyor Bayan Macauley,” dedi. İki arkadaş evden çıktılar.

Onlar gittikten sonra Homer, “Marcus da küçükken Ulysses gibi miydi?” diye sordu.

“Nasıl yani?”

“Ulysses gibi işte! Her şeye karşı ilgili, her zaman dikkatle gözlüyor her şeyi. Hiçbir zaman hiçbir şey söylemiyor ama her şeyden keyif alıyor... Herkesi seviyor, herkes de onu seviyor sanki. Çok fazla sözcük bilmiyor. Okuma yazması da yok, ama neredeyse yüzüne bir bakışta ne istediğini kestirebiliyorsun. Ağzından tek bir kelime çıkmasa da, sana ne söylemek istediğini anlıyorsun. Marcus da böyle miydi?”

“Marcus’la Ulysses kardeş, onun için Ulysses’te ağabe-

yi Marcus'tan bir şeyler vardır elbet. Ama tıpatıp benziyorlar diyemem.”

“Ulysses ilerde büyük adam olacak, değil mi?”

“Dünyanın gözünde olmasa da, büyük olacak elbette, çünkü şimdiden öyle.”

“Marcus da küçükken bile büyüktü, değil mi?”

“Hepinizin birçok ortak yanı var tabii, ama pek fazla da sayılmaz. Marcus senin gibi tez canlı değildi. Çekingen-di; Ulysses gibi insanları aramaz, yalnız kalmayı yeğlerdi. Okumaktan, müzik dinlemekten, evde oturmaktan ya da uzun yürüyüşlere çıkmaktan hoşlanırdı.”

“Ulysses'in Marcus'u çok sevdiği belli.”

“Ulysses herkesi seviyor,” dedi Bayan Macauley, “Dünyadaki herkesi seviyor o.”

“Evet ama Marcus'a özel bir sevgisi var. Nedenini de biliyorum. Asker olsa da Marcus hâlâ çocuk. Sanırım her çocuk kiminle karşılaşırsa karşılaşsın, onda bir çocuk arar. Yetişkin bir insandaki çocuğu keşfederse, tahminim o ki onu ötekilerden daha çok sever. Keşke ben de büyürken Ulysses gibi bir çocuk olsaydım. Aileyi saymazsak, sanırım dünyada herkesten çok ona değer veriyorum. Dün başına gelenleri anlattı mı sana?”

“Tek kelime söylemedi. Auggie anlattı sonradan.”

“Peki ben onu telgrafhaneden eve getirdikten sonra ne dedi?”

“Hiçbir şey. Oturdu sadece, biraz müzik dinledi, sonra yemek yedik. Yatağına yatırdığımda, “Koca Chris!” dedi, hepsi bu. Sonra da uyudu. Auggie anlatıncaya kadar Koca Chris'in kim olduğu hakkında en ufak fikrim yoktu.”

“Ulysses en çok kime benziyor?”

“Babasına.”

“Sen babamın küçüklüğünü biliyor muydun?”

“Olur mu hiç? Nasıl bilebilirim? Baban benden yedi yaş büyüktü. O hayatı boyunca nasıl idiyse, Ulysses de aynen onun gibi. Tanrı’ya şükür ben çok talihliyim. Evlatlarım yalnız çocuk değil, hepsi birer insan aynı zamanda. Sadece çocuk olsalardı, o zaman bu kadar talihli olmazdım. Bacağına ne oldu senin?”

“Hiç,” dedi Homer, “Düştüm de... Telgrafhaneye gidiyorum şimdi.”

Homer evden çıktı. Annesi, lastiklerde yeterli hava var mı diye bisikletini birkaç kez zıplattığını duydu; sonra evin etrafından dolaşarak şehre doğru gidişini izledi.

28. Halk Kütüphanesi

İki ahbap çavuş, Lionel'la Ulysses, Halk Kütüphanesi'ne giderken yol üzerindeki Ithaca Birinci Presbiteryen Kilisesi'nden bir cenaze alayı çıktı. Şatafatsız tabutu taşıyanlar onu Packard marka bir cenaze arabasına koydular. İki çocuk cenazeyi yaşlı birkaç kişinin izlediğini gördü. "Haydi gel, Ulysses," dedi Lionel. "Cenaze var." Arkadaşının elinden tuttu; sokağı koşarak geçtiler ve kendilerini cenaze alayının ortasında buldular.

"Bak bu tabut," dedi Lionel fısıltıyla. "İçinde ölü biri var. Keşke kim olduğunu bilseydim. Bak çiçeklere! Ölüncce böyle çiçek verirler işte. Ağlayanlara baksana. Onu tanıyan insanlar bunlar."

Lionel pek meşgul görünmeyen bir adama yaklaştı. Adam tam burnunu silmiş, mendiliyle gözlerinin ucunu kuruluyordu.

"Kim ölmüş?" diye sordu Lionel.

"Zavallı küçük Johnny Merryweather, kambur Johnny," dedi adam.

Lionel Ulysses'e dönüp "Zavallı küçük Johnny Merryweather, kambur Johnny," dedi.

"Yetmiş yaşındaydı," dedi adam.

Lionel Ulysses'e, "Yetmiş yaşındaydı," dedi.

"Patlamış mısır sattı Mariposa'yla Broadway'in kesiştiği köşede, tam otuz yıl."

“Patlamış mısır sattı Mari...” Lionel birden durup adamın yüzüne baktı, sonra adeta haykırarak, “Yani şu patlamış mısırcı mı?” dedi.

“Evet, Johnny Merryweather, hayata veda etti.”

Lionel, “Tanıyordum onu,” diye bağırdı. “Kaç kere patlamış mısır aldım kendisinden! O mu öldü?”

“Evet, acı çekmeden, yatağında. Yaradan’ına kavuştu.”

“Johnny Merryweather’ı tanırdım,” dedi Lionel. Sesi ağlamaklıydı. “Adının Johnny Merryweather olduğunu bilmiyordum ama tanıyordum onu.”

Ulysses’e dönerek kolunu arkadaşının omzuna attı. “Johnny o,” dedi. Ağladı ağlayacaktı. “Johnny Merryweather. En iyi arkadaşlarımdan biri, Yaradan’ına gitti.”

Cenaze uzaklaştı, az sonra kilisenin önünde Lionel’la Ulysses’ten başka kimse kalmadı. Adamın adının Johnny Merryweather olduğunu önceden bilmiyor olsa da, ölen adamın tanıdık biri olduğunu öğrendiği yeri terk etmek, her nedense Lionel’a doğru gelmiyordu. Sonunda, Johnny Merryweather’dan birçok defa patlamış mısır almış olmasına rağmen, kilisenin önünde sonsuza dek bekleyemeyeceğine karar verdi. Patlamış mısırları düşünüp tadını damağında hissederek Ulysses’le birlikte tekrar yola koyuldular.

İki oğlan Halk Kütüphanesi’ne girdiklerinde, cenaze töreni hâlâ devam ediyormuş gibi derin ve kutsal bir sessizliğin hüküm sürdüğü bir yerde buldular kendilerini. Gazete okuyan yaşlı adamlar vardı orada. Kocaman kitaplara gömülmüş kasaba filozofları vardı. Araştırma yapan liseli kızlarla oğlanlar vardı. Ama herkes sessizdi, çünkü bilimin, aydınlanmanın izinde, kitapların huzurundaydılar. Bilgelik arayışındaydılar. Lionel hem fısıltıyla konuşuyor, hem de parmaklarının ucunda yürüyordu. Lionel’ın fısıl-

tıyla konuşması, okurları düşündüğünden değil, kitaplara saygı duyulması gerektiği izlenimi edindiğindendi. Ulysses de parmak uçlarında yürüyerek izliyordu onu. Kitaplığı keşfe çıkmışlardı. Dolaşırlarken, Lionel bir sürü kitap, Ulysses ise bir sürü insan gördü. Yani her ikisi de kendine göre sayısız hazine bulmuştu. Lionel kitap okumazdı, kitap almak için de gelmemiştii kitaplığa. Onları görmekten hoşlanıyordu sadece; binlercesini bir arada görmekten. Arkadaşına bir raf dolusu kitabı işaret ettikten sonra fısıltıyla, “Tüm bunlar, bunlar da... Ve şunlar. Burada kırmızı bir tane var. Hepsi. İşte bir yeşil. Tümü...”

Nihayet yaşlı kütüphane görevlisi Bayan Gallagher iki çocuğu fark ederek yanlarına gitti. Ne var ki fısıldamak yerine, sanki Halk Kütüphanesi’nde değilmiş gibi, yüksek sesle konuşunca Lionel neye uğradığını şaşırdı; birkaç kişi de bu yüzden kitaplarından başlarını kaldırdı.

Bayan Gallagher Lionel’a, “Ne arıyorsun, oğlum?” dedi.

Lionel, “Kipatları,” diye fısıldadı usulca.

“Hangi kitapları arıyorsun?”

“Hepsini.”

“Hepsini mi? Ne demek istiyorsun? Bir seferde sadece dört kitap ödünç alabilirsin.”

“Ben hiçbirini ödünç almak istemiyorum ki.”

“Ee, ne yapmak istiyorsun o zaman?”

“Sadece seyretmek istiyorum.”

“Seyretmek mi? Halk Kütüphanesi bu iş için değildir. Kitapların içine bakabilirsin, resimlerine bakabilirsin. Ama kapaklarına bakıp da ne yapacaksın?”

“Hoşuma gidiyor bu,” dedi Lionel fısıltıyla. “Seyredermez miyim?”

Kütüphaneci, “Eh, n’apalım. Bunu yasaklayan bir kanun yok,” dedikten sonra, “Bu kim, peki?” diye sordu.

“Ulysses o. Okuma yazması yok.”

“Ya senin?”

“Yok ama onun da yok. Bu yüzden arkadaşız biz. Benden başka okuma yazması olmayan bir tek onu tanıyorum.”

Yaşlı kütüphaneci ahbap çavuşlara baktı. Halk Kütüphanesi’nde edindiği onca yıllık tecrübeye karşın ilk kez böyle bir durumla karşılaşüyordu. “Belki de...” dedi, “Okuma bilmemen çok daha iyi. Ben biliyorum. Son altmış yıldır kitap okuyup duruyorum; okuyorum da ne oluyor? Ne değişiyor? Haydi, koşun bakalım şimdi; gidip istediğiniz gibi bakın kitaplara.”

“Baş üstüne efendim,” dedi Lionel.

İki arkadaş esrar ve serüven âleminin derinliklerine doğru ilerlediler. Lionel, Ulysses’e kitapları göstermeyi sürdürüyordu.

“Şunlar,” dedi, “Sonra oradakiler... Bunlar, bütün bu kipatlar, Ulysses!” Düşünmek için bir an durdu. “Acaba neler söylüyor bütün bunlar?” Sonunda, yemyeşil, taze çimen rengi bir kitap buldu. “Bak Ulysses, ne güzel değil mi?” Yaptığı işten biraz ürkererek kitabı raftan indirdi, bir saniye elinde tuttuktan sonra açtı. “İşte Ulysses, bir kipat! Gördün mü bak? Bir şeyler anlatılıyor burada.” Sayfadaki yazıların içinden bir yere işaret etti. “Bir ‘A’ var, gördün mü? ‘A’ var tam burada! Başka bir harf daha var. Hangisi olduğunu bilemiyorum. Hepsi de başka başka, kelimeler de öyle.” Derinden iç çekerek etrafındaki kitaplara baktı. “Okuma öğrenebileceğimi hiç sanmıyorum ama bunların içinde neler anlatıldığını bilmeyi gerçekten isterdim. Bak

işte bir resim. Bir kızın resmi var burada, gördün mü?” Kitabın sayfalarını çevirmeye başladı. “Baştan sona bir dolu harf ve kelime. Burası Halk Kipatlık’ı Ulysses. Her yer kipat dolu.” Kitaptaki yazılara adeta huşuyla bakıyor, okumaya çalışıyormuş gibi kendi kendine mırıldanıyordu. Sonra kafasını salladı. “Bir kipatın ne dediğini okumadan anlayamazsın Ulysses; bense okuma bilmiyorum.”

Kitabı usulca kapattıktan sonra yerine koydu. İki arkadaş kitaplardan çıktılar. Dışarı adım atar atmaz Ulysses’in keyfine diyecek yoktu, zira yeni bir şey öğrendiğini hissediyordu.

29. Konferans Kulübü

Homer Macauley, kolonyal üslupta bir evle, bir New England kilisesinin karışımı sayılabilecek beyaz boyalı Ithaca Konferans Kulübü binasının önünde bisikletinden indi. Saat 14.30'u gösteriyordu ve geleneksel cumartesi konferansı başlamak üzereydi. Bu nedenle, çoğu çoluk çocuk sahibi, orta yaşlı çok sayıda hanım neşe içinde binaya giriyordu. Haberci şapkasından bir telgraf çıkartarak gözden geçirdi. Telgraftaki adres, "Rosalie Simms-Peabody, Ithaca Konferans Kulübü, Ithaca, Kaliforniya" idi ve şahsa teslim edilmesi gerektiği belirtilmişti.

Haberci salona girerken, elli yaşlarında tombul bir hanım olan kulüp başkanı, ortalıkta henüz görünmeyen konuşmacıyı tanıtmak için söze başlamak üzereydi. Başkanın küçük bir ceviz kıracağıını kürsüye vurmasıyla salondaki dinleyicilerden gelen ses yavaş yavaş dindi.

Homer, "Rosalie Simms-Peabody'ye telgraf var," diye fısıldadı. "Kendisine şahsen teslim etmem gerekiyor."

Başkan, "Rosalie Simms-Pibity," diye düzeltti Homer'i. "Evet, Rosalie Simms-Pibity bu telgrafı bekliyordu. Ancak onu tam sahneye çıkarken vermek gerekiyor."

"Ne zaman çıkar?"

"Az sonra. Sen otur, bekle. Rosalie Simms-Pibity görünür görünmez sahneye koşarak, duyulacak bir şekilde 'Ro-

salie Simms-Pibity'ye telgraf!' diyeceksin, Peabody deme sakın."

Homer, "Baş üstüne efendim," diyerek oturdu. Başkan, yerine getirdiği önemli görevden duyduğu gururla gülümseyerek kürsüye çıktı.

"Ithaca Konferans Kulübü'nün saygıdeğer üyeleri," diye söze başladı. "Bu cumartesi büyük bir ayrıcalığa mazhar olacağımızı sizlere müjdelemek istiyorum. Bugünkü konuşmacımız Rosalie Simms-Pibity." Kulüp başkanı alkışları almak için biraz bekledi. Alkış kesilince, "Sizlere Rosalie Simms-Pibity'yi tanıtmam gereksiz," dedi. "Uluslararası üne sahip, zamanımızın en önemli kadınlarından biri o. Hepimiz adını da, ne kadar ünlü olduğunu da biliyoruz. Ama acaba neden ünlü olduğunu biliyor muyuz?" Kulüp başkanı bu soruyu gene kendi yanıtladı. "Korkarım bilmiyoruz." Odysseus Destanı'na eş değerde bir destandan söz edercesine, "Rosalie Simms-Pibity'nin hikâyesi, özellikle kadınlar için heyecan uyandırıcıdır. Simms-Pibity (ki kendi böyle anılmaktan hoşlanır) macera, aşk, tehlike ve güzelliklerle dopdolu bir hayat sürdü; bugün o hâlâ atılgan ve alımlı bir İngiliz kızı, çelik gibi sert ve pek çok erkekten daha güçlü. Aslında dünyada Simms-Pibity'nin maceralı hayatıyla boy ölçüşecek pek az erkek vardır."

Sonra sesi hafifçe hüzünlendi, "Bizlere, evde oturanlara, annelere, yani çocuk yetiştirenlere Simms-Pibity'nin hayatı bir düş gibi gelir; evden dışarı adım atmamış, çocuk doğurmuş, evin günlük işlerini görmüş olan her birimizin gerçekleşmemiş düşü... Onunkiyse, cesaret edebilseydik eğer, her birimizin yaşamak isteyeceği olağanüstü bir hayat! Ama kader böyle maceralı bir hayatı bizlere uygun görmedi. Ve tüm dünyada bir tane Simms-Pibity var. Sadece bir tek!"

Kulüp başkanı, izleyiciler arasında bulunan eski dostlarının yüzüne bakmak için sözlerine ara verdi. “Evet ama, Simms-Pibity ne yaptı da kadınlar arasında böylesine ayrıcalıklı bir yer kazandı? Yaptıklarının listesi, hepimizi hayrete düşürecek niteliktedir. Ben bu listeyi okurken, sizler bir kadının bütün bunları yapıp da hâlâ hayatta kalmış olmasına şaşıracaksınız. Ama işte o hayatta ve burada. Simms Pibity bize yaşadıklarını hiç sakınmadan anlatacak; bu kimimize sarsıcı gelebilir. Ama önce bu serüvenleri size kısaca aktarmama izin verin. Zira, her yeni gün Simms Pibity için yeni bir macera demek olduğundan, daha kapsamlı anlatmaya kalkışmak çok zaman alır. O, gittiği her yerde olay yaratır ve emin olun ki, bu ufacık, meçhul şehrimiz Ithaca’dan ayrılmazdan önce de bizlerin şimdiye kadar haberdar olmadığı buraya dair bir şeyler keşfetmiş olacaktır.

“Önceki savaşta, 1915-17 yıllarında, Simms-Pibity ambulans sürücülüğü yaptı. 1917-18’de bir kız arkadaşıyla kâh tarifesiz vapurlarla, kâh hayvan taşıyan şileplerle, kâh yayan dünyayı dolaştı; acayip yerlerde yatıp kalktı, hatta yerlilerin kulübelerinde barındığı bile oldu. Birbirinden değişik yirmi yedi ülke gördü. Çin’de, Kanton’dan Hankou’ya gitmek için yelkenliyle ve tahtirevanla seyahat ederken, Güney Ordusu’nun eline düştü.”

Kulübün başkanı bu sihirli sözcüklerin etkisini artırmak için bir saniye durduktan sonra yeniden “Kanton ve Hankou” diye tekrarladı. “Simms-Pibity, onu tutsak edenlerin elinden, hiçbir teknenin tehlikeli sulara açılmayı göze alamadığı yağmur mevsiminde, kendini Sian Irmağı çavlarına atarak kurtuldu.”

“1919’da Kuzey Afrika’yı boydan boya kat ederek, Fas’tan Habeşistan’a kadar gitti. 1920’de gizli teşkilat tarafından Suriye’de görevlendirildi. Şam’da tanıştığı Kral Fay-

sal sayesinde, o güne kadar hiçbir beyazın ayak basmadığı, müfrit Senusi tarikatının merkezi olan Libya Çölü'nün derinliklerindeki kutsal ve saklı kent El Kufre'ye gitti. Tanınmamak için Mısırlı bir kadın gibi giyinmişti; deve sırtında bin mil yol aldı; kaba saba, İngilizce bilmeyen yerli erkeklerden başka kimse yoktu kendisine refakat eden.” Bu sözlerden sonra, Ithaca Konferans Kulübü Başkanı, gözlerini okuduğu metinden kaldırarak, en samimi iki arkadaşına baktı. Homer Macauley, bu bakışın ne anlama geldiğini merak ettiği gibi, bu akıl almaz, şaşılacak kadın hakkındaki konuşmanın daha ne kadar süreceğini de merak ediyordu.

“Simms-Pibity 1923'te, mürettebatının tümü Arap olan, yirmi tonluk bir tekneyle Kızıldeniz'de on dört gün seyahatin ardından yasak liman Cizan'a ulaştı. Yine tebdili kıyafet etmiş, bir Arap kadını gibi giyinmişti. 1925'te Fas'ta Atlas Dağları'na tırmandı. 1926'da Habeşistan'da bin millik bir mesafeyi yürüyerek kat etti. Belki de bir dünya rekoruydu bu.” Bu sözlerden sonra Ithaca Konferans Kulübü Başkanı kendini ve dostlarını küçümseyen bir ifadeyle, “Acaba bizlerden birinin, Gottschalk ile Roeding Parkı arasındaki kısacık mesafeyi bile zevkle yürüdüğü vaki midir?” diye sordu. Bir iç geçirişten sonra, nasıl cevaplayacağını kendinin de bilmediği bu soruya karşılık olarak, “Sırf bunu bile yapsak bir faydasını görürüz,” önerisinde bulundu. Elindeki notlara bakarak günün konuşmacısının tanıtımını sürdürdü.

“Simms-Pibity 1928'de bir Londra gazetesinin muhabiri olarak Balkanlar'da bulundu. Kâh bir ülkenin, kâh ötekinin yerlisi kılığına giriyordu.

İçti sıkılan, sabrı taşan, bir an önce telgrafhaneye, işinin başına dönmek isteyen Homer, “Niye boyuna kendini gizlemek gereği duyuyor?” diye geçirdi aklından.

“Simms-Pibity 1930’da heyecanlı bir Türkiye seyahati yaptı, Mustafa Kemal adında bir Türk’le tanıştı. Bu kez dağ köylüsü bir Türk kızı kılığına girmişti. Yakındoğu’yu, at sırtında baştan başa dolaştı, dokuz bin mil yol yaptı. Azerbaycan’da komünist Kızıl Ordu ile Kafkas köylülerinin çatışmasına tanık oldu. 1931’deki Güney Amerika gezisi sırasında Brezilya ormanlarını keşfetti; sadece yerli erkeklerin refakatindeki bu gezide, Simms-Pibity’nin bizzat kendinden, bu adamlardan birinin adının Max olduğunu öğrendim. Gördüğünüz gibi Simms-Pibity’nin maceralarının sonu yok. Sizler de beni değil, asıl onu görüp dinlemeyi arzu ediyorsunuz.” Bu sözlerdeki sevimli alçakgönüllülük, dostlarının anlayışlı ve içten gülüşmelerine yol açtı. İzleyicilerden beklenen sessizlik sağlanınca, başkan kararlı ve dramatik bir sesle duyurdu: “Ithaca Konferans Kulübü Başkanı olarak sizlere takdim etmekten onur duyduğum Rosalie Simms-Pibity huzurlarınızda!..”

Alkışlar hızlı ve şiddetliydi. Kulüp başkanı, seçkin konuğunu karşılamak üzere sahnenin yan tarafına yöneldi, ama orada kimsecikler yoktu. Bu gecikmeyi fırsat bilen izleyiciler alkış temposunu artırarak iki dakika kadar sürekli el çırpı, hatta bazı hanımlar ellerinin acıdığından şikâyet bile ettiler; sonunda saygıdeğer hanımefendi görüldü.

Homer, şimdiye kadar görmüş olduğu kadınlardan çok farklı birini bekliyordu. Bu yaratığın nasıl bir biçimde olacağını hayal edemiyor olsa da, muhakkak ilginç bir şey olacağını düşünüyordu, öyleydi de. Rosalie Simms-Pibity yaşlı, at suratlı, kupkuru, uzun boylu, sıska ve cinsiyetsizdi. Telgrafı verme zamanı geldiği için Homer ayağa kalktı, ama geçirdiği şaşkınlıktan olacak, kendisine öğretildiği gibi sahneye koşmadı.

Ona ne yapması gerektiğini öğreten nazik bayan telaşla yanına geldi; çocuk daha ne olduğunu anlamaya vakit kalmadan kolundan tutup sıraların arasından çekerken, herkesin duyabileceği bir tonda, “Haydi oğlum, ver şimdi telgrafı,” diye fısıldadı.

Sahnedeki saygıdeğer hanımefendi meydana gelen karıştırmadan habersizmiş gibi davranıyordu. “Hanımlar,” diye başladı söze. “Ithaca Konferans Kulübü Üyeleri...” Sesi görünüşüyle tam bir uyum içindeydi, cırlak ve keskin.

Homer, aceleyle sahneye çıktı, berrak bir sesle, “Rosalie Simms-Pibity’ye telgraf var!” dedi.

Saygıdeğer hanımefendi konuşmasını kesti, habercinin gelişi beklenmedik bir şeymiş gibi, “Evet oğlum, benim Rosalie Simms-Pibity,” dedikten sonra izleyicilere dönerek, “Müsaadenizle, hanımlar,” dedi. Haberciden telgrafı aldı, imzasını attı ve “Bu senin,” diyerek Homer’e bir on sentlik uzattı.

Homer böyle bir davranışa maruz kalmaktan incinmişti. Ama her şey öyle abuk sabuk, öyle kafa karıştırıcıydı ki, parayı geri vermeyi akıl edemedi. Onluğu alırken yere düşürdü, eğilip aldı, kadın yeniden konuşmaya başlarken utanç içinde sahneden indi.

“1939’da, yeni savaş başlamazdan az önce, şans eseri gizli bir vazifeyle Bavyera’da bulunuyordum. Alsaslı bir sütçü kız kimliğine bürünmüştüm.”

Homer sokağa çıkınca kaldırımında, gençliğinde geçirdiği bir tren kazası sonucu iki bacağı da kaybetmiş olan Henry Wilkinson’u gördü. Aradan otuz yıl geçmiş, Wilkinson çareyi kucağında içi kalem dolu bir şapkayla her gün aynı yerde oturmakta bulmuştu.

Homer adamın adını bilmiyordu ama kendini bildi bi-

leli tanıyordu onu. Şimdiye kadar eli değip de ne ondan bir kalem almış ne de şapkasına para atmıştı. Bu yüzden Henry Wilkinson'u görür görmez onluğu adamın şapkasına bıraktı ve dosdoğru bisikletine koştu.

30. Bethel Pansiyonu

Haberci yarım saat sonra Eye Sokağı'ndaki Bethel Pansiyonu'nun kapısında bisikletinden inerek önünde yükselen basamakları tırmanmaya koyuldu. Geniş holde masa filan olmayıp, köşede sadece bir tezgâh vardı. Tezgâhın üzerinde bir zil, arkasındaki duvarda ise "Zile basın" yazılı bir levha asılıydı. Haberci etrafına bakındı, bu küçük otelin içinde bir sürü kapalı kapı olduğunu fark etti. Dolly Hawthorne'a gelen telgrafa baktı sonra. Odalardan birinden gramofon sesi geliyordu. İki genç kadınla iki erkeğin konuşup gülüştüklerini duydu.

Az sonra odalardan birinden kırk yaşlarında bir adam çıktı; kapıda durup, sadece başı görünen genç bir kadınla konuşmaya başladı. Sonra kapı çabucak kapandı ve adam merdivenlerden aşağı indi. Homer tezgâhın üzerindeki zile bastı. Az önce kapanan kapı açıldı, kız içeriden, "Bir dakika bekleyin!" dedi. Kız tekrar görüldü, haberci onun bu kadar genç ve güzel olmasına şaşmıştı. Mary'den ya da Bess'ten farkı yok gibiydi.

Homer, "Dolly Hawthorne'a telgraf!" dedi.

"Az önce çıktı. Ben imzalayabilir miyim onun yerine?"

"Tabii efendim." Genç kadın makbuzu imzaladıktan sonra ilgiyle Homer'e baktı. Sonra, "Bir dakika bekler misin lütfen?" dedi. Koridor boyunca koşarak bir odaya girdi. O sırada bir adam merdivenlerden çıkarak tezgâhın

önünde durdu. Homer'le adam karşılıklı bakıştılar birkaç defa. Kız koşarak geri gelip de adamı görünce, Homer'i elinden tutarak, az önce çıktığı odaya götürdü. Odada habercinin daha önce hiç duymamış olduğu garip bir koku vardı.

Genç kadın haberciye bir mektup uzattı. "Bunu benim için postalar mısın?" dedi. Habercinin gözlerinin içine bakarak, "Çok önemli, kız kardeşime gönderiyorum. Postaneye götür. Uçakla, özel ulak, taahhütlü gidecek. Mektubun içine para koydum. Pulum yok." Genç kadın, mektubun istediği gibi postaya verilmesinin kendisi için ne büyük önem taşıdığını Homer'in kavraması için bir an durup bekledi. "Benim için bunu yapar mısın?"

Tam anlam veremediği bir nedenle haberci fenalaştığını hissetti. Oğlu savaşta ölen Meksikalı kadının evinde hissettiğine benzer bir sıkıntıydı bu.

"Baş üstüne efendim," dedi. "Mektubu hemen postaneye götüreceğim; uçak, özel ulak, taahhütlü."

"Al sana bir dolar. Mektubu şapkanın içine koy. Kimse görmesin sakın. Hiç kimseye bir şey söyleme."

"Peki efendim. Kimseye söylemem."

Mektubu şapkasına koydu. "Şimdi onu postaya verir, paranın üstünü size getiririm hemen."

"Hayır, hayır. Geri gelme. Haydi çabuk ol! Unutma, kimseye söylemek yok."

Homer, "Söylemem," diyerek odadan çıktı.

Basamaklara ulaştığında kız da tezgâhın önünde bekleyen adamın yanına varmıştı. Merdivenin ilk sahanlığında Homer, elli-elli beş yaşlarında, iri cüsseli ve gösterişli giymiyle dikkat çeken bir kadınla burun buruna geldi. Kadın haberciyi görünce durdu ve gülümsedi.

“Bana telgraf mı var?” diye sordu. “Dolly Hawthorne!”

“Evet efendim. Yukarıya bıraktım.”

“Aferin sana,” dedi Dolly Hawthorne. Homer’e baktı bir an. “Sen yenisin, değil mi?” diye sordu. “Ben haberci çocukların hepsini tanırım. Western Union’dakiler de, Posta Telgraf’takiler de iyi, şeker oğlanlardır. Bana iyi davranırlar, ben de onlara...”

Dolly Hawthorne değerli taşlarla bezeli çantasını açtı, içinden bir deste tanıtım kartı çıkarttı. Yaklaşık yirmi tanesini Homer’e uzattı. “Al bunları. Sen bir sürü yere telgraf götürüyorsun. Barlara filan da gidiyorsundur, çıkarken tezgâhın üstüne bırakıverirsin bir tane. Sonra, çok seyahat eden insanların, bir geceliğine kalacak yer arayan askerlerin, denizcilerin uğradığı yerlere bırakırsın. Bu korkunç savaş sürüp giderken yakınımızda oldukları sürece, oğullarımızı mutlu etmek için elimizden geleni yapmalıyız. Yarın başına ne geleceğini, ertesi güne sağ çıkıp çıkmayacağını bilmeyen bir askerin, ne büyük bir yalnızlık çektiğini ben-den iyi kim bilebilir?”

“Haklısınız efendim,” diyen Homer, merdivenlerden inerek sokağa çıktı. Dolly Hawthorne ise Bethel Pansiyonu’na...

31. Bay Mekano

Lionel’la Ulysses, Halk Kütüphanesi serüveninden sonra Ithaca’yı keşfe devam ettiler. Güneş batarken kendilerini, harap bir dükkânın camekânındaki bir adamı izlemekte olan işsiz güçsüzlerle, o sırada yoldan geçenlerden oluşan küçük bir kalabalığın ortasında buldular. Söz konusu adam sanki bir makineymiş gibi hareket ediyordu, ama aslında insandı. Ne var ki etten değil de, balmumundan yapılmış gibiydi. İnsandan çok, hâlâ hareket kabiliyeti olan ve ayakları üstünde durabilen bir cesede benziyordu. Ulysses’in, dört yıllık ömründe gördüğü en inanılmaz şeydi bu adam. Gözleri hiç ışıldamıyordu. Dudakları açılmamacasına mühürlenmişti sanki.

Adam, Dr. Bradford’un Kuvvet Şurubu’nun reklamını yapmakla meşguldü. İki pano arasında gidip geliyordu. Panoların birinin üzerinde, “*Bay Mekano – Makine Adam – Yarı makine, yarı insan – Diriden çok ölü – Gülümsetene 50 dolar – Güldürebilene 500 dolar!*” yazısı asılmıştı. Bay Mekano küçük bir masadan aldığı kartları abartılı mekanik hareketlerle birer birer toplayarak diğer panoya iştiriyordu. Bu kartların üzerinde, Dr. Bradford’un icadı olup, insanları güçlendirme iddiasındaki ilacı tanıtıcı ve satın alınmasını teşvik edici çeşitli sloganlar yazılıydı. Bay Mekano, iştirirdiği her karta elindeki çubukla işaret ederek, taşıdığı

mesaja izleyicilerin dikkatini çekmeye çalışıyordu. On adet kartın hepsi de panodaki yerini alınca, Bay Mekano onları topluyor ve dizme işi yeniden başlıyordu.

Lionel, “O insan,” dedi. “Görebiliyorum kendisini. Makine değil, Ulysses, insan! Gözlerini gördün mü? Canlı o. Baksana!”

Bay Mekano’nun panoya en son ilıştirdiğı kartta şu sözler yazılıydı: “Yarı cansız sürünmekten kurtulun! Hayatın tadını çıkartın. Dr. Bradford’un Kuvvet Şurubu’yla yepyeni bir insan olun.”

“Bak bir kart daha var,” dedi Lionel. “Bir şeyler yazıyor üzerinde.” Birden sıkıldığını hissetti, eve gitmek istiyordu. “Haydi Ulysses gidelim artık. Kartları dizişini üç kez izledik. Evimize gidelim; neredeyse gece oluyor.” Arkadaşını elinden tuttu ama Ulysses elini çekti.

“Haydi Ulysses, artık eve gitmeliyim. Karnım acıktı.” Ne var ki Ulysses gitmek istemiyordu. Belki de Lionel’ın sözlerini işitmemişti bile.

“Ulysses, ben artık gidiyorum,” diyerek ona gözdağı vermeyi denedi Lionel. Yanına gelmesi için bekledi biraz, ama çocuk yerinden kıpırdamadı. Dostluğa böyle ihanet edilmesine şaşan, biraz da kırılan Lionel eve doğru yürümeye başladı. Üç dört adımda bir arkasına dönüp arkadaş geliyor mu diye bakıyordu. Ama hayır, Ulysses orada kalmak ve Bay Mekano’yu biraz daha izlemek niyetindeydi. Lionel kırık kalple evine doğru giderken, “Onun bu dünyada en iyi arkadaşım olduğunu sanıyordum,” diye geçirdi aklından.

Artık Ulysses’in de aralarında olduğu birkaç kişi kalmıştı Bay Mekano’yu seyreden. Sonunda bir ihtiyarla Ulysses’ten başka kimse kalmadı. Bay Mekano, kartları masadan alıp panoya ilıştirmeye devam ediyor, kartlardaki sözcük-

leri tek tek göstermekten geri kalmıyordu. Derken ihtiyar adam da gitti. Ulysses hâlâ kaldırımında duruyordu; dükkânın camekânındaki garip insanoğlunu seyreden ondan başka kimse yoktu artık. Sokak lambaları yanınca, Ulysses Bay Mekano'nun görüntüsünün yarattığı büyüünün etkisinden kurtuldu. Adama bakarken adeta hipnotize olmuştu. Büyüden kurtulunca etrafına bakındı. Gün sona ermiş, herkes gitmişti. Ortada adlandıramadığı bir şey kalmıştı: Ölüm.

Küçük çocuk aniden mekanik adama baktı. Adam sanki ilk kez dosdoğru gözlerinin içine bakıyormuş gibi geldi. Bir anda paniğe ve korkuya kapılarak olanca hızıyla koşmaya başladı. Sokaklarda gördüğü birkaç kişi de tıpkı Bay Mekano gibi ölüm doluydu. Ulysses gücü tükenene kadar koştu. Nihayet soluk soluğa durdu. Çevresine bakındı, gördüğü her şey içinde derin, sessiz ve kalıcı bir korku uyandırıyor. Bay Mekano'nun uyandırdığı o korku, Ölüm korkusu. O güne kadar korku nedir bilmemiş, hele böylesini hiç tanımamıştı. En zoru da ne yapacağını bilmemektir. Korkunun pençesine düşmüş, kendine güveni sarsılmıştı. Yeniden koşmaya başladı. Bu kez koşarken, kendi kendine "Baba, Anne, Marcus, Bess, Homer!" diye neredeyse ağlayarak söyleniyordu.

Dünya o güne değin, tekrar tekrar görülecek güzelliklerle dolu harikulade bir yerdi ama artık kaçmak zorundaydı ondan; oysa ne yöne gitmesi gerektiğini bilmiyordu. Bir an önce aileden birine ulaşmak istiyordu. Dehşet içinde bir o yana bir bu yana gidiyor, inanılmaz bir felaketle karşı karşıya olduğunu hissediyordu. Bu felaketten ancak babasına, annesine, ağabeylerinden birine ya da ablasına ulaşırsa kurtulabilecekti.

Tam o sırada, onlardan biri yerine, sokağın sonunda

mahalle çetesinin elebaşı August Gottlieb'i gördü. Gazeteci çocuk, تنها bir köşe başında durmuş, sanki etrafı o gün dünyada neler olduğunu bilmesi gereken insanlarla doluymuş gibi, avazı çıktığı kadar günün manşetini haykırıyordu.

Baş haberi bağırarak duyurmak, August Gottlieb'e oldukça saçma gelirdi. Bir kere manşete her zaman şu ya da bu şekilde bir cinayet haberi çıkardı. Bu yüzden Ithaca sokaklarında bunu bağıra çağıra ilan etmenin görgüsüzlük olduğunu düşünürdü. Sokaklar boşalınca rahatlar, ne yaptığının farkında bile olmadan, insanların olmayışına neredeyse şükran duyarak sesini yükseltir, günün sefil haberlerini avazı çıktığı kadar bağırarak iletirdi. Ne işe yarardı bu haberler? Gazete satıp birkaç peni kazanmak için miydi? Hayatta yapıp yapacağı bu muydu? Her gün bir hatayı, sanki memnuniyet verici bir havadismiş gibi tekrarlamak aptallık değil de, neydi? İnsanların, her gün bir yenisi işlenen suçları bu denli kanıksaması utanç verici değil miydi? Gazeteci çocuk bazen uykusunda, dünya haberlerinin başlıklarını haykırdığı düşler görüyordu. Kişinin iç dünyasına ait bir alan olan rüya âleminde bile haberlerin niteliğine karşı tiksinti duyardı. Daima çok yüksek bir yerden bağırır, ayaklarının altındaki insan kalabalığı canhıraş bir faaliyet içinde sürekli yanlış davranışlarda bulunur, uygunsuz işler yapardı. Ancak onun sesini duyar duymaz işi gücü bırakıp gözlerini ona çevirince, "Haydi gidin. Nereye aitseniz oraya gidin! Öldürmekten vazgeçin! Adam öldüreceğinize ağaç dikin!" diye bağıırırdı onlara. Ağaçları hayal etmek Gottlieb'e her zaman iyi gelirdi.

Ulysses, August Gottlieb'i köşe başında görünce korkusu biraz olsun hafifledi. Auggie'ye seslenmek istediye

de, gırtlğından ses çıkmadı. Bunun üzerine var gücüyle gazeteci çocuğa doğru koşarak ona öyle bir sarıldı ki, Auggie az kalsın yere yıkılacaktı.

“Ulysses! Nen var? Neden ağlıyorsun?” dedi Auggie.

Ulysses gazeteci çocuğun gözlerine baktı, ama hâlâ konuşamıyordu.

“Bir şeyden korkmuşsun sen. Ama korkma artık. Korkacak bir şey yok. Ağlama.” Auggie, hıçkırıklarını bastırmakta güçlük çeken Ulysses’in sakinleşmesini bekledi. Sonunda hıçkırıklar seyrekleştı. Auggie, “Haydi gel Ulysses, seni Homer’e götüreyim,” dedi.

Ağabeyinin adını duyan Ulysses en nihayet gülümsedi; içini çeke çeke hıçkırdı, “Homer’e mi?”

“Tabii, haydi gel.”

Küçük çocuk için bu inanılmayacak kadar müthiş bir haberdi. “Homer’i görmeye mi gidiyoruz?”

“Evet, telgrafhane hemen şu köşeyi dönünce.”

August Gottlieb’le Ulysses Macauley telgrafhaneye girdiler. Homer dağıtılacak telgrafların durduğu masadaydı. Ağabeyini görür görmez, Ulysses’in yüzünde harikulade bir değişim meydana geldi. Gözlerindeki korku tamamen kayboldu, çünkü artık yuvasındaydı.

Homer kardeşini görünce Auggie’ye dönerek, “Ulysses bu saatte sokakta ne arıyor?” diye sordu.

“Sanırım kaybolmuş. Ağlıyordu.”

“Ağlıyor muydu?” diyen Homer, kardeşi tam yeniden hıçkırırken, onu kollarına alıp kucakladı. “Tamam, geçti artık, birazdan seni bisikletle eve götürürüm,” dedi.

Telgrafhane müdürü Thomas Spangler oturduğu yerden çocukları seyrediyordu. Yaşlı telgrafçı William Grogan da onları seyretmek için işi gücü bırakmıştı. Birkaç kez

bakıştılar. Homer kardeşini yere indirdi. Ulysses dağıtım masasının üzerindekiilere bakmaya gidince, artık kaygılanacak bir şey kalmadığını anlamıştı. Kolunu August'un omzuna atarak, "Sağ ol, Auggie," dedi.

Spangler yerinden kalkarak oğlanların yanına gitti. "Bana bir gazete verir misin Auggie?" dedi.

Auggie, "Baş üstüne efendim," diyerek, gazeteyi usulünce katlayıp müşterisine uzatmaya hazırlanırken, Spangler onu elinden aldı. Manşete şöyle bir göz attıktan sonra gazeteyi çöp sepetine fırlattı.

"İşler nasıl gidiyor?" diye sordu Auggie'ye.

"Şimdiye kadar elli beş sent kazandım, saat birde işi almıştım. Yetmiş beş olunca eve gideceğim."

"Niye? Neden illa yetmiş beş sent?"

"Bilmem! Bir cumartesi günü yetmiş beş sent kazanmalıyım diye düşündüm sadece. Şehirde pek kimse kalmadı, ama sanırım kalan gazeteleri önümüzdeki bir iki saat içinde satarım. Akşam yemeğinden sonra şehre dönüş başlar, sinema meraklıları filan..."

"Sinema meraklılarının canı cehenneme. Sen bana geri kalan gazeteleri ver de evine git. Al sana bir çeyrek."

Gazeteci çocuk, bu davranışından ötürü müdür beye minnet duymuş olsa da, her nedense bu öneriyi kabul etmenin doğru olmayacağı kanaatindeydi. Aslına bakılacak olursa, gazeteleri teker teker, her seferinde bir başka kişiye satman gerekiyordu; bir köşe başında durup avazın çıktığı kadar manşeti haykırarak, insanlarda gazete alıp haberleri okuma isteği uyandırmak zorundaydın. Auggie yorgundu ve bir an önce eve, yemeğe gitmek istiyordu. Spangler gibi birini tanımamıştı şimdiye kadar ama gene de doğru gelmiyordu bu öneriyi kabul etmek.

”Bay Spangler o çeyreği almak istemiyorum sizden.”

”Zararı yok,” diye ısrar etti Spangler, ”Gazeteleri bana bırak da evine git.”

”Siz bilirsiniz efendim,” dedi Auggie, ”Belki günün birinde benim de sizin için bir şeyler yapmama izin verirsiniz.”

Spangler, ”Elbette, neden olmasın,” dedikten sonra gazetelerin tümünü çöp sepetine tıktı.

Auggie eve gitmek için dışarı çıkmaya davranırken, Homer onu engelledi. ”Dur bir dakika, ben seni bisikletle bırakırım,” dedikten sonra, ”Müsaade eder misiniz Bay Spangler? Ithaca Şarapları’na uğramam gerek, bizim evin yolu üzerinde zaten. Sizin için bir sakıncası yoksa Ulysses’le Auggie’yi bıraktıktan sonra oraya giderim. Olur mu?”

Spangler, ”Tamam,” diyerek masasına gitti.

Auggie, ”Beni bisikletle götürmen gerekmez. İki kişi fazla yük olur. Ben çarçabuk giderim eve,” dedi.

”Çarçabuk gidemezsin. Neredeyse iki millik yol. Ben ikinizi de kolayca götürebilirim. Sen önüme oturursun, Ulysses’i de gidona oturturuz. Haydi gel.”

Üç oğlan Homer’in bisikletine doğru yöneldi. Yük doğrusu ağırdı, özellikle de bir ayağı sakat olan genç bir adam için. Ama Homer yolcularını sağ salim eve götürmeyi başardı. Önce Ara Market’in bitişiğindeki küçük evin önünde durdular; Auggie’nin evinde. Ara, küçük oğlunun elinden tutmuş, dükkânın önünde duruyordu. Birlikte gökyüzüne bakıyorlardı. Bayan Macauley, sokağın sonunda, boş arazinin yanındaki avluda, ceviz ağacının altında durmuş, ipteki çamaşırları topluyordu. Mary ile Bess oturma odasında piyano çalıp şarkı söylüyorlardı. Piyanonun ve Mary’nin sesi belli belirsiz duyuluyordu.

Auggie bisikletten inerek evine girdi. Homer sokakta

kısa bir süre durdu, bisikleti tutup önce göğ e sonra da Macauleyler'in evine baktı. Auggie evinden çıkarak bakkal Ara'nın yanına geldi.

"Bugün işler iyi miydi Bay Ara?" diye sordu.

"Sağ ol Auggie. Fena sayılmaz."

"Yetmiş beş sentim var; hepsini harcayacağım. Yarın için bir sürü şey almak istiyorum."

"Pekâlâ, Auggie," dedi bakkal. Tekrar dükkâna girmeden önce gökteki bulutlara işaret ederek oğluna, "Görüyor musun John? Gece oldu. Birazdan hepimiz yataklarımıza yatıp uyuyacağız. Bütün gece uyuyacağız. Sabah olunca tekrar kalkacağız. Yeni bir gün başlayacak," dedi.

Bakkalla oğlu ve komşu çocuk dükkâna girdiler. Bu arada hâlâ ağabeyinin bisikletinin gidonunda oturmakta olan Ulysses annesini seyrediyordu. Çok geçmeden Homer yeniden bisikletine atlayarak onu eve doğru sürdü.

Küçük kardeşin yüzü, avludaki ağacın altındaki kadına yaklaştıkça aydınlandı, ama aynı zamanda derin bir keder de vardı bu yüzde. Homer boş araziden doğruca arka avluya, ceviz ağacının altına sürdü bisikletini. Kendi indikten sonra Ulysses'i de bisikletten indirdi. Ulysses durmuş annesine bakıyordu. Bay Mekano'dan kaynaklanan korku, artık neredeyse sonsuza dek yok olmuş gibiydi.

Homer, "Kaybolmuş, Auggie bulmuş onu. Telgrafhaneye getirdi. Pek vaktim yok ama içeri girip Bess'le Mary'ye bir merhaba diyeyim," dedi.

Homer içeri girip karanlık yemek odasında biraz durdu, kız kardeşiyle ağabeyinin sevgilisinin seslerini dinledi. Şarkı bitince oturma odasına girdi.

Kızlar ona döndü. Mary, "Marcus'tan mektup aldım bugün," dedi.

“Nasılmış?”

“İyiymiş. Yakında sevkiyat varmış. Ama nereye gönderileceklerini bilmiyor. Bir süre mektup gelmezse merak etmeyin, diyor.”

“Hepimize yazmış,” dedi Bess. “Anneme, bana, hatta Ulysses’e bile.”

Homer kendine de mektup geldiğinin söylenmesini bekledi bir saniye kadar. Ses çıkmayınca, gelmemiş olabileceği kaygısıyla usulca sordu, “Bana yazmamış mı?”

“Yazmaz olur mu?” dedi Bess. “Seninki en kalını. Hepimize yazınca, sana da yazmış olacağını tahmin edersin diye düşünmüştüm.”

Homer’in ablası masadan bir zarf alarak ona verdi. Homer zarfa uzun uzun baktı. Sonunda ablası, “Eee, niye açıp da okumuyorsun?” dedi. “Haydi oku bize.”

“Olmaz Bess, artık gitmem lazım. Bunu büroya götürür, bu gece vakit bulunca okurum.”

Bess, “Bütün gün iş aradık, ama hiç iş yok,” dedi.

“Olsun, gene de çok eğlendik,” dedi Mary. “Bir yere girip sormak bile eğlenceliydi.”

“Eğlenseniz de eğlenmeseniz de, iş bulamadığınız iyi olmuş. Ben ailenin ihtiyacı olan parayı kazanıyorum. Mary’nin babasının da Ithaca Şarapları’nda iyi bir işi var. Sizin gidip iş aramanıza gerek yok.”

“Elbette var,” dedi Bess. “Yakında buluruz bir şey nasılsa. İki yerden tekrar gelmemizi istediler.”

“Vazgeçin iş aramaktan diyorum size!”

Homer iyiden iyiye öfkelenmişti.

“Burada yapılması gereken her işi erkekler yapar. Kızların yeri evleridir, erkeklere bakmaktır işleri, işte bu kadar.” Bethel Pansiyonu’ndaki güzel kızı düşünüyordu. “Herke-

sin aklını oynatmasının bahanesi dünyadaki savaş olamaz. Otur oturduğun yerde, anneme yardım et, sen de babana yardım edersin Mary.”

Öyle hükmedercesine konuşmuştu ki ablası Bess neredeyse iftihar etmişti kardeşiyle. Çünkü o güne kadar hiçbir şeyi böylesine dert edindiğini görmemişti.

Homer karanlık yemek odasına geçti.

Bess piyano çalmaya başlamıştı; çok geçmeden Mary de şarkı söyleyerek ona katıldı. Haberci odanın karanlığında bir süre durup onları dinledikten sonra, şarkı yarısına bile gelmeden sessizce evden çıktı. Ulysses, avluda, kümesin önünde durmuş bir yumurtaya bakıyordu. “Yumurta!” derken, sanki Tanrı’nın adını anıyormuş gibiydi.

Homer bisikletine atlayarak Ithaca Şarapları’nın yolunu tuttu.

32. Tren

Homer bisikletine binmiş giderken, çok uzaklarda bir Amerikan yolcu treni gecenin içinde hızla yol alıyordu. Tren, üniformalı Amerikan gençleriyle doluydu. Aralarında kırkını geçmiş olanlar olsa da, çoğu çocuk denecek yaşıydı. Büyük şehirlerden, küçük kasabalardan, tarlalardan, bürolardan, zengin ve yoksul ailelerden geliyorlardı; kimi büyük başarı hayallerinden, kimi ise iddiasız barış düşlelerinden koparılmıştı; zeki ve atak, ağırbaşlı ve sakin çocuklardı bunlar. Büyük bir şamata, kahkaha, heyecan, korku, kuşku, şaşkınlık, sabırsızlık ve derin bir cehaletle, engin bilgeliğin o muhteşem karışımının kol gezdiği bir ortamda, Marcus Macauley ile arkadaşı Tobey George sakin sakin konuşuyorlardı.

Tobey, “Eh, sanırım nihayet yola çıktık,” dedi.

“Öyle görünüyor,” dedi Marcus.

“Seni bilmem ama Marcus, ben kendimi çok talihli addediyorum çünkü bu savaş olmasaydı ve askere alınmasaydım, seninle hiç karşılaşmayacak, aileni de hiç tanımamış olacaktım.”

Marcus mahcup olmuştu. “Ben de aynı şeyleri hissediyorum seninle ilgili.” Bir an durduktan sonra, bilinmez bir tehlikeyle karşı karşıya kalan her insanın, defalarca kendi kendine sorduğu o kaçınılmaz soruyu sordu: “Doğru söyle bana. Savaşta ölmekten korkuyor musun?”

Tobey bu soruya hemen cevap veremedi, sonunda, “Elbette korkuyorum,” dedi. “Numara yapar, korkmuyormuş gibi davranabilirdim belki. Ama korkuyorum. Ya sen?”

“Çok korkuyorum,” dedi Marcus. “Eğer şansın yaver gider, başına bir şey gelmezse, nereye dönmek isterdin?”

“Bilmem ki,” dedi Tobey; gerçekten de bilmiyordu. “Neresi olsa fark etmez sanırım. Senin gibi bir ailem yok. Yanına dönmek isteyeceğim bir kimse de yok. Ne olursa kabulüm. Mary’nin seni beklediği gibi beni bekleyen bir sevgilim de yok. Buna rağmen, elimde olsa, gene de dönmek isterim.”

“Haklısın. Şarkı söylemeyi neden seviyorsun?”

“Ne bileyim... Seviyorum işte...” Bir süre trenin sesine, içerideki gürültüye kulak verdiler. Sonra Tobey, “Ne düşünüyorsun?” diye sordu.

Marcus’un bu soruya cevap vermesi biraz zaman aldı. Sonunda “Ithaca’yı,” dedi.

Tobey, “Çok tuhaf,” dedikten sonra, “Belki anlamayacaksın bunu ama Ithaca sanki benim de memleketimmiş gibi geliyor bana. Eğer bu işten sağ salim kurtulursak beni Ithaca’ya götürür müsün?”

“Elbette. Bizimkilerle tanışmanı isterim. Bana soracak olursan, babam büyük adamdı. Başarılı ya da önemli biriydi anlamında değil. Bir zanaatı ya da mesleği bile yoktu. Hayatını kazanmak için çalışır, ne iş olursa yapardı. İhtiyacımız olandan fazlasını kazanmadı hiç; gene de büyük bir insandı benim gözümde.”

Tobey, “Mathew Macauley?” dedi sorarcasına.

“Üzüm bağlarında, mezbahada, şarap imalathanelerinde çalıştı. Niteliksiz, basit, günübirlik işler. Sokakta görsen, sıradan biri derdin. Ama babamdı benim ve ben onun

başkalarından farklı biri olduğunu bilirdim. En önem verdiği şey ailesiydi; annemle çocuklarıydı. Taksitle bir arp almak için aylarca para biriktirdi; düşünebiliyor musun, arp almak için! Artık kimsenin çalmadığı bu aleti annem istiyordu, babam da aldı. Tam beş yılda ödedi borcunu. Piyasadaki en pahalı arpti. Bizim evde olduğu için, her evde bir arp var sanırdık. Sonra kız kardeşim Bess'e bir piyano aldı. O kadar pahalı değildi piyano. Ben herkesin babam gibi olduğunu zannederdim, evden ayrılıp da başkalarını tanıyıncaya kadar.”

“Doğrusu böyle birini tanımak isterdim,” dedi Tobey. “Babam olması şart değil. Kim olduğu fark etmez; böyle birini tanıyayım yeter.”

“Belki senin baban da mükemmel biriydi.”

“Belki de. Sana komik bir şey anlatayım mı? Ben okula başlayıp da, çocukların ana babalarından bahsettiklerini duyuncaya kadar, her çocuğun bir annesi, bir de babası olduğunu bilmezdim. Herkesi kendim gibi bir başına, hayatta yalnız sanırdım. Bunu öğrendikten sonra uzun süre kendimi çok kötü hissettim. Belki de şarkı söylemeyi bu yüzden seviyorum. Şarkı söylerken kendini öyle her şeyden dışlanmış, yapayalnız hissetmiyorsun.” Sonra çekinecek, hatta utanarak, “Bess nasıl bir kız?” diye sordu.

Marcus arkadaşının bunu sorarken sıkıldığını hissetmişti. “Kız kardeşim hakkında soru sormaktan çekinme. Bir gün tanışmanızı isterim. Senden hoşlanacaktır.”

“Sahi mi?”

“Bana kalırsa seni çok sevecek. Bizim evde kalmanı isterim. Birbirinizden hoşlanırsanız, yani ne bileyim, seni çok seveceğini düşünüyorum, işte o kadar.”

Marcus, hızlı hızlı konuşmaya başlamıştı. Çünkü bu gi-

bi şeylerden bahsetmenin neredeyse imkânsız olduğunu biliyordu, öte yandan bunları söylemenin gerekliliğinin de farkındaydı. “Eğer sen de ondan hoşlanırsan, yani demek istiyorum ki, onunla evlen; Ithaca’da yaşayın. İyi bir yerdir Ithaca. Güzel bir hayat kurabilirsiniz orda. Bak işte sana bir resmini vereyim, saklaman için.” Tobey’ye kız kardeşinin bir vesika fotoğrafını uzattı. Kimlik cüzdanına koy onu. Ben de Mary’nin fotoğrafını orada saklıyorum. Bak!”

Tobey George uzun uzun baktı resme, Marcus da Tobey’ e bakıyordu o sırada. Sonunda, “Bess gerçekten güzelmiş,” dedi Tobey. “Bir erkek hiç tanışmadan bir kıza âşık olabilir mi bilmem, ama ben şimdiden Bess’e tutulduğumu hissediyorum. Bir tuhaf oldum, hasta gibiyim. Sana gerçeği söyleyeyim mi? Bugüne kadar sana Bess’ten söz açmaya çekiniyordum. Ama artık yola çıktığımıza göre, kim bilir belki de aldırmazsın o kadar diye düşündüm. Elimde değil, başkalarıyla aynı haklara sahip olmadığım hissine kapılıyorum hep. Adı, annesi ya da babası tarafından değil de, bir yetimhanede konmuş, ne annesinin ne de babasının kim olduğunu bilmeyen, onların milliyetinin, hatta kendi milliyetinin bile ne olduğu belli olmayan bir adam... Kimileri benim yarı İspanyol yarı Fransız, kimileriye yarı İtalyan yarı Yunanlı olduğumu iddia ediyor. Bazıları da yarı İngiliz yarı İrlandalı olduğumu. Hemen herkes bana değişik bir milliyet yakıştırıyor.”

Marcus, “Sen Amerikalısın, tamam mı!” dedi. “Kim olsa anlar bunu. O resmi sakla. Birlikte Ithaca’ya gideceğiz; ikimiz de çoluk çocuğa karışacağız. Birbirimize gidip gelecek, birlikte çalıp söyleyecek, hayatın tadını çıkaracağız.”

“Biliyor musun, Marcus, sana inanıyorum,” dedi Tobey. “Tanrı’ya yemin ederim ki, inanıyorum sana. Bunları

sadece, arkadaş olduğumuz, aynı yolun yolcusu olduğumuz için söylemediğini biliyorum. Sana inanıyorum ve Ithaca'ya gidebilmeyi her şeyden çok istiyorum. Orada yaşamak, söylediğin şeylerin hepsini gerçekleştirmek istiyorum.” Sözlerine biraz ara verdi; bunları yapmasına ne türden bir engel çıkabileceğini kestirmeye çalışır gibiydi. “Eğer Bess benden hoşlanmaz, başka birine âşık olursa, oraya gittiğimde evlenmiş olursa, yine de Ithaca'ya yerleşeceğim. Bilmiyorum, ama Ithaca benim de memleketimmiş gibi geliyor artık. Hayatımda ilk kez bir yere ait hissediyorum kendimi. Alınmayacağını umarak söylüyorum, Macauleyler'i kendi ailem gibi görüyorum; eğer seçme şansım olsaydı, tam da böyle bir aile isterdim. Tanrı'dan Bess'in beni sevmesini, başka birine âşık olmamasını diliyorum. Çünkü onu seveceğimden eminim.” Yumuşacık bir sesle konuşmaya başlamıştı, ama Marcus trenin olanca gürültüsüne rağmen onun sözlerini duyabiliyordu. “Ithaca benim evim, yaşadığım yer, öldüğümde de orada kalmak istiyorum, kısmet olursa.”

O sırada iki arkadaşın yanına başka çocuklar geldi. Hep birlikte bağırp çağırdılar. Hatta sokak kadınlarından, onların ne işe yaradığından söz eden kendi uydurdukları bir şarkı bile söylediler. Sonra şarkının tam ortasında, “Yetimhanede bize zorla dua ettirirlerdi,” dedi Tobey. “Kural böyleydi. İstesek de istemesek de dua etmek zorundaydık.”

“Çok kötü bir kural sayılmaz bu,” dedi Marcus, “Ama dua zorlamaya gelecek bir şey değil tabii.”

“Sanırım o yüzden yetimhaneden ayrıldıktan sonra bir daha dua etmedim. On üç yaşından beri dua ettiğimi hatırlamıyorum. Ama şimdi her şeye yeniden başlıyorum. İşte böyle.” Tobey biraz durdu, sonra gözlerini yummadan, ba-

şını eğmeden, ellerini kavuşturmadan dua etmeye başladı. Sözleri kuşkusuz bir yakarıştı. “Tanrım, eğer mümkünse Ithaca’ya gitmeme izin ver. Her isteğini yerine getireceğim, beni Ithaca’ya gönder. Yuvama kavuşayım. Herkesi koru. Kimse acı çekmesin. Yersiz yurtsuzlara barınak sağla. Yolcuları kazadan beladan esirge. Beni de Ithaca’ya ulaştır. Amin!”

Marcus, “Güzel bir dua bu,” dedi. “Umarım kabul edilir.”

Askerler yeni bir şarkıya başlamıştı. Bu her şeyin gelip geçiciliğine dairdi, özellikle de kadınların aşkının. Delikanlıların, şarkının bilgiçlik taslayan alaycılığından pek hoşlandıkları anlaşıyordu. Tobey’le Marcus da katıldı onlara. Az sonra Tobey, “Sen ne için dua edersin?” diye sordu.

“Aynen senin dilediklerin için, tamamen aynı şeyler.”

Şarkıdan sonra herkesin üzerine bir suskunluk çöktü. Belirli bir nedeni olmayan bir sessizlikti bu ama trendeki herkes bir anda susuvermişti. Derken Joe Higgins adında bir asker Tobey’le Marcus’un yanına gelerek, “Ne oluyor Tanrı aşkına? Neden herkes bu kadar sessiz? Haydi doğru dürüst bir şarkı söyleyelim, ne dersin Tobey? Sen de akordeonla eşlik edersin Marcus, olur mu?” dedi.

Marcus, “Ne dinlemek istersiniz?” diye sordu.

“Bilmem, bütün açık saçık şarkıları söyledik, hani şöyle eskilerden, güzel bir şarkı olsa. Çocukken söylediğimiz eski kilise şarkılarından...”

“Hangi kilise şarkısını biliyorsun Joe?”

“Bakın çocuklar, gülmeyin bana sakın. Yaslanmak! Hani vardı ya, Güvenli kollarına yaslanmak! “

“Tobey, biliyor musun bu şarkının sözlerini? Eğer bilmiyorsan sana yardımcı olurum.”

“Bilmez olur muyum? Belki on yıl boyunca her pazar söyledim bu şarkıyı.”

“Tamam o zaman, haydi Joe için söyleyelim şimdi bu şarkıyı. Sen de Joe, sözlerini bilmesen de katıl istersen.”

“Ne demek, tabii katılacağım.”

“Marcus eski melodiyi çalarken, Tobey de şarkıya başladı:

Bu ne aziz dostluk, ne kutsal mutluluk,
Güvenli kollarına yaslanmak;
Bu ne kutsallık, nasıl bir huzur,
Güvenli kollarına yaslanmak.*

Joe da güçlü, akortsuz ama gene de hoş bir sesle, Tobey’e katıldı. Trendeki herkes onları dinliyordu. Çok geçmeden daha iyi duyabilmek için Marcus’un, Tobey’in ve Joe’nun çevresine toplandılar.

Yaslanmak, yaslanmak, tüm tehlikelerden ve
korkulardan uzak;
O güvenli kollarına yaslanmak, yaslanmak, yaslanmak.

Tobey ve Joe’yla birlikte herkes söylüyordu artık.

* 1887 yılında, İngiltere’de, Elisha A. Hoffman tarafından yazılmış ve Anthony J. Showalter tarafından bestelenmiş, Amerika’da özellikle Afrika kökenli Amerikalılar ve yoksul beyazlar arasında sevilen, çok ünlü bir ilahi.

33. Marcus

O cumartesi Homer Macauley'in ömrünün en olaylı ve en uzun günlerinden biri oldu. Küçük şeyler bambaşka bir önem kazanmaya, kavrayabildiği bir anlama bürünmeye başlamıştı. Bir gece önce, uykusunda yaşadığı huzursuzluk ve ıstırap artık uyanıkken de peşini bırakmıyordu. Ölüm meleğinin Ithaca'ya, Ithacalılara ulaşmasını engellemek için var gücüyle çabalamıştı. Rüyalarına girmişti bu; ne var ki artık rüya olmaktan çıkmıştı.

Ağabeyi Marcus'tan gelen, mavi haberci formasının cebindeki mektup açılıp okunmayı bekliyordu.

Topallaya topallaya telgrafhaneye girdi; yorgundu, dinlenmek için can atıyordu. İleti levhasına baktı, iletilmesi gereken bir şey yoktu. Gelen telgrafların asıldığı kanca da boştu. İş yoktu velhasıl. Yaşlı telgrafçının yanına giderek, "Bay Grogan, dünden kalma elmalı ve hindistan cevizli çöreklerden alalım mı ortaklaşa?" diye sordu.

"Tabii alalım, ama ben şimdi yemeyeyim, gene de teşekkür ederim."

"Siz yemezseniz, ben de istemem Bay Grogan. Belki acıkmışsınızdır diye düşünmüştüm. Ben de aç değilim. Bütün gün koşuşturdum ama yine de acıkmadım. Tuhaf değil mi? Gece gündüz boyuna çalışan birinin acıkacağı sanılır, ama bazen acıkılmıyor işte."

“Bacağı nasıl?”

“İyi. Tamamen unutmuştum onu. Her yere gidebiliyorum.” Yaşlı adamın yüzüne merakla baktı sonra usulca, “Sarhoş musunuz Bay Grogan?” diye sordu. Açık sözlülüğü yaşlı adamı ne gücendirmiş ne de incitmişti.

“Evet oğlum,” dedikten sonra iskemlesine geçip oturdu. Az sonra masanın öte yanında hâlâ ayakta duran çocuğa baktı. “Sarhoşken kendimi çok daha iyi hissediyorum,” di-yerek, çekmecesinden çıkardığı şişeden kocaman bir yudum aldı. “Sana ağzına içki koymamamı tavsiye edecek değilim. Kocamış budalaların yaptığı gibi, ‘Benden ders al, bak ne hale getirdi içki beni,’ diyecek de değilim. Sen artık her yere girip çıkıyor, şimdiye kadar görmediğin şeylere tanık oluyorsun. Sana bir şey söyleyeyim mi? İnsanlara dair her şeye özenle yaklaş. Kesinlikle yanlış olduğunu gördüğün bir şey karşısında bile, kuşku duy. Eğer söz konusu olan insanlarsa, çok dikkatli ol. Şimdi bağışla beni, sana bir şey söylemeliyim, çünkü sen saygı duyduğum bir insansın. Bu yüzden herhangi bir insanı, içinde bulunduğu durumdan dolayı eleştirmemek gerektiğini söylemekte bir sakınca görmüyorum. Bir adam ömrünün sonuna yaklaştığında, ardında yola devam edeceğini bildiği insanlar olduğunu bilmekten mutlu olur. Ne demek istediğimi anlıyor musun?”

“Pek emin değilim, Bay Grogan.”

“Ancak sarhoşken anlatabileceğim bir şeyden söz ediyorum sana. Şunu söylemeye çalışıyorum, kendi değerini bil. Evet kendi değerini. Minnettar ol bundan dolayı. İnsan olmanın minnettarlık duyulması gereken bir şey olduğunu unutma. Tamamen yabancı birilerinin sana, sırf kişiliğinden ötürü güven duyduğu için müteşekkir ol.”

Homer, Bethel Pansiyonu'ndaki kızı, kendisiyle eski bir dostuymuş gibi, telaş içinde konuşmasını hatırladı.

“Onlara ihanet etmeyeceğini ya da incitmeyeceğini sezerler. Onları hor görmeyeceğini, başkalarının onlarda göremediği şeyleri göreceğini bilirler. Kendindeki bu özellikleri bilmeli, bundan dolayı mahcubiyet duymamalısın. On dört yaşında bir adamsın sen. Seni kim adam etti bilmiyorum ama bu bir gerçek. Onun için sen de bu gerçeği bilip, bundan dolayı minnet duymalısın. Şimdi anladın mı?”

Haberci yutkundu. “Anladığımı sanıyorum Bay Grogan.”

“Tamam o zaman, sana teşekkür ederim. Nedir o elinde tuttuğun? Mektup mu? Benim lafım bitti. Haydi oku mektubunu oğlum.”

“Ağabeyim Marcus'tan. Açmaya fırsat bulamadım.”

“O zaman aç da oku. Sesli oku ağabeyinin mektubunu.”

“Sesli mi?”

“Evet, eğer bir sakıncası yoksa ben de dinlemek isterim; çok isterim hem de.”

Homer zarfı yırttı. Mektubu çıkarıp açtı; ağır ağır okumaya başladı:

Sevgili Homer,

Öncelikle, evde bana ait olan her şeyin senin olduğunu bilmeni istiyorum; istemediklerini Ulysses'e verirsin. Kitaplarım, gramofonum, plaklarım, giysilerim (sana uydukları zaman giyersin), bisikletim, mikroskobum, balık oltam, Piedra'dan topladığım taşlar ve evde bana ait olan ne varsa hepsi senin. Çünkü sen bundan böyle Ithaca'daki Macauley ailesinin reisisin. Geçen yıl et paketleme işinden kazandığım parayı eve katkıda bulunmak için an-

neme verdim ama yeterli değil tabii. Hem liseye devam edip hem de ailemizi bir arada tutmayı nasıl başaracaksın bilmiyorum, ancak bir yolunu bulacağına inanıyorum. Ordudan aldığım maaşı, kendime birkaç dolar ayırdıktan sonra, anneme gönderiyorum. Bu da çok az bir para zaten. Ben on dokuz yaşına gelinceye kadar çalışmadım; bu nedenle sana bu kadar yüklenmek zorunda kalmak kolay değil benim için. Ama benim yapamadığımı senin başaracağından kuşku yok.

Seni çok özlüyorum ve hep seni düşünüyorum. Ben iyiyim. Savaşlara hiç inanmadığım, gerekli olduklarında bile saçma bulduğum halde, şimdi orduda olmaktan onur duyuyorum, çünkü bir sürü insan benim gibi savaşın içinde. Durum bundan ibaret. Hiçbir düşmanı insan olarak kabul etmiyorum, zira insan olan hiç kimse benim düşmanım olamaz. O her kim olursa olsun, benim dostumdur. Benim kavgam onunla değil, önce kendi içimde yok etmeğe çalıştığım, o bahtsız yanıyladır.

Kendimi bir kahraman gibi hissetmiyorum. Bu türden duygular besleme yeteneğim yok. Kimseden nefret etmiyorum. Öte yandan aşırı yurtsever de değilim. Ülkemi, insanlarını, şehirlerini, evimi, ailemi her zaman sevdim. Keşke asker olmasaydım. Keşke savaş olmasaydı. Gelecekte beni neyin beklediğini bilmiyorum ama her ne olacaksa razıyım; hazırım gerekeni yapmaya. Çok korkuyorum, sana itiraf etmeliyim bunu, ama zamanı gelince doğru olanı, yapmam gerekeni yapacağıma inanıyorum. Yüreğimin emrinden başka bir emre boyun eğmeyeceğim. Gittiğim yerde, Amerika'nın dört bir yanından, Ithaca gibi binlerce kasabadan gelmiş çocuklar olacak. Tabii ölmek de var. Hepimiz biliyoruz bunu. Bu düşünce hiç hoşuma gitmiyor. Ithaca'ya dönmeyi dünyada her şeyden çok istiyorum. Mary için, bir aile kurmak için, bir

yuvamın olması için dönmek istiyorum. Yakında sıcak savaşın içinde olacağız. Ama henüz kimse nereye gönderileceğimizi bilmiyor. Bu yüzden bir süre benden mektup bekleme. Umarım bu son mektubum olmaz. Ama eğer öyle olursa, ailemiz sana emanet. Arkadaşım Tobey George'a Ithaca' yı ve ailemizi anlattım. Günün birinde onu Ithaca'ya getirmeyi umuyorum. İyi ki bu savaşa benden başka bulaşan Macauley olmadı. Zira sana yazık olurdu; hata olurdu senin katılman.

Mektupta, konuşurken asla söyleyemeyeceğim şeyleri söyleyebiliyorum. Sen Macauleyler'in en mükemmeli-sin. Hiçbir şey seni engellememeli. İşte buraya aklından çıkarmayasın diye yazıyorum: Homer Macauley. Sensin bu. Seni özlüyorum. Tekrar görebilmek için sabırsızlanıyorum. Tanrıya emanet ol.

Hoşça kal!

Ağabeyin Marcus

Haberci mektubu okurken oturmuştu. Ağır ağır, yutkunarak ve ikide birde, Meksikalı annenin evindeki gibi midesi bulanarak okudu. Bitirince ayağa kalktı. Elleri titriyordu. Alt dudağının kenarını ısırды, yaşlı telgrafçıya baktı. "Eğer ağabeyim bu saçma savaşta öldürülürse, dünyanın içine tüküreceğim. Sonsuza kadar nefret edeceğim bu dünyadan," dedi kısık sesiyle.

Gözleri yaşla dolmuştu. Telgraf aletinin durduğu masanın arkasına geçti; üniformasını çıkardı, dolaptan gündelik giysilerini aldı. Yarım yamalak giyinerek telgrafhaneden dışarı fırladı.

Yaşlı telgrafçı uzunca bir zaman daha oturdu büroda. Silkinip kendine geldiğinde ortalık derin bir sessizliğe gömülmüştü. Şişenin dibinde kalanı içti. Sonra yerinden kalkarak etrafına bakındı.

34. Kilisede

Ithaca'da gündelik hayat, dünyanın dört bir yanında olduğu gibi, ilk bakışta anlamsız hatta çılgınca görünebilecek bir mecrada akıp gidiyordu. Ne var ki günlerle geceler birikip de, aylara ve yıllara evrildikçe bu mecranın aslında belirli bir biçimi ve anlamı olduğu anlaşıldı.

Bu zaman içinde telgraf kutusu defalarca tıkırdadı. Bay Grogan birçok kez daktilosunun başına geçerek, Dünya'nın çocuklarına gönderdiği aşk, umut, acı ya da ölüm iletilerini kâğıda döktü: "Eve dönüyorum". "Mutlu Yıllar". "Savaş Dairesi oğlunuzun vefatını üzüntüyle bildirir". "Beni Güney Pasifik İstasyonu'nda bekle". "Öpücükler". "Ben iyiyim". "Tanrı seni korusun." Homer Macauley, bu telgrafları evlere dağıtıp durdu.

Macauleyler'in oturma odasındaki arpin tellerinden yükselen ezgilere, bir şarkının sözleri eşlik ediyordu. Askerler karadan, su üstünden, havadan, su altından, inanılmaz gürültüler ve tehlikelerle dolu yeni yerlere, yeni günlere, yeni gecelere, yeni uykulara, yeni ve garip anlara doğru ilerliyordu. Yaşayanların yüzleri, belli belirsiz de olsa, değişmişti; Marcus, Tobey, Homer, Spangler, Grogan, Bayan Macauley, Ulysses, Diana, Auggie, Lionel, Bess, Mary, Bethel Pansiyonu'ndaki kız, Rosalie Simms-Peabody, Bay Ara, oğlu John, Koca Chris, Bayan Hicks, hatta Bay Mekano bile.

Vagonun kenarından sarkan Zenci'nin bindiği yük treni seferlerini sürdürüyordu. Sincap topraktan kafasını çıkartıp etrafı gözlerken, Bay Henderson'un ağacındaki kayısılar, güneşin gülümseyen rengine ve onları çalmak için gelen çocukların çillerine bürünmüştü. Kuluçkadaki tavuk peşinde bir alay civcivle boy gösterdi. Ulysses her şeyi izlemeye devam ediyordu. Homer'in bacağı iyileşti, aksaması geçti. Ithaca'da Paskalya Pazarı yaşandı. Ardından Paskalya'dan sonraki Pazar geldi; sonra bir pazar daha, bir daha, bir daha, bir daha.

Ithaca'daki tüm Macauleyler o pazar Mary Arena ile birlikte Ithaca Birinci Presbiteryen Kilisesi'ndeydiler. Ulysses'in sırasının tam önünde ilahi bir tesadüf eseri cavlak kafalı bir adam oturmuştu. Adamın vücudunun en değerli kısmı olan bu canlı top Ulysses'i büyülemişti: Yumurtadan pek de farklı olmayan şekli bile başlı başına incelenmeye değer bir şeydi onun için. Yarım düzine telden ibaret, kaderine terk edilmiş bir tutam saç, utanıp sıkılmadan kahramanca direniyordu. Tıpkı ekvatorun dünyayı böldüğü gibi kafayı ikiye bölen kırıışık ise bir tasarım mucizesiydi.

Saygıdeğer Rahip Holly ve cemaati, Kutsal Hayat temalı dinsel bir sözlü düelloya girişmişti. Rahip Holly'nin Kutsal Kitap'tan okuduğu dizelere, cemaat hep bir ağızdan yanıt veriyordu:

Rahip Holly, "Ve kalabalıkları görünce O dağa çıktı ve oturduktan sonra havarileri O'nun yanına geldi," diye okudu. Cemaatten yanıt geldi:

Ve O ağzını açtı ve onlara şöyle dedi:

Ne mutlu yoksullara ki, mekânları cennet olacaktır.

Ne mutlu yas tutanlara ki, teselli edileceklerdir.

Ne mutlu sabırlı olanlara ki, dünya onlara miras kalacaktır.

Ne mutlu doğru yoldan şaşmadıkları için aç ve susuz kalanlara; bilin ki onlar doyurulacaktır.

Ne mutlu bağışlamayı bilenlere ki, onlar bağışlanacaklardır.

Ne mutlu kalbi temiz olanlara ki, onlar Tanrı'yı göreceklerdir.

Ne mutlu barıştıranlara, bilin ki onlara Tanrı'nın çocukları denecektir.

Neşelenin ve ziyadesiyle memnun olun: Sizler toprağın tuzusunuz. Sizler dünyanın ışığısınız.

Işığınız öyle parlak olsun ki, insanoğlu yaptığınız iyi işleri görebilsin ve cennetteki Babanızı yüceltsin.

Bu soru-cevap faslı Ulysses cavlak kafayı incelemeye aldığı sırada başlamıştı. Derken bir sinek gelip bu nesnenin üzerine kondu ve onu keşfe çıktı; anlaşılan az önce kaybettiği bir şeyi arıyordu. Ulysses sineği biraz izledikten sonra onu yakalamak için uzandı. Ne var ki Bayan Macauley uzanan eli tuttu ve bırakmadı. Ulysses gözünü çıplak kafadan ve sinekten ayırmadan ve belirli bir şey düşünmeden hayale daldı. Kafanın pürüzsüz cildi bir çöldü şimdi. Başını çevreleyen kırışık bir ırmak, yedi telden oluşan saç kümesi palmiye ağaçları, sinek ise bir aslandı. Sonra kendini gördü. Pazar giysilerini giymiş ırmağın kıyısında duruyordu; aslan ise karşı kıyıda idi. Durduğu yerden aslana baktı; aslan da tam karşısına gelip ona bakmaya başladı. Kilisedekiler İncil okumaya devam ediyordu.

Ulysses uzaklarda, kumlara uzanmış, püfür püfür giysiler içinde bir Arap gördü. Yanı başında bir mandolin ya da ona benzer bir çalgı ve bir su testisi vardı. Ulysses'in gördüğü kadarıyla aslan, yerde uyumakta olan adam kadar barışçıl ve masumdu; adamın yanına kadar gelmiş, zarar

vermek niyetinde olmaksızın, koklamak için onun başına doğru eğilmişti. Ulysses aslında bu resmi Halk Kütüphanesi'ndeyken Lionel'ın baktığı kitaplardan birinde görmüştü.

Okuma sona erdi. Kilisenin orgu derin bir iç çekti. Koro ve cemaat, Ulysses'in, sözlerinin bir kısmını seçebildiği bir şarkıya başladı:

Benimle birlikte yürüyor O ve konuşuyor benimle.

Pek tabii çöldeki aslandan söz ediliyordu. Sonra Rock of Ages'e geldi sıra.

Çölde yürüyen ve konuşan aslan küçük çocuğun hayallerini terk etti. Yerini bir okyanus aldı. Bu uçsuz bucaksız denizin yüzeyinden birkaç metre yükseklikteki bir kayaya sıkıca sarılmış birisi vardı ki, bu Ulysses'ten başkası değildi. Suyun yüzünde sadece başı ve elleri görülüyordu. Kurtulmak ya da yardım istemek için etrafına bakındı ama görünürde sudan başka bir şey yoktu. Öyle de olsa, sabırlı ve inançlıydı. Nihayet çok uzaklarda, suyun üzerinde yürümekte olan iri yarı adamı, Koca Chris'i gördü. Koca Chris Ulysses'e doğru geldi ve tek kelime söylemeden eğilip, elinden tutup çekerek onu suyun yüzüne çıkardı. Ancak Ulysses bir anda yeniden sulara gömüldü. Koca Chris onu bir hamlede çekip çıkardı ve tekrar ayağa kaldırdı. Ulysses'i elinden tuttu, birlikte suyun üzerinde yürüdüler. Çok uzaklarda yeşillikler içinde, bembeyaz, büyük bir şehrin kuleleri görüldü. Adamla çocuk şehre doğru ilerlediler.

Şarkı bitti. Aniden biri Ulysses'i sarsmaya başladı. Çocuk irkilerek uyandı. Elinde bir bağış tabağı tutan Lionel'dı bu. Ulysses cebindeki beş senti tabağa koyup tabağı annesine geçirdi.

Lionel huşu ile, “Tövbe ettin mi, Ulysses?” diye sordu.
“Ne dedin?”

“Bak oku bunu,” diyen Lionel arkadaşının eline bir risale tutuşturdu.

Ulysses risaleyi inceledi, ama tabii iri harflerle yazılmış olan, “Tövbe ettiniz mi? Tövbe etmek için hiçbir zaman geç kalmış sayılmazsınız,” sözlerini okuyamadı.

Lionel kilisenin öteki yanında oturan yaşlı bir beye de aynı soruyu yöneltti: “Tövbe ettiniz mi?”

Adam çocuğa sert bir bakış fırlattı, sonra tıslayarak, “Haydi oğlum git işine,” dedi. Ne var ki Lionel, oradan ayrılmadan önce, Afrikalı bir kabile reisi tarafından aşağılanmış bir misyoner edasıyla, yaşlı adama bir risale uzatmayı ihmal etmedi. Sinirlenen adam risaleyi çocuğun elinden çekip aldı. Yanında oturan karısı fısıldadı, “Bir şey mi oldu hayatım?”

“Çocuk bana tövbe ettin mi, diye sordu, sonra bunu verdi.” Adam risaleyi karısına gösterdi. Kadın adamın elini okşayarak, “Çocukcağz nereden bilsin senin Çin’de otuz yıl misyonerlik yaptığını?” dedi.

Bağış toplanırken org, bir soprano eşliğinde hafif hafif çalıyordu. Lionel, Auggie, Şag ve öteki Ithacalı çocuklar kilisenin arkasında, ellerinde bağış tabaklarıyla müziğin bitmesini bekliyorlardı. Sonra törensel bir sessizlik ve ağırbaşlılıkla, kürsünün hemen altındaki masaya doğru yürüyerek bağış çanaklarını üst üste koyup ana babalarının yanına döndüler.

35. Ağa Düşen Aslan

August Gottlieb, kiliseden dönüp pazar yemeğini yedikten sonra, belki işe yarar düşüncesiyle, ön avluda eski bir tenis ağını onarmaya çalışıyordu. Bu sırada Auggie'nin yaşıtı olan, Enoch Hopper hızla avluya girdi, bir an için durdu, süratle etrafı kolaçan etti. Sahip olduğu dışı gitmiş eski bir beysbol topunu kaldırıma şiddetle vurunca top havaya fırladı. Topu yakalayıp aynı hırsla bir kez daha zıplattı. Enoch Hopper Ithaca'nın en sinirli, en huzursuz, en hareketli, en sabırsız ve en gürültücü çocuğuydu.

“Ne yapıyorsun, Auggie?”

“Ağ.”

“Ne için, balık mı?”

“Hayır, hayvan.”

Enoch şimdiden sıkılmıştı. “Haydi gel, ya beysbol oynayalım ya da gidip Guggenheim'in su deposuna tırmanalım.”

“Ben bu ağı onaracağım.”

“Niye onarıyorsun ki ağı?”

“Hayvanları yakalamak için.”

“Burada nerede hayvan var? Gel gidelim işte. Malaga'ya yüzmeye gidelim.”

“Görürsün bu ağla nasıl yakalayacağım hayvanları.”

“Bu tenis ağıyla bir pire bile yakalayamazsın sen. Gel bir oyun bulalım. Gizlice Bijou'nun oraya gidip Tarzan filmi seyredelim.”

“Önce bir köpek yakalayacağım, nasıl çalıştığını denemek için. Ondan sonra artık ayağını denk al derim!”

“Aman Auggie, yıpranmış bir tenis ağı bu. Hiçbir şey yakalayamazsın onunla. Adliye Parkı’ndaki cezaevine gidelim, orada tutuklularla konuşalım.”

“Hayvan ağımlı onarmam gerek,” dedi Auggie. “Bugün onu sadece deneyeceğim. Sonra oğlum, bak neler olacak!”

“Ne olacak ki, oğlum? Buralarda hayvan filan yok. Bir inek, birkaç köpek. Altı yedi tane tavşan. Birkaç piliç. Ne yakalayacaksın?”

“Mükemmel bir ağ benimki, bir ayı yakalayacak büyüklükte.

“Onunla oyuncak ayı bile yakalayamazsın. Haydi Çin mahallesine gidip Çin caddesinde gezinelim.”

August Gotlieb elindeki işi bir an için bırakarak Çin mahallesini ve Çinliler’i geçirdi aklından. Enoch Hopper’a bakarak, “Çinliler’den korkuyor musun yoksa?” diye sordu.

“Yooo,” dedi Enoch içtenlikle. “Ben kimseden korkmam. Tehlikeli olsalar da beni yakalayamazlar. Ben ok gibi koşarım.”

“Bir aslanın seni yakalayacağına bahse girerim.”

“Kim demiş. Ben çok hızlı koşarım. Aslanlar yanıma bile yaklaşamaz. Ayılar, kaplanlar, Çinliler, hepsinden hızlı koşarım ben. Haydi Güney Pasifik spor sahasına gidip Cosmos çetesiyle maç yapalım.”

“Tuzağa yakalanabilirsin ama.”

“Dünyada hiçbir tuzak beni yakalayacak kadar atik olamaz. Hadi pazar yerinin etrafındaki bir mil kulvarında yarışalım. Sana 100 metre avans veririm.”

“Baban seni yakalayabilir.”

“Püf! Yanıma bile yaklaşılamaz. Tozu dumana katarım.”

O sırada Lionel evinden çıkarak yanlarına geldi. “Ne yapıyorsun Auggie?”

“Hayvanları yakalamak için ağ.”

Enoch atıldı, “Bir pire bile yakalayamaz onunla. Haydi gidip arsada top oynayalım.”

Lionel, “Benimle mi?” diye sordu.

“Elbette Lionel. Haydi gel. Sen topu bana bütün gücünle fırlatacaksın, ben sana yavaşça atacağım. Haydi zamanımızın yarısı gitti bile.”

“Tamam Enoch,” dedi Lionel. “Ama yumuşak pas vermeyi unutma. Ben top yakalamakta çok başarılı değilimdir. Bazen kaçırınca yüzüme çarpıyor. Bir kez gözlerim, iki kez de burnum incindi.”

“Korkma yavaş atarım, haydi gel.”

Enoch Hopper’la Lionel Cabot yolun öte tarafındaki arsaya gittiler, Auggie de işine devam etti. Çok geçmeden eski tenis ağını onarmayı başarmış, kareye yakın bir parça elde etmişti. Ağı gerip köşelerini birer çubukla yere raptederek eserini gözden geçirdi. O sırada avlunun arkasındaki çitten atlayıp gelen Şag Manukyan, “Ne bu?” diye sordu.

“Hayvan avlamak için ağ. Bana yardım eder misin?”

“Ederim. Nasıl işliyor?”

“Bak,” dedi Auggie, “Ben ağı ucundan tutup Bay Ara’nın dükkânının arkasına saklanacağım. Sen Enoch’u çağır. Arsada Lionel’la top oynuyor. Enoch aslandan daha hızlı koşar. Aslan yakalamaktan daha zordur onu yakalamak. Eğer bu ağla Enoch’u yakalayabilirsem, her şeyi yakalarım. Ben saklanıyorum. Sen git Enoch’u çağır, ona ‘Sana bir şey soracağım,’ de. Ben hazırım.”

“Tamam,” dedi Şag. Boş arsadaki Enoch’a baktı sonra, “Enoch, heeey, Enoch!” diye seslendi.

Enoch Hopper dönüp baktı sonra Şag'dan iki kat yüksek bir sesle, "Ne var Şag?" diye bağırdı.

"Gel buraya, sana bir şey sormak istiyorum."

"Ne sormak istiyorsun?"

"Buraya gel de söyleyeyim."

"Peki, geliyorum." Enoch, Şag'a doğru koşmaya başladı. Enoch'un peşine takılan Lionel koşsun mu, yürüsün mü kararsız kalmıştı.

Auggie, "Tamam Şag," diye fısıldadı. "Ağın ucundan tutup arkama saklan. Dükkânın köşesine gelince, üzerine atlayıp yakalayacağız onu, tamam mı?"

Hızla koşarak yaklaşan Enoch, bir yandan da, "Malağa'ya yüzmeye gidelim, öğleüzeri geçti neredeyse. Daha ne bekliyoruz? Bir şey yapalım haydi," diye bağıırıyordu.

Auggie ile Şag saklandıkları yerden fırlayarak el çabukluğuyla ağı, Bay Ara'nın dükkânının köşesini hızla dönen Enoch'un üzerine attılar. Gerçekten de Enoch Hopper'ın hareketleri yabanıl bir hayvandan, hatta bir aslandan farksızdı. İki yabanıl hayvan avcısının onu yakalamak için gösterdiği olanca çabaya karşın sonunda ağ parçalandı. Dimdik ayağa kalkan Enoch Hopper, bu başarısız deneyden hiç gocunmamış görünüyordu. Topunu kaldırımda zıplatarak, "Haydi Auggie, gidelim artık. Bu ağla pire bile yakalanmaz! Daha ne bekliyoruz?"

"Tamam," dedi Auggie. Ağı avluya fırlattı. "Adliye Parkı'na gidip tutuklularla konuşalım."

Auggie, Enoch, Şag ve Lionel Adliye Parkı'na gitmek üzere yola koyuldular. Enoch Hopper çok geçmeden iki sokak öteden, "Hadisenize, neden bu kadar ağır yürüyorsunuz?" diye bağıırıyor, bir yandan da topunu kaldırımda zıplatıyordu.

36. Spangler

Thomas Spangler'la Diana Steed, pazar günü öğleden sonra iki kişilik üstü açık, eski bir kırmızı otomobille Kingsburg dolaylarında kır gezintisine çıkmışlardı.

Spangler, bir üzüm bağının kenarına sıralanmış ağaçları göstererek, "Bunlar incir ağaçları," dedi. "Arkadaki bağlar, misket bağları. Az sayıda zeytin ağacı da var. Şu da nar ağacı. İlerde de Malaga* bağları var; şuradaki şeftali fidanlığı. Bunlar kayısı. Bu da ceviz. Çok ender bulunan persimon** da var burada. Bu vadide ne istersen yetişir."

Diana, "Sevgilim," dedi. "Çok seviyorsun değil mi ağaçları?"

"Hem de nasıl! Kendi küçük yerimizde her birimizin ikişer ağacı olmalı ki, çocuklar tırmansın, meyvelerini toplayıp yesinler."

"Ah sevgilim, mutlusun, değil mi?"

"Hayatımda hiç bu kadar mutlu olmamıştım." Kolunu kızın omzuna attı. "Kız mı, oğlan mı, meraktan öleceğim. Küçük bir kız olsun istiyorum. Küçük bir kızın sesini duymak istiyorum. Seni dağınık kafalı biri sanırdım. Bunu

* Malaga: Adını İspanya'nın Akdeniz kıyısındaki Malaga şehrinden alan ve şarap yapımında kullanılan bir çeşit misket üzümü. [Çev.]

** persimon: Trabzon hurması, Japon inciri. [Çev.]

başaran hiç kimse dağınık kafalı olamaz. Ve sen başara-bilirsin.”

“Elbette, sevgilim. Son derece doğal bir şey bu.”

Küçük otomobil, piknik alanlarının yanından akan Kings Irmağı’na paralel yolda ilerliyordu. O pazar, müzikli danslı piknik yapan beş büyük grup göze çarpıyordu: İtalyanlar, Yunanlılar, Sırlar, Ermeniler ve Amerikalılar. Her grubun kendine has müziği ve dansları vardı. Spangler müziği duymak ve dansları izleyebilmek için her birinin önünde otomobili biraz durduruyordu. “Şuradakiler Yunanlı. Tanıdığım bir Yunanlı aile vardı. Eski memleketlerinin dansları bunlar.”

Araba biraz ilerledikten sonra gene durdu. “İlerdeki Ermeni. Ermeni olduklarını sakallı papazlarıyla ele avuca sığmaz çocuklarından anlarsın. Bir Tanrı’ya bir de çocuklara taparlar.”

Araba az sonra bir başka grubun yakınında durdu. “Şunlar Slovenler’le Sırlar, belki oralardan birileri daha vardır aralarında.”

Araba kısa bir mesafe gittikten sonra durdu. “İtalyanlar! Corbett de karısı ve çocuklarıyla buralarda bir yerdedir herhalde.”

En son gruba ulaşmışlardı. Sving, caz, bugi-vugi eşliğinde çılgınca dans ediliyor, müzik sesi ayyuka çıkıyordu. “Amerikalılar! Yunanlılar, Sırlar, Polonyalılar, Ruslar, Meksikalılar, Ermeniler, Almanlar, Zenciler, İsveçliler, İspanyollar, Basklar, Portekizliler, İtalyanlar, Yahudiler, Fransızlar, İngilizler, İskoçlar, İrlandalılar. Daha kimler geliyorsa aklına? Biz buyuz işte.”

Biraz daha seyredip dinlediler; sonra otomobil ağır ağır oradan ayrıldı.

37. Ithaca

San Francisco'dan öğleden sonraları gelen Santa Fé yolcu treni Ithaca'da durdu ve aralarında iki askerin de bulunduğu dokuz yolcu indi. Ancak tren kalkmadan sol ayağı aksayan üçüncü bir asker daha inerek ağır adımlarla istasyondan ayrıldı.

İki askerden biri ötekine, "İşte birader, burası Ithaca, burası evim," dedi.

"Bir bakayım hele," dedi öteki! "Hele bir bakayım şuna!" Sonra içinden gelen bir coşkuyla "Oh, be! Ithaca, evim benim! Senin ne hissettiğini bilmem ama ben işte böyle hissediyorum," dedikten sonra Mekke'de secde eden bir Müslüman gibi dizlerinin üzerine çöktü, kaldırım taşlarını öpmeye koyuldu.

"Haydi oğlum, yürü. Herkes bize bakıyor. Askerin adını deliye çıkarmaya niyetlisin galiba!"

"Ne münasebet, ama elimde değil. Burası Ithaca oğlum! Benim Ithacam!" Sonunda yerden kalktı ve arkadaşının koluna girdi.

İki arkadaş yürüye yürüye Bay Ara'nın dükkânının bulunduğu yere geldiler. Oradan itibaren bir koşu tutturan delikanlılardan biri bir evin verandasına, öbürü de onun yanındakine daldı. Alf Rife evlerden birinin etrafından koşarak geldi; iki evin arasındaki çimenlikte durup bakma-

ya başladı. Her iki evin de sokak kapıları aynı anda açıldı. Kapıları açan kadınlar, delikanlılara aynı anda sarıldı. Artık adamlar, kadınlar, kızlar askerleri kucaklamak için sıraya girmişti. Ama bir karışıklık olmuştu galiba! Alf Rife bu karışıklığı keşfetti ve avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı:

“Yanlışlık oldu!” diye bağırdı. “Yanlış oğlan! Komşunun oğlu Danny Booth o! Eve döndü. Yandaki evin oğlu. Bizimki sandık ama o Bayan Booth’un oğlu. Bakın bizimki öbür tarafta, Bayan Booth’u öpüyor. Yanlışlık var anne, yanlış oğlan!”

Bayan Rife Danny Booth’a, “Hoş geldin Danny!” dedi. “Seni Harry sandık.”

“Aldırmayın, Bayan Rife,” dedi Danny, “Gidip şimdi annemi de öpeceğim. Siz de gelsenize bizim oraya.”

Öteki evin verandasında ise Harry Rife, “Merhaba Bayan Booth. Haydi bizim eve gelin hepiniz. Sizi gördüğüme çok sevindim Bayan Booth,” diyordu. Kadını bir kez daha öptükten sonra, “Danny de bizim orada, şu anda annemi öpüyor,” dedi.

Evlerin önündeki çimenlik etraftan gelenlerle dolup taşmıştı. Herkes mutlu bir taşkınlık içindeyken Alf Rife hâlâ, “Yanlış oğlan, yanlış oğlan! Yanlış eve girdi. Halbuki bitişikteki ev onunki. Baksana Harry, annem burada. Bayan Booth o; yanlış ev Harry!” diye bağırmaya devam ediyordu.

38. Nal Oyunu

Homer Macauley, kardeşi Ulysses, ablası Bess ve arkadaşları Mary Arena'yla birlikte ikinci vakti pazar gezintisine çıkmışlardı. O sırada Kinema'nın önünde bekleyen kalabalığın arasında Lionel'ı keşfetti Homer.

“Filmi mi izleyeceksin?” diye sordu.

“Param yok ki,” dedi Lionel.

“O zaman neden kuyruktasın?”

“Auggie, Şag ve Enoch'la Adliye Parkı'na, tutuklularla konuşmaya gitmiştik. Ama onlar beni kovaladı. Nereye gideceğimi bilemedim; baktım burada insanlar bekliyor, ben de aralarına karıştım.”

“Ne zamandır duruyorsun burada?”

“Bir saat falan oldu.”

“Peki, filmi görmek istiyor musun?” diyen Homer elini cebine daldırarak bir miktar para çıkardı.

“Bilmem ki,” dedi Lionel. “Gidecek yerim yoktu. Aslında sinemadan pek hoşlanmam.”

“O zaman bizimle gel. Öylesine yürüyor, vitrinlere bakıyoruz. Biraz daha dolaştıktan sonra eve döneceğiz. Haydi gel Lionel.” Homer kordonu kaldırarak Lionel'ın sıradan çıkmasını sağladı.

“Sağ ol,” dedi Lionel. “Kuyrukta beklemekten yorulmaya başlamıştım aslında.”

Hep birlikte yürürlerken Ulysses aniden durup Ho-

mer'in elini çekti. Kaldırımında gördüğü bir şeyi gösteriyordu. Üzerinde Lincoln resmi olan bir peniydi bu.

“Bir peni!” dedi Homer. “Ulysses al onu, sana uğur getirir. Yanından ayırma hiç!”

Ulysses parayı aldı, sonra talih kuşunun başına konmasından mutlu herkese gülücükler dağıttı. Caddenin karşı tarafında kalan telgrafhanenin önünden geçerken Homer bakmak için durdu.

“Çalıştığım yer burası işte,” dedi. “Neredeyse altı aydan beri burada çalışıyorum.” Bir an durdu, kendi kendine konuşurcasına, “Sanki yüz yıl olmuş gibi geliyor bana,” dedi. İçeriye daha dikkatli baktıktan sonra, “Galiba Bay Grogan orada. Bugün işe geleceğini bilmiyordum. Bir dakika bekler misiniz? Hemen geleceğim.” Karşıya geçip acele büroya girdi. Bay Grogan'ın önündeki telgraf kutusu tıkırdıyordu, ama yaşlı telgrafçı gönderilen telgrafı almıyordu. Homer yanına koşarak, “Bay Grogan, Bay Grogan!” diye bağırdı. Ama adam uyanmadı.

Haberci bürodan çıkarak karşı tarafta bekleyenlerin yanına koştu, “Bay Grogan pek iyi değil. Yanında kalıp ona yardımcı olmam gerek. Siz eve gidin, ben de birazdan gelirim,” dedi.

“Peki, Homer,” dedi Bess.

Lionel, kimden bahsedildiğini bile anlamadan, “Ne olmuş ona?” diye sordu.

“Acele etmem gerek,” dedi Homer. “Siz gidin haydi. İhtiyar bir adam o Lionel, hepsi bu.”

Homer aceleyle telgrafhaneye döndü, Bay Grogan'ı birkaç kez sarstı. Sürahiden kâğıt bardağa doldurduğu suyu yaşlı adamın yüzüne çarptı. Bay Grogan gözlerini açtı. “Benim, Bay Grogan. Bugün çalıştığınızı bilmiyordum.

Yoksa, sizin çalıştığınız pazarlar yaptığım gibi çoktan gelirdim. Tesadüfen geçiyordum buradan. Koşup kahvenizi getireyim.”

Yaşlı telgrafçı kafasını salladı. Telgraf maniplesine uzanarak öteki uçtan gelen iletiyi kesti. Daktilosuna boş bir kâğıt geçirerek gelen iletiyi yazmaya başladı.

Homer bürodan fırlayıp Corbett’e kadar koştu, kahve istedi.

Barmen Pete, “Taze kahve yapıyoruz Homer. Bir iki dakikaya hazır olur,” dedi.

“Eskisinden kalmadı mı hiç?”

“Az önce bitti. Şimdi yenisi gelecek.”

“Çok önemli. Ben şimdi büroya gidip bir bakayım, hemen geri gelirim. O zamana kadar kahve de hazır olur herhalde.”

Homer Bay Grogan’ın yanına döndüğünde, yaşlı telgrafçının hattın gelmekte olan telgrafı daktilo etmediğini görünce, onu yeniden sarstı. “Bay Grogan telgraf geliyor! Corbett’te taze kahve yapılıyor; bir iki dakikaya kalmaz getiririm size. Durdurun onu Bay Grogan! Almıyorsunuz telgrafı.”

Homer dönüp bürodan çıktı.

Yaşlı telgrafçı az önce daktilo etmekte olduğu telgrafa baktı; o zamana kadar yazdıklarını okudu:

BAYAN KATE MACAULEY

2226 SANTA CLARA CADDESİ

ITHACA, CALIFORNIA

SAVAŞ DAİRESİ OĞLUNUZ MARCUS’UN...

İskemlesinden kalkmaya çalıştı, ne var ki yeni bir nöbet daha geldi, eliyle gömleğinin yakasını çekiştirdi. Çok geçmeden yüzüstü daktilonun üzerine kapandı.

Homer Macauley, elinde zangırdayan sıcak kahve dolu fincanla son sürat telgrafhaneye girdi. Yaşlı adamın yanına gelerek fincanı masaya koydu. Telgraf tıkırtısı kesilmiş, büro mutlak bir sessizliğe gömülmüştü.

“Bay Grogan,” dedi Homer, “Neyiniz var?”

Yaşlı adamın yüzüne bakabilmek için onu doğrultmaya çalıştı. Tam o sırada daktilodaki yarım kalmış telgraf ilişti gözüne. Telgraftaki kelimeleri okudu ama okuduklarına inanmayı reddetti. Felç olmuş gibi duruyor hâlâ yaşlı adamı bırakmıyordu. “Bay Grogan!” dedi bir kez daha.

Pazarları çalışan haberci Felix içeri girdi o sırada. Bir yaşlı adama, bir Homer’e baktıktan sonra, “Ne oldu, Homer? İhtiyarın nesi var?” diye sordu.

“Öldü,” dedi Homer.

Felix, “Deli misin?” dedi şaşkınlıkla.

Homer, “Hayır,” dedi, “O öldü. Belki ben de.”

Felix, “Bay Spangler’a haber vereyim,” diyerek telefona koştu. Bir numara çevirdi. Biraz bekledikten sonra telefonu kapattı. “Evde yok, ne yapacağız şimdi?” Homer’in gözünü ayırmadan baktığı şeyin ne olduğunu görmek için daktiloya yaklaştı. Telgrafı okuduktan sonra, “Yarım kalmış Homer. Belki ağabeyin sadece yaralanmıştır ya da kayıptır,” dedi.

Homer Bay Grogan’a baktıktan sonra, “Hayır, o telgrafın sonunu işitmişti. Daktilo etmedi, çünkü işitmişti sonunu,” dedi.

“Belki de işitmemiştir,” dedi Felix. “Bay Spangler’ı tekrar arayacağım, eve gelmiş olabilir.”

Homer Macauley telgrafhanede etrafına bakındı. Aniden yere tükürdü, sonra oturdu, kendinden geçmiş bir halde bakışları sabit bir noktaya dikildi. Gözlerinde yaş yoktu.

Thomas Spangler kır gezisinden sonra arabasıyla telgrafhanenin önüne geldi. Kornaya basar basmaz Felix sokaka koştu.

“Bay Spangler,” dedi. “Telefonla size ulaşmaya çalışıyordum. Bay Grogan’a bir şey oldu! Homer öldü diyor.”

Spangler, Diana’ya “Sen eve git. Ben sonra gelirim ama yemeğe bekleme. Belki geceyi annenlerde geçersen daha iyi olur,” dedi. Kızı yanağından öptükten sonra arabadan çıktı. Doğru büroya girdi. Önce Bay Grogan’a sonra Homer’e baktı. “Felix çabuk Dr. Nelson’u ara, 1133. Hemen buraya gelmesini söyle!” dedi.

Spangler yaşlı adamı iskemlesinden kaldırarak büronun arkasındaki kanepeye taşıdı. Geri gelerek Homer’e baktı, “Üzülme Homer,” dedi. “Yaşlıydı. Zaten sonunun böyle olmasını isterdi. Haydi daha fazla üzme kendini.”

Telgraf kutusu tıkırdayınca Spangler çağrıya cevap vermeye gitti. Bay Grogan’ın iskemlesine otururken yarım kalmış telgrafı gördü. Uzun süre gözünü ayıramadı ondan, sonra masanın öte yanındaki Homer’e baktı. Hattın öte tarafındaki telgrafçıya yarım kalmış telgraf hakkında kimi sorular sordu. Karşı taraf, iletinin tamamını yeniden gönderdi. Spangler, bir süre için yeni telgrafların ertelenmesini rica etti. Sonra kalkıp masasına geldi, hiçbir yere bakmadan bir süre öylece oturdu. Uğur getirsin diye yanından ayırmadığı katı yumurtaya gitti eli. Farkında olmadan yumurtayı masaya vurarak kabuğunu çatlattı, ağır ağır tüm kabukları soyduktan sonra, soyulmuş yumurtaya baktı ve onu çöp sepetine attı.

“Felix,” dedi. “4241’den gündüz görevlisi Harry Burke’ü ara, hemen buraya gelsin. Doktor gelince de ona yapılması gereken ne varsa yapmasını, kendisiyle sonra görüşeceğimi söyle.”

Homer Macauley yerinden kalktı, daktilonun yanına giderek yarım kalmış telgrafı çekip aldı, karbon kopyasını öteki kopyaların durduğu yere koydu. Aslını katlayarak bir zarfa yerleştirdi. Zarfı ceketinin cebine koydu. Spangler yanına gelerek kolunu omzuna attı, “Gel Homer, yürüyelim biraz,” dedi.

Birlikte telgrafhaneden çıkarak ilk iki sokağı hiç konuşmadan geçtiler. Sonunda Homer konuşmaya başladı, “İnsan ne yapar bu durumda? Kimden nefret edeceğimi bilmiyorum. Ne yapacağımı bilmiyorum. Nasıl yaşamaya devam eder insan? Kimi sever?”

Spangler’la Homer sokaktan aşağı doğru yürürken karşıdan Auggie, Enoch, Şag ve Nickie’nin geldiğini gördüler. Oğlanlar Homer’i selamladı. O da her birinin adını söyleyerek karşılık verdi. Neredeyse akşam oluyordu. Güneş batmak üzereydi. Gökyüzü kızarmıştı, şehir giderek karanlığa gömülüyordu.

“Kimden nefret edeceksin?” dedi Homer. “Alçak engelli yarışında Byfield gelip beni yere düşürdü, ama ben ondan bile nefret edemedim. Huyu böyle deyip geçtim. Kim sebep oluyor buna? Bir türlü çözemiyorum. Ama öğrenmek istediğim bir tek şey var; neden benim ağabeyim? Babam öldüğü zaman başkaydı. O güzel bir hayat sürmüştü. İyi bir yuva kurmuştu. Öldüğü için hepimiz üzölmüş-tük ama öfkelenmemiştik. Şimdi ben öfkeden kuduruyorum ama öfkemi kimden alacağımı bilmiyorum. Düşman kim? Siz biliyor musunuz Bay Spangler?”

Telgrafhane müdürünün, bu durumda söyleyecek bir Şey olmadığına göre, en iyisinin yalan söylemek olduğuna karar vermesi biraz zaman aldı. “DüŐmanın insanlar olduğunu düŐünmüyorum,” dedi. “İnsanlar birbirinden nefret edince aslında kendilerinden nefret etmiş oluyorlar. Bir insan baŐkasından nefret edemez; daima kendisidir nefret ettiği. Ve eğer bir insan kendinden nefret ederse, yapabileceği bir tek Şey vardır: terk etmek. Kendi bedenini terk etmek, dünyayı terk etmek, insanları terk etmek. Ağabeyin böyle bir Şey istemiyordu, o kalmak istiyordu. Kalacak da.”

“Nasıl?” dedi Homer, “Nasıl kalacak?”

“Nasıl olacağını bilmiyorum ama kalacağına inanmak zorundayım.”

“Hayır,” dedi Homer. “Ağabeyim öldü. ld o ve biz hepimiz yaşıyoruz.”

Adliye Parkı’na varmıŐlardı artık. Cezaevini geçtiler, at nalı oynanan alana geldiler.

Spangler çocuğu avutmayı beceremediğinin farkındaydı ama bir kez daha denemeye karar verdi; yalanlar, hakikat, her ne olursa olsun... “Seni teselli etmeye alıŐmıyorum,” dedi. “Bunun mümkün olmadığını biliyorum. Hiçbir Şey seni teselli edemez. Ama unutmaman gerekir ki, iyi bir insan asla lmez. Bundan böyle ağabeyini yine göreceksin, hem de pek çok defa; sokaklarda, evde, Şehrin her yerinde. Bir insan cismen kaybolabilir. Ama en iyi yanları kalır; sonsuza dek kalır.” Bu sözlerin faydasız olduğu nu biliyordu; utanmıŐtı. “At nalı oynamayı becerir misin?” diye sordu.

“Hayır efendim,” dedi Homer.

“Ben de pek beceremem ama hava kararmadan bir denemeye ne dersin?”

“Peki, efendim.”

Danny Booth'la Harry Rife'ı Ithaca'ya, evlerine getiren trenden topallayarak inen asker şehirde dolaşıyordu. Ağır ağır yürüyor, her şeye dikkatle bakıyor ve kendi kendine konuşuyordu.

“İşte Santa Fé İstasyonu. Kinema Tiyatrosu. Halk Kütüphanesi. Presbiteryen Kilisesi. İşte Santa Clara Caddesi. Ara'nın dükkânı ve işte ev!”

Asker gözünü evden ayırmaksızın uzun süre olduğu yerde durdu, sonra yeniden yürümeye başladı. “Şurası Adliye Parkı, şu da cezaevi, pencerelerinde mahkûmlar var. İki Ithacalı adam at nalı fırlatma oyunu oynuyor. ” Ağır ağır yürüyerek adamlara yaklaştı, ahşap çite yaslanarak onları seyretmeye koyuldu.

Homer Macauley'le Thomas Spangler, hiç konuşmadan, at nallarını fırlatıyor, puanları bile saymıyorlardı. Karanlık iyice bastırdığı halde oyuna devam ediyorlardı. Homer çite dayanmış olan askeri görünce biraz irkildi. Bir an için onun Marcus olabileceğini aklından geçirdi. Yanına kadar giderek, “Oynamak ister misin?” diye sordu.

“Yok, sağ ol, siz oynayın. Ben seyrediyorum.”

“Seni daha önce görmemiştim hiç. Ithaca'dan mısınız?”

“Evet.”

“Sıla izni mi?”

“Hayır beni terhis ettiler, temelli. Birkaç saat önce indim trenden. Şehirde dolaştım, her şeye yeniden baktım.”

“Niye evine gitmiyorsun? Ailen geldiğini bilsin istemez misin?”

“Dünyada en çok istediğim şey, ama azıcık ağırdan almak niyetindeyim. Önce etrafı görebildiğim kadar görmek istiyorum. Burada olduğuma inanamıyorum hâlâ. Biraz daha dolaştıktan sonra eve gideceğim.”

Asker ağır ağır uzaklaştı. Homer onun topalladığını fark etti.

“Artık oynamak istemiyorum, Bay Spangler. Sağ olun,” dedi; sonra, “Beni evde bekliyorlardır. Onlara akşam yemeğine geleceğimi söylemiştim. Nasıl eve girip de yüzlerine bakacağım? Beni görür görmez Marcus’un öldüğünü anlayacaklar.”

“Dur, biraz,” dedi Spangler, “Daha gitme eve. Burada otur, bekle biraz.”

Parktaki bankta hiç konuşmadan oturdular. Bir süre sonra Homer, “Neyi bekliyorum ki?” dedi.

Spangler, uyduruyor mu yoksa doğruyu mu söylüyor emin olmadan, “Sanırım ağabeyinin ölen yanının, yani sadece etten ibaret, gelip geçici olan kısmının senin içinde de ölmesini bekliyorsun. Bu seni incitiyor şu anda ama bir süre beklersen, acı seni bütünüyle kavradıktan sonra, bizzat ölüme dönüşünce seni terk edecek. Bu biraz zaman alır. Onun için sabırlı olmalısın. Sonunda artık içinde hiç ölüm taşımadan gideceksin eve. Seni terk edip gitmesi için biraz zaman tanı ona. Yanında oturup o gidinceye kadar bekleyeceğim.”

Aynı saatlerde Macauleyler’in evinden piyano, arp ve şarkı sesi geliyordu.

Verandanın basamaklarına oturmuş olan genç adam, daha önce hiç görmediği bir şehirde, içine hiç girmediği bir evdeki, hiç tanımadığı bir aileye gelen asker, evden yayılan sesleri korku, kaygı ve inanmazlıkla dinliyordu. Ne hakkı vardı orada olmaya? Buna rağmen kendi evine geldiğini biliyordu. Ithaca'da doğmuştu o. Bu evin içinde büyümüştü. Bu evde yaşayan aile onun ailesiydi.

Açık kapının önünde birdenbire Ulysses Macauley belirdi; durmuş, parmağıyla bir şeye işaret ediyordu. Ablası Bess ne olduğunu anlamak için dışarıya baktıktan sonra annesine, “Verandanın basamaklarında biri oturuyor,” dedi.

“Her kimse, içeri çağır Bess,” dedi Bayan Macauley.

Bess verandaya çıkarak, “Annem içeri gelmenizi rica ediyor,” dedi.

Asker yavaşça dönüp kıza baktı. Yumuşak bir sesle, “Bess?” dedi. “Bacaklarım titriyor. Ayağa kalkacak olursam, düşerim. Lütfen yanıma otur.”

Genç kız delikanlının yanına oturdu. “Adımı nerden biliyorsun? Kimsin sen?”

“Sadece senin kim olduğunu, annenin, kardeşlerinin kim olduklarını biliyorum. İçimdeki fırtına dininceye kadar yanımdan ayrılma, Bess.”

“Ağabeyim Marcus’u tanıyor musun?”

“Evet, dünyadaki herkesten daha iyi; evet tanıyorum onu.”

“Marcus nerede?”

Asker kıza bir yüzük uzattı. “Ağabeyin Marcus bunu sana vermemi istedi.”

Bess Macauley uzunca bir süre hiç konuşmadı, sonra, “Marcus öldü mü?” diye sordu. Sesi kısık ve heyecansızdı.

Homer Macauley eve yürüyerek geldi. Bess onu karşılamaya koştu. “Marcus’tan geliyor; arkadaşmışlar,” dedi ve koşarak eve girdi.

Homer, “Tobey?” dedi. “Parkta konuştuğumuzda, seni tanıdığım hissine kapılmıştım.” Bir süre sustuktan sonra, “Telgraf bugün öğleden sonra geldi,” dedi. “Cebimde duruyor. Ne yapacağız şimdi?”

“Yırt onu Homer.”

Homer telgrafı cebinden çıkartıp yırttı ama yırttığı kâğıt parçalarını, sonsuza dek saklamak üzere, tekrar cebine koydu. “Haydi girelim içeri.”

Homer eğildi, asker onun ellerini tutarak yavaşça ayağa kalktı.

İnanması güçtü ama piyano, arp ve üç kadının sesleriyle eşlik ettiği müzik içeride yeniden başlamıştı.

“Burada biraz durup dinlemek istiyorum,” dedi asker.

Ulysses içeriden gelerek askerin elini tuttu. Şarkı sona erince Bayan Macauley, Bess ve Mary kapıya geldiler. Anne durup oğullarına baktı; yabancının, artık yaşamayan oğlunu tanımış olan askerin, iki yanında duran iki oğluna. Kendini ölecekmiş gibi kötü hissetse de, askere gülümsedi ve “Lütfen içeri gel, sana evi gezdirelim,” dedi.

Dizin

- ABD 16n
Adliye Parkı 191, 193, 198, 204, 205
Afrika(lı) 35n, 155, 179n, 189
Al Dubin 27n
Alan 103, 104
Alf Rife (Alfo) 125, 126, 128, 129, 131, 132, 144, 196, 197
All That I Want Is You 88
All the World Will Be Jealous of Me 27
Almanlar 195
Alsaslı 158
Amazing Grace 35
Amerika(lı/lılar/n) 35n, 47, 66n, 94, 95, 97, 105, 113, 139, 173, 176, 179n, 183, 195
Anadolu 55
Anthony J. Showalter 179n
Ara 125, 131-133, 136, 140, 169, 170, 185, 192, 193, 196, 205
Ara Market 132, 169
Arap(lar) 55, 156, 187
Asur İmparatorluğu 54
Asurlular 50, 52, 55
Atlas Dağları 156
August Gottlieb (Auggie) 72-74, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 144, 146, 166, 167-170, 185, 189, 190-193, 198, 203
Augustus M. Toplady 25n
Azerbaycan 157
Babil(liler) 52, 54, 55
balad 118
Balkanlar 156
Basklar 105
Batı 40, 41
Bavyera 158
Bay Mekano 163-165, 170, 185
Belçika 46
Berlin 41
Bernard 96
Bess Macauley 18, 27, 28, 38, 39, 41-43, 93-95, 97, 98, 100, 105, 160, 165, 169-172, 175-178, 185, 199, 207, 208
Bethel Pansiyonu 12, 160, 162, 171, 182, 185
Biddle Sokağı 21, 117
Bijou 190
Brezilya 157
Broadway 23, 148
Brockington 87, 88
Büyük İskender 54
Byfield 48, 54, 64-67, 78, 120, 203
California 200
Cavanagh (Dr.) 98, 99
Cennet 42
Chanson pour Ma Brune 104
Chatterton 23, 42
Chicago (Üniversitesi) 96
Cizan 156
Claudia Beaufriere 103, 107
Corbett 9, 24, 25, 33, 85, 88, 89, 99, 100, 110, 111, 195, 200
Cosmos çetesi 191
Covington Spor Malzemeleri Mağazası 68
Çin Mahallesi 22, 191
Çinli 191
Danny Booth 197, 205
Davenport 111, 118
Diana Steed 12, 80, 83-85, 98-100, 111, 118, 185, 194, 202
(The) Dive Bomber 98
Dolly Hawthorne 62, 160
Edith Anthony 96
Ek 60, 66, 67
El Kufre 156
Elisha A. Hoffman 179n
Emma Dana 96
Enoch Hopper 190-193, 198, 203
Ermeni(ce/ler) 7, 8, 139, 195
Ermenistan 9
Ernest R. Ball 27n
Eski Ahit 54

- Eski Uygarlıklar Tarihi 12, 21, 48-51, 53, 55, 56, 58-63, 65
Eyalet Yüksekokulu 24
Eye Sokağı 160

Fas 155, 156
Felix 201, 202
Foley 90
Franklin Delano Roosevelt 97
Fransız 176, 195
Fred McIntyre 111
Friant 68, 69, 73

G Sokağı 30, 125
Gallagher 150
Géo Koger 104n
Gottschalk 156
Guggenheim 90, 190
Güney Amerika 157
Güney Ordusu 155
Güney Pasifik (İstasyonu) 185, 191

Habeşistan 155, 156
Halk Kütüphanesi 12, 148-151, 163, 188, 205
Hammurabi 54
Hankou 155
Harry 87, 196
Harry Bull 111
Harry Burke 202
Harry Rife 197, 205
Harvey Guilford 96
Hazreti İsa 97
Helen Eliot 49-57, 65, 123
Henderson 125-131, 186
Henry Wilkinson 58, 65, 158, 159

Hergele 93-97, 105
Hicks 12, 49-56, 58-62, 64-67, 185
Hitit(ler) 52, 55, 57
Homer Macauley 9, 12, 18-26, 29, 41, 43-47, 49-56, 57-62, 64-68, 72-79, 81, 85, 86, 88, 90-93, 95, 100-104, 107-109, 119-122, 125, 141, 143, 145, 147, 153, 154, 156-158, 160-162, 165, 167-173, 180, 182, 184-186, 198-208
Homeros 84n
Hubert Ackley III. 49-54, 57, 59, 65
Hyde Park 97

Illinois 94, 96
Ithaca 15, 18-20, 25, 40, 49, 53, 55, 58, 61, 64, 80, 84n, 86n, 93-98, 120-123, 132, 134, 138, 139, 142, 155, 163, 166, 174, 176-178, 180, 183-186, 189, 190, 196, 200, 205, 207
Ithaca Birinci Presbiter-yen Kilisesi 148, 186
Ithaca Konferans Kulübü 153-158
Ithaca Lisesi 21, 40, 42, 48, 60, 61, 64, 65, 67
Ithaca Şarapları 90, 142, 169, 171, 172
Ithaca Wine 86

İbrani(ler) 55
İncil 128, 187

İngiliz(ce/ler) 13, 35n, 59n, 154, 156, 176, 195
İngiltere 97, 179n
İrlanda(lılar) 176, 195
İskoç viskisi 88
İskoçlar 195
İspanya 194n
İspanyol 47, 176, 195
İsrailoğulları 52
İsveçliler 195
İtalya(n/nlar) 66n, 176, 195

Jerry Beattie 112
Jersey City 48, 96
Joe Higgins 178, 179
John 20, 117, 133-136, 170, 185
John Newton 35n
Johnny Merryweather 148, 149
Joseph Terranova (Joe) 50, 51, 55, 58, 59n, 62, 66, 67, 95, 96
Juan Domingo Sandoval 26, 30

Kafkas 157
Kaldeliler 54
Kaliforniya 15, 18, 25, 54, 58, 64, 132, 134, 138, 139, 153
Kanada Parlamentosu 97
Kanadalı 97
Kanton 155
Kentucky 16n, 91
Kızıl Ordu 157
Kızıldeniz 156
Kinema 94, 97, 98, 105, 198, 205
Kings Irmağı 195

- Kingsburg 194
 Kiros 54
 Kitty 95
 Koca Chris 68-70, 72-74, 76-79, 185, 188
 Kongre 105
 Korsika 104n
 Kral Faysal 155
 Kral Lear 134
 Kutsal Alamet 132
 Kutsal Hayat 186
 Kutsal Kitap 58, 184
 Kuzey Afrika 155
 Kuzey Carolina 98

 Libya ölü 156
 Lilian 144
 Lincoln 97, 199
 Lionel Cabot 125, 128, 129, 131, 132, 144, 145, 148-154, 163, 164, 185, 188, 189, 192, 193, 198, 199
 Londra 41, 156

 Macauleyler 16, 27, 91, 98, 144, 170, 177, 184-186, 206
 Malaga 190, 193, 194n
 Marcus Macauley 18, 27, 43, 44, 61, 76, 97, 98, 101, 123, 143, 146, 165, 170, 173-180, 182, 184, 185, 200, 205-208
 Margaret Strickman 21, 117
 Mariposa 148, 149
 Mary Arena 27, 28, 39, 43, 44, 91, 93, 94, 97, 98, 101, 105, 125, 160, 169-172, 174, 176, 183, 185, 186, 198, 208

 Matthew Macauley 28, 71, 122
 Max 157
 Medler 54
 Mekke 196
 Meksikalı(lar) 29, 30, 36, 38, 101, 184, 195
 Mesih 132
 Mısır(lılar) 52, 55, 156
 Moskova 41
 Musa 58
 Mustafa Kemal 157
 Müslüman 196
 My Old Kentucky Home 16n

 Nabukadnezar II. 54
 Nelson (Dr.) 202
 New Jersey 95, 96
 New York 39, 41, 80
 Nickie Paloota 125, 127, 132, 203
 Ninova 52, 54
 Norman 96

 Odysseia 84n
 Odysseus (Destanı) 154, 84n
 Oscar 60
 Owl Drugstore 93

 Packard 148
 Paris 41
 Paskalya Pazarı 186
 Pazar Okulu 22, 25, 128
 Peabody 154
 Pennsylvania 21, 112, 115, 117
 persimon 194
 Persler 34
 Pete 200
 Piedra 68

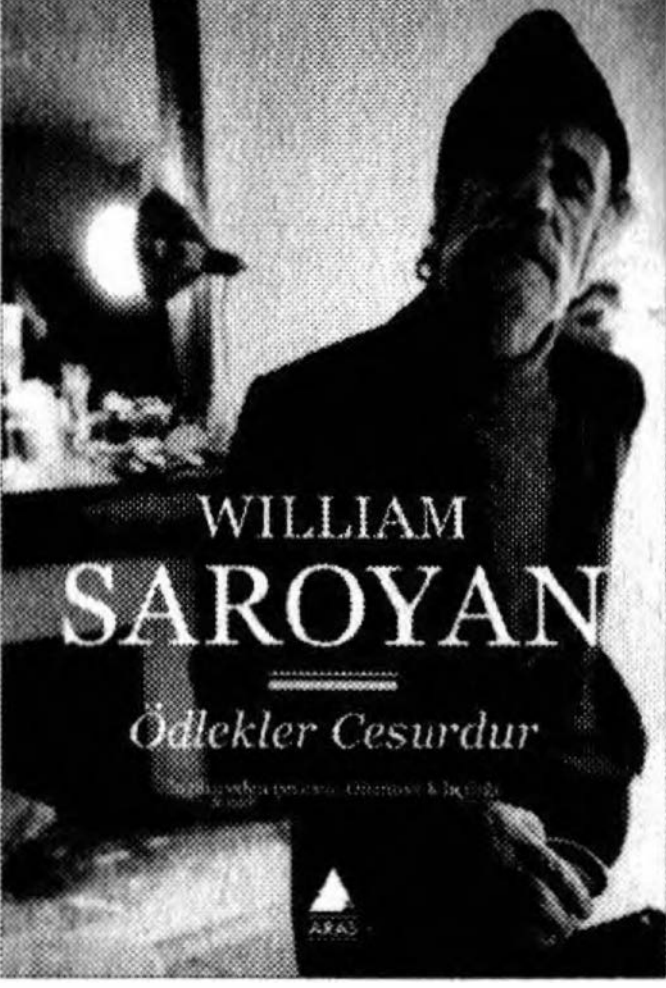
 Polonyalılar 195
 Portekizliler 195
 Posta Telgraf 87, 88, 162
 Presbiteryen Kilisesi 22, 205
 Punç 104

 Rahip Holly 186
 Rock of Ages 25, 26, 188
 Roeding Parkı 156
 Rosa Sandoval 26, 29-32
 Rosalie Simms-Pibity (Peabody) 153, 154, 157, 158, 185
 Rus(lar/ya) 139, 195

 Sam 48, 49, 65
 San Antonio 95, 96
 San Benito Caddesi 45
 San Francisco 81, 82, 196
 San Joaquin Vadisi 24
 Sandyford Caddesi 96
 Santa Clara Caddesi 15, 23, 27, 36, 64, 122, 124, 205
 Santa Fé (İstasyonu) 196, 205
 (The) Saturday Evening Post 83
 Savaş Dairesi 26, 30, 36, 185,
 Senusi 156
 Shorty 74
 Sırplar 195
 Sian Irmağı 155
 Sickert 74
 Slovenler 195
 Spindle 74
 Stephen Foster 16n

Stockholm 41	Tomlinson 111	William Blake 116
Sunripe Raisin 86, 87, 90	Tulare Sokağı 68	William Grogan (Wil- lie) 20-23n-26, 33, 34, 37, 43, 78, 80, 85, 86, 95-97, 100, 101, 107-110, 112, 117, 118, 167, 180- 182, 185, 199-202
Suriye 52, 155	Türk(iye) 157	Winston Churchill 97
Şag Manukyan 125, 126, 128, 129, 132, 144, 189, 192	Ulysses Macauley 15- 19, 27, 28, 39-41, 44, 61, 69, 70-74, 76-80, 84n, 85, 88, 90-92, 122, 124-126, 128-132, 136, 140, 142, 144-152, 163- 172, 182, 185-189, 198, 199, 207, 208	Wolinsky 34, 111
Şam 155		wop 66
Şişko 93-95		
Tanrı 25n, 42, 104, 106, 119, 138, 139, 147, 172, 176-178, 184, 185, 187, 195	Vincent Scotto 104n	Yahudiler 195
Tanrıtanımaz 118, 119	Viyana 41	Yakındoğu 157
Tarzan filmi 190		York 21, 115, 117
Texas 93-96, 105	Wallace 74	Yunanlı(lar) 176, 195
Thomas Hastings 25n	Walter Covington 71, 72	
Thomas Spangler (Tom) 20-24, 42, 74, 78-90, 93, 98-100, 107, 110-119, 167- 169, 185, 194, 195, 201-204, 206	Washington 25, 97	Zenci(ler) 15, 16, 91, 186, 195
Tiglatpileser (I., III.) 52	Washington Birleşik Devletler Kongresi 132, 133	
Tino Rossi 104n	Western Union 86-88, 90, 162	
Tobey George 98, 173- 179, 184, 185, 208	Wilfred Safferty 68, 71, 75, 76	
	Wilkinson 158, 159	

Aras'tan çıkan diğerk Saroyan kitapları

ÖDLEKLER CESURDUR

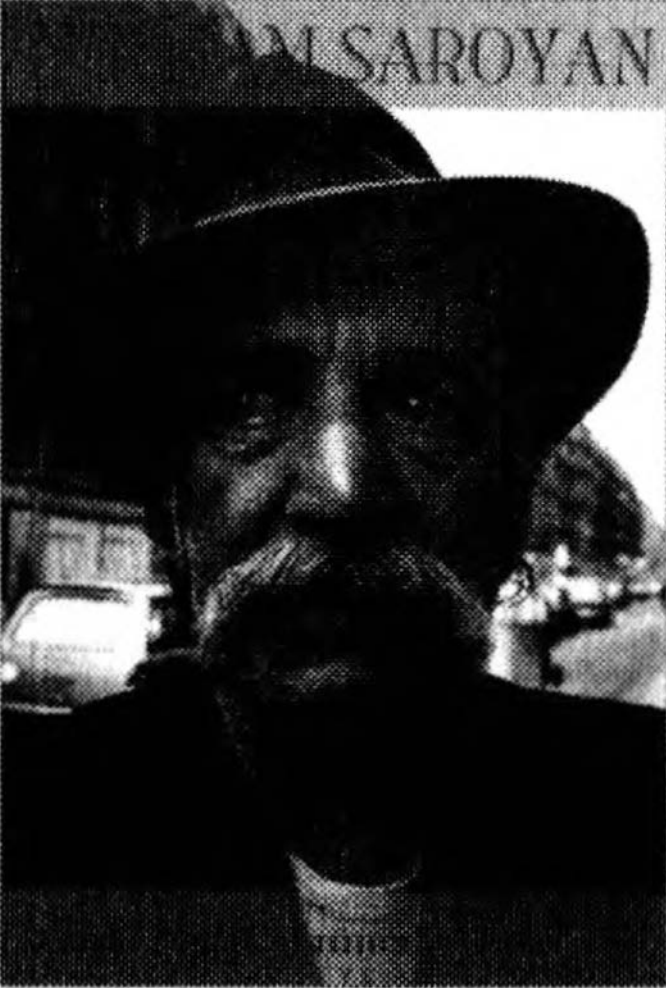
İngilizceden çeviren: Ohannes Kılıçdağı

Öykü

144 sayfa

Birinci baskı: Şubat 2001

Üçüncü baskı: Ağustos 2016

PARİS-FRESNO GÜNCEİ 1967-68

Ölüm Dirim ve Aya Kaçış

İngilizceden çeviren: Beril Eyüboğlu

Günce

144 sayfa

Birinci baskı: Eylül 2001

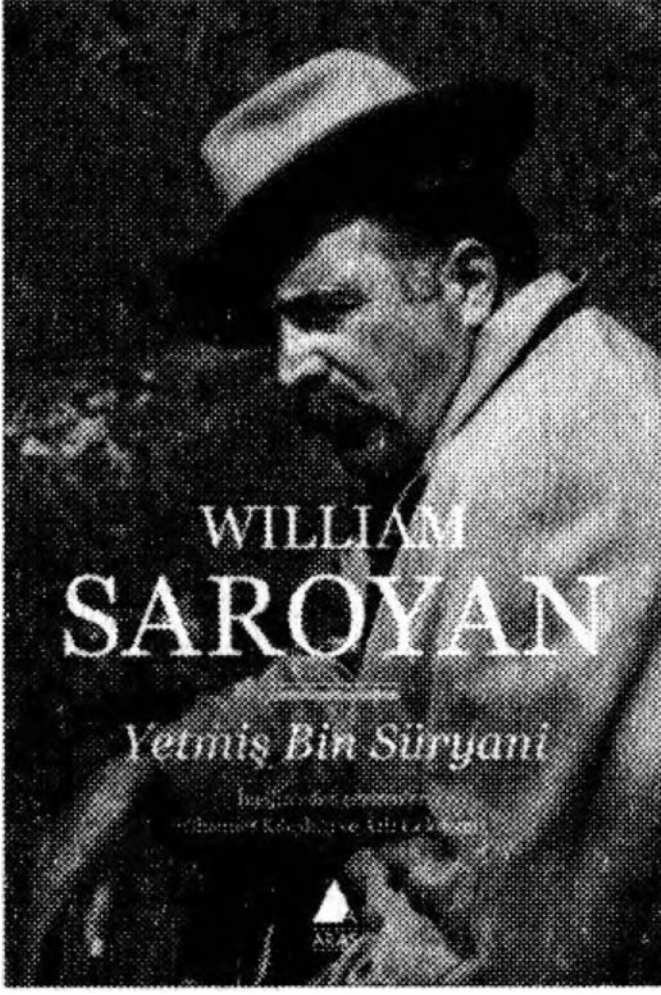
YÜREĞİM DAĞLARDADIR YAŞAMAK VAKTİ

İngilizceden çeviren: Ece Eroğlu

Oyun

224 sayfa

Birinci baskı: Haziran 2003

YETMİŞ BİN SÜRYANI

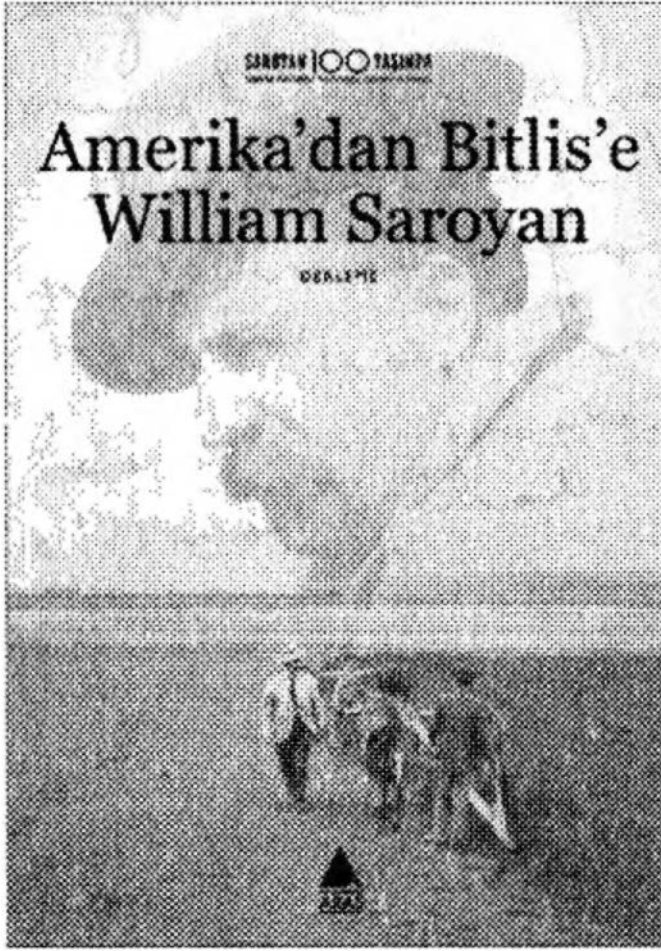
İngilizceden çevirenler: Ohannes Kılıçdağı
Aziz Gökdemir

Öykü

192 sayfa

Birinci baskı: Ekim 2004

Üçüncü baskı: Ağustos 2016

AMERİKA'DAN BİTLİS'E WILLIAM SAROYAN

İnceleme

272 sayfa

Birinci baskı: Kasım 2008

Üçüncü baskı: Şubat 2014

Ինսանլըք Քոմեդիսի	İnsanlık Komedişi
Մարդկային Կատակերգություն	The Human Comedy
Թրքերեն	Turkish
վեպ	novel
գրող	author
Ուիլիզմ Սարոյեան	William Saroyan
(Անգլերենէ) թարգմանող Պերիլ Էյիւպօղլու	translator (from English) Beril Eyüboğlu
Բ. տպագրութիւն Օգոստոս 2016, Ստանպուլ	2 th edition August 2016, İstanbul